

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
Τ Ω Ν Α Γ Ι Ω Ν Π Α Τ Ε Ρ Ω Ν**

Ἐπιμέλεια
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΕΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Δοκτῶρων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 22

ΟΜΙΛΙΑΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β'

Εισαγωγή—Μετάφρασις—Σχόλια
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΡ. ΓΙΟΥΑΤΗ
Κείμενον: B. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αι εἰς τὸν παρόντα τόμον ἐκδιδόμενα ἑπιτομὴ ἀποστολῶν τῶ B' μέρους τῶν ἀναφερομένων «Ἐπὶ τῶν γεγονότων τῆς θείας οικονομίας». Αἱ ἑπιτομὴ αὗται συντίθενται μετὰ τὴν ἤδη περιληφθειῶν εἰς τὸν προηγούμενον τόμον τῆς παρούσης σειράς συγκινησιακά-τα ἔθρνα κείμενα ἀναφερόμενα εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ μεγαλειώδους μυστηρίου τῆς θείας οικονομίας. Ἐντὸς τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ἐράματος τῆς θείας «καθήσεως καὶ θυσίας» ὁ ἱερός Χρισόστομος ἀποκαλύπτει καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀποκαλύπτει εἰς τοὺς πιστοὺς τὰς ἀσπληγτοὺς διὰ τὴν ἀνθρωπίνην λογικὴν διαστάσεως τῆς ἀγάπης καὶ φιλοφροσύνης τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο ἀποτελεῖ καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἧσαν πολλὰκις ἀσθένεται «ἐπιτακτικὴν τὴν ἀνάγκην νὰ ἐλέγξῃ τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν ἀσυνέειαν τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσυνέτητα καὶ ἀπιστοσύνην τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν εἰδωλολάτρων. Ὅπως αἱ ἑπιτομὴ ἀποστολῶν ἀποκαλύπτει ἐπιτακτικῶς, καθ' ἕνα ἄρ' ἐνὸς μὲν ἀναφέρονται εἰς τὰ ἕξ ἡμέρας ἀπὸ τῆς Ἐπιτομῆς ἰσχυρίζονται γίνονται, ἄρ' ἑτέρου δὲ ἀπευθύνονται καὶ πρὸς πάντας ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι ἔχοντες τὰς αὐτὰς πνευματικὰς ἐλλείψεις τῶν Χριστιανῶν τοῦ ποιήσου τῆς Ἀντιόχειας.

Ἡ B' ἑπιτομὴ «Εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν λογιτῆν» διακρίνεται διὰ τὴν ἰδιαίτην ἔξοχον τῆς σημασίας τῆς μετανόιας καὶ τῶν ἐκ τοῦ Σταυροῦ προαλλουσῶν ἔσορων. Καὶ ἡ μὲν μετάνοια ποικίλει εὐλόγον θαυμασίων, διὰ ἀποταλεῖ καρπὸν ἐνομιεθῆτος πίστεως καὶ ἐμολογίας εἰς τὸν Χριστὸν ἐνὸς πρώην ἁγνοῦ, ὁ δὲ Σταυρὸς γίνεται πρῶτος χαρὸς καὶ ἀγαλλιάσεως, διὰ ὑπέρβη σήμερον τῆς θυσίας διὰ τῆς ἧσας ἐλυτρώθημεν ἐκ τοῦ θανάτου, καὶ τρέψον τοῦ Κυρίου διὰ τὴν νύκτα τοῦ κατὰ τὸ πονηροῦ.

Ἡ ἑπιτομὴ «Εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν» ἐξορμηθῆ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ πιθανόν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 387 ἢ κατὰ τὴν περίου τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς τοῦ Ἰδίου ἔτους. Ἀποτελεῖ ἐν τῷ συνόλῳ λεπτομερῆ ἐκθέσει ἠθικῶν θεμάτων, τὰ ὅποια ἀναλύει καὶ ἐξηγεῖται ὁ ἱερός πατὴρ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ δόγματος παρὶ

Γραμματεὺς Συντάξας
 Ἱερός ΠΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΠΛΩΤΗΣ
 Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν

1. Πιλιόνα περὶ αὐτῆς ἐκ. ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τοῦ 200οῦ τόμου τῆς παρούσης σειράς.
 2. Βλ. Bernard de Montfaucon. Τὸ ἐν ἑλίαις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρισόστομου, τὰ εἰρησώμενα ἔκτυπα, Paris 1718, τμ. 2, σ. 490.

ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου. Οὕτω τὼνζει, ὅτι ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν εἶναι γεγονός ἀναμνησθέντων, τὸ ὅπου κατὰ κεντρικὴ θέσιν εἰς τὴν ζωὴν μας, διότι ἐκ τῆς πίστεως εἰς αὐτὴν ἔκρηται τὸ παραχθῆναι τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων ἑκάστου πιστοῦ. Ἡ προσδοκία δὲ αὐτῆς δὲν αἰσιεῖ ὑπερβολικῶς ἀναμνήν κέρους ἢ ἀφελαιῶν, ἀλλὰ καταγωγόμενῃ ὑπὸ θεοῦ πίστει πιστῶν καὶ τὴν καθιστῶν κρείττον καὶ ζωῶν εἰκόνα τοῦ ζῶντος ἐν Τροῳ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ἀφελῶν οἱ ἀληθεῖς πιστοὶ νὰ ἀγωνίζονται παντοσφόπως εἰς τὴν παρουσίαν ζωῆν πρὸς ἐξαρχαίον τῆς βασιλείας, ἀδιοποροῦντες διὰ τὰς συχρῆς ἀντιφάσεις καὶ ἀντινομίας τοῦ παρόντος κόσμου, ἐν ᾧ οἱ τοῦ οὐρανοῦ πλοῦτοι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Αἱ ἐπιφάνειαι αἱ στανχομαίαι, αἱ διωγαί, ἡ πτωχεία καὶ αἱ ταπεινώσεις, ἐπ' αὐταῖς πρέπει νὰ ἐκληγθῶσι ὡς τιμωρία ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ἀποτελοῦν συνέπειαι τῆς ἀναρχικῆς ἀναστασεως καὶ οὐσίτων ἐπιπέδα εἰς τὸν πνευματικὸν οὐρανόν, τὰ ὅποια ἀφελῶν, ὡς ἄλλοι ἀδελφοί, νὰ ὑπερηχθῆται ὁ Θεὸς ὡς πιστὸς διὰ τὴν ἀξιοσύνην τοῦ στεφάνου τῆς ἀναστάσεως. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἀνάστασις ἀποτελεῖ τὴν δεδαιωσάν καὶ ἀκαταλείπτον ἐπιβεβῆσιν τοῦ πιστοῦ, ὁ ὅποιος ἠγωνισθῆ διὰ τὴν κἀσπῶν καὶ τὸν ἀγαθῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Ἡ ἐπιλία «Κατὰ μεθόδων καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν» ἐξαφανίσθη εἰς τὴν Ἀγιογράφον τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἀγνωστον πάλαι ἔτους. Ἡ συγγένεια θεωρεῖται καὶ ἐκκρέσκει μετὰ τὸν «Εἰς τὴν προσδοκίαν τοῦ Ἰουδαίου ἀναμνησθέντων τὴν τοκοθεσίαν πληροῦστα τὸν ἐπιλιῶν ἐκείνων ἢ ἄλλων μετὰ τὴν ἐπιλίαν «Εἰς τὴν Γένεσιν»³ Πάλαι πιθανὴ εἶναι καὶ ἡ τοκοθέτης μετὰ τὸν ἐπὶ τῶν 390—395⁴ χωρὶς θεάσεως νὰ λήθῃ καὶ δι' αὐτῆς ἄριστικῶς τὸ πρόβλημα τοῦ ἀκριβοῦς χρόνου ἐκταμῆσεως. Τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐπιλίαν ἀναφέρεται εἰς τὴν μέθην, ἡ ὅποια ὡς πάθος καταλαμβάνεται πολλοῦ καὶ τὰς μεταβάλλει εἰς ψυχρὰ καὶ σωματικὰ ἐρείκια. Πρὸς ἀποκορῆν τῶν οὐκέρων συνειπῶν αὐτῆς ὁ Χριστόςτομος συνιστῶ τὴν ἐν μέτρῳ χρῆσιν τοῦ οἴνου καὶ τὴν ἀπομείνεσιν ἐκ συγκυνησῶν καὶ τῶν οἴνων, ὅπου ὁ οἴνος προσφέρεται ἀκριβοῦς καὶ λαμβάνεται εὐχαριστίας. Παρὰ ταῦτα ἐν ᾧ ἐπιλιῶν ἀδυνατεῖ νὰ συγκρατῆθῃ, τότε πρέπει νὰ γκρησθῆ δι' ἡ μέθη εἶναι φοβερὸν ἄμάρτημα, ἕνεκα τοῦ ὅπου ἀποκλείεται τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.⁵ Συνεπῶς οἱ ἀληθεῖς πιστοὶ ἀφελῶν νὰ ἀπέσχων ἐκ τῆς μέθης

3. Αὐτόθι σ. 517.
4. Βλ. Ἰωάννου τοῦ Χριστόςτου, ἔργα, τόμ. 4. Εὐαγγελιῶν· Μετάφρασις· Ἐπιλιῶν, Ν. Τούκη, Ἐδ. «Ὁ Λόγος», Ἀθήναι 1908, σ. 187.
5. Πρὸς Α' Κορ. 8. 9-10.

καὶ νὰ πληροῦνται Πνεύματος ἁγίου.⁶ Διότι ἡ πληρώσις τῆς ψυχῆς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀποτελεῖ τὴν πνευματικὴν μέθην, ἡ ὅποια πλημμυρίζει τὸν ἄνθρωπον μὲ ἀρετὰς καὶ δυνάμιν νὰ ἀντιπαύσῃ νικηφόρος τῆς μεθοδείας τοῦ διαβόλου. Μὴν ποικιλικὴ εἶναι καὶ ἡ ἰκανοποίησις συμμετοχῆ εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Διότι διὰ τῆς ἀναστάσεως εἰσθῆναι εἰς τὸν κόσμον ἡ ἐλπίς καὶ ἡ χαρὰ, ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἀγάπη. Χαίρει λοιπὸν ὁ οὐρανὸς μετὰ τῶν ἀγγέλων, χαίρει καὶ ἡ ἀλογία κτίσις μετὰ τῶν πιστῶν διὰ τὴν ἐκκῶν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἀγαθῶν τῶν πάντων.

Ἡ ἐπιλία «Εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου» ἐξαφανίσθη εἰς «μαρτύριον τῆς Ρωμαιοκρατίας, ἡ ὅποια ἔην πρῶτον τῆς Ἀποστολίας. Ἐκ τῆς ὑπομνήσεως ἄλλης μεθῶν εἰς κομητηρίον ἀναμνησθέντων ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐπιλίαν, ὁ Tillemont ἔχη εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐξαφανίσθη τὸ ἔβον ἔτος μετὰ τῆς «Εἰς τὸ κομητηρίον καὶ εἰς τὸν Συναγωγόν» ἔτος τὸ 892⁷ Κεντρικῶν θέμα αὐτῆς ἀποτελεῖ ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, ἀλλ' αὐτὴ συνδέεται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ πατρὸς μετὰ τὸ ἔβον εἰς τὸν οὐρανὸν ἐξῆλθον οἱ πιστοὶ διὰ τὴν ἐκτάσιν. Οὕτως ἐν ἀρχῇ γίνεται λόγος διὰ τὸν οὐρανόν, ὅπου ἔην ἄλλοτε μετὰ τῶν λειψάνων τῶν ἀρετικῶν καὶ τῶν μαρτύρων, σημερον δὲ χάρις εἰς τὴν μέριμναν τοῦ ἐπισκόπου Φιλάνου μετὰ τὴν ἐκταρῆν τῶν ἀναστασῶν εἰς τὸ κομητηρίον ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἀγγελοῦ τὸ μαρτύριον. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου οἱ μὲν μαρτύροι ἀπέκτετον ἐπιτῆν τῶν κατοικῶν μακρῶν τῶν λειψάνων τῶν ἀρετικῶν, οἱ δὲ πιστοὶ δύνανται ἐλευθέρως καὶ ἀνεὶ διαταγῶν πλοῦν νὰ προσύχωνται ἐπὶ τοῦ τόρου τῶν. Συνεπῶς τοῦ λοιποῦ σημερον οἱ πιστοὶ μετὰ τῶν μαρτύρων εἰς τὸν τόπον τῆς ἐπιλίαν καὶ τὸ μαρτύριον ἐκείνων τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ μετ' αὐτῶν ἀγγελοῦν οἱ οὐρανοὶ καὶ πάντες οἱ ἀγγελοὶ. Εἶναι δὲ ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις ἀπολύτως δεδικαιολογημένη, διότι ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ τὴν ἐπιλιῶν ἐκείνων προσφορὰν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τοῦ ἐδέχθη ὁ Θεός, καὶ τιμῶν ἐγκατέστησε εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλοσύνης του. Ἐν τῷ προσώπῳ λοιπὸν τῷ ἀναρχικῶν καὶ ἀναρχῶντος εἰς οὐρανὸν Κυρίου τιμῶνται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἀλλὰ καὶ χαίρει διότι διὰ τῆς ἀναρχικῶν ἐλευθέρωθι ἐκ τῆς φθορῆς καὶ τοῦ θανάτου.

Αἱ δύο ἐπιλίαι «Εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστήν» ἐξαφανίσθησαν εἰς τὴν Ἀγιογράφον ἀγνωστον πάλαι ἔτος. Διὰ τὴν Α' ἔβον ὁ ἱερός Χριστόςτομος ὑπαίσιεσται τὴν παρουσίαν τοῦ ἐπισκόπου Φιλάνου, συγγένεια νὰ εὐκρινῆται ὅτι ἐξαφανίσθη μετὰ τὸ ἔτος 386, κατὰ τὸ ὅπου ἐκχριστονομήθη εἰς πρεσβυτέρον καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ

6. Ἐπ. 5. 18.
7. B. Montfaucon, μνημ. ἱερῶν, τόμ. 2, σ. 526.

Φλαβιανού την Ιεωκίταν εντολήν του κηρύγματος εις τούς ναούς της Ἀγλαμίας.* Παρ' οὗτοι κινούν τὸ θέμα τῶν ἑμιλιῶν, αἱ ἑμιλιτικαὶ αὐτῶν εἶναι ἐλάττωσαι. Τοῦτο ἀδήγητος πολλοὺς καὶ ἀποστηρίξαι χρόνιαν ἀπόστασιν μεταξὺ αὐτῶν, ἃν καὶ δὴν ἀποκλείονται μόνον ἓνα ἢ δύο ἱερ. Κεντρικὸν θέμα τῶν ἑμιλιῶν ἀποτελεῖ ἡ ἔλευσις τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ ἐκχώσις τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ ἐντός της Ἐκκλησίας. Καὶ διὰ μὲν τῆς ἐλεύσεως ἐπιπληροῦται ἡ ὑπόσχασις τοῦ Κυρίου περὶ τῆς ἀποπεράσεως ἐκ τοῦ Πατρὸς τοῦ Παρακλήτου, διὰ δὲ τῆς ἐκχώσεως τῶν χαρισμάτων καὶ δωρεῶν αὐτοῦ παρέχονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὰ μέσα διὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆν τελείωσιν τῶν τέκνων τῆς. Οὕτως ἡ ἐκότης τῆς Πεντηκοστῆς ὡς γενέλιος ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ ἐκότης τῆς ἄλλης Τριῶδος, ἡ ὁποία τιμᾶται καὶ δοξάζεται ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν λαμπρότεραν ἀπόδειξιν περὶ τῆς θεότητος τοῦ Παρακλήτου, τῆς ὁποίας καὶ ὑπερωμνῶνται ὁ ἱερός πατήρ ἀντικρουόν τὰς κακοδόξιας τῶν Μακεδονιανῶν καὶ τῶν Πεντακοστῶν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ δύο ἑμιλίαι «Εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστήν» συνιστοῦν, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ λαμπρὰ ἀπολογητικὰ κείμενα ὑπὲρ τῆς θεότητος τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΡ. ΓΙΟΓΑΤΗΣ

* B. L. J. Quasten, *Initiation aux Pères de l'Église Paris 1909*, vol. III, p. 597.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΗΘΗΝ Β'

ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΡΕΥΣΙΝ ΝΑ ΠΡΟΖΗΤΗΘΩΜΕΘΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΕΚΘΩΝ ΜΑΣ ΕΒΕΘΩΝΗΘΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ.

1. Β' Ἐορτάζομεν καὶ πανηγυρίζομεν σήμερον ἀγαπητοί, ὅτι ὁ Κύριός μας εὕρηκεται ἐπὶ τοῦ σταυροῦ μαρτυρούμενος. Καὶ μὴ παρανενοηθῆς ποῦ εορτάζομεν, ἐνῷ συμβαίνει νὰ εἶναι λυπηρὸν τὸ γεγονός διότι διὰ τὰ πνευματικὰ θέματα εἶται ἐξελεῖσονται, δηλαδή ἀντιθέτως πρὸς τὰς συνήθειας τῶν ἀνθρώπων. Καὶ διὰ τὴν ῥόθην τοῦτο ἐπακριθῆς, ὁ σταυρὸς ἦτο προηγουμένως σῶμα καταδίκης καὶ τιμωρίας, ἐνῷ τώρα ἔχει καταστῆ πολυτίμητον καὶ ποθητὸν ἀντικειμενόν. Ὁ σταυρὸς προηγουμένως εἶκεν ἐντροπὴν καὶ ἠμιλίαν, ἐνῷ τώρα ἔργεν ἀφορμὴν δόξης καὶ τιμῆς. Καὶ τὸ ὅτι εἶναι δόξα ὁ σταυρὸς, ἀκούσε τὸν Χριστόν, ποῦ λέγει: «Πάτερ δόξα σοὶ μετὰ τῆ δόξης ἢ Ἐ εἶκον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοὶ» (ΐακ. 17, 5) καὶ ἐννοεῖ δόξαν τὸν σταυρόν. Ὁ σταυρὸς εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς σωτηρίας μας, εἶναι ἡ πηγὴ τῶν μυστῶν ἀγαθῶν. Χάρις εἰς αὐτὸν ἡμεῖς ποῦ προηγουμένως ἤμεθα δυσφορῶμενοι εἰς τὴν πύωσιν καὶ τὴν ἀπίστωσιν, τώρα ἀνεδεξήθημεν τέκνα τοῦ Θεοῦ. Χάρις εἰς αὐτὸν δὲν πλανώμεθα πλέον εἰς τὸ σκότος, ἀλλ' ἐγνωρίσαμεν τὴν ἀλήθειαν. Χάρις εἰς αὐτὸν ἡμεῖς ποῦ ἄλλοτε ἐλατρεύομεν ἔσλα καὶ λίθους, τώρα ἀνεκαλύψαμεν τὸν δημιουργόν τοῦ σμῆνάντος. Χάρις εἰς αὐτὸν ἡμεῖς ποῦ προηγουμένως εἴμεθα δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ἀπηγγέθημεν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐναρέτου ζωῆς. Χάρις εἰς αὐτὸν ἡ γῆ μετεβλήθη εἰς οὐρανόν. Αὐτὸς μας ἀπηλευθέρωσεν ἐκ τῆς πλάνης, αὐτὸς μας ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸς συνετέλεσεν εἰς τὴν συμφιλίωσιν **Δ** τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, αὐτὸς ὄφου μας ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ θυθοῦ τῆς κακίας μας ὠδήγησεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς, αὐτὸς διέλυσε τὴν πλάνην τῶν δαιμόνων, αὐτὸς ἐξηπρῶσεν τὴν ἀπάτην. Διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχουν πλέον καπνοὶ καὶ δομαὶ καιομένων κρεμάτων, καὶ θυσίαι ζώων, ἀλλὰ παντοῦ πνευματικὰ λατρεῖται, ὕμνοι καὶ προσευχαί. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ δραπετεῦσονται οἱ δαίμονες καὶ φεῶγει μακρὰν ὁ διάβολος. Χάρις εἰς αὐτόν

οι άνθρωποι συναγώνονται πρὸς τοὺς ἀγγέλους, χάρις εἰς αὐτὸν ἢ ἀγνόητος βασιλεύει εἰς τὴν γῆν. Διότι ἀπὸ τῆς σιγῆς ποὺ ἡ ἀγνόητος Ἐλασεν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Παρθένου, οἱ ἄνθρωποι κατενόησαν τὴν ἀξίαν τῆς ἀρετῆς ταύτης. Αὐτὸς μᾶς ἐφώτισεν ἐνῷ εὐδοκίμαθα εἰς θεοῦ σκότος, Ἐ αὐτὸς μᾶς συνεφίλωσε μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐνῷ ἤμεθα εἰς κατάστασιν ἐχθρότητος καὶ πολέμου, αὐτὸς μᾶς ἔφερε πλησῖον τοῦ ἐνῷ ἤμεθα μακρὰν, αὐτὸς μᾶς ἔκαμε φίλους ἐνῷ ἤμεθα ἐχθροί, αὐτὸς μᾶς κατέστησεν οὐρανόσι πολίτας, ἐνῷ εἴκαμεν ἤδη διακωχῆ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. ⁴¹² Α Αὐτὸς διέλυσε τοὺς ἐναντίον μας πολέμους, αὐτὸς ἔγινεν ἐγγυητὴς τῆς εἰρήνης μας. Χάρις εἰς αὐτὸν δὲν φοβούμεθα πλέον τὰ πύρρηνα θέλη τοῦ θεοῦ, διότι εὐρίσκαμεν τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς. Χάρις εἰς αὐτὸν δὲν εὐδοκίμαθα πλέον εἰς κατάστασιν κηρείας, διότι ἀπεκτήσαμεν τὸν νυμφίον. Χάρις εἰς αὐτὸν δὲν φοβούμεθα πλέον τὸν λύκον, διότι ἐγνωρίσαμεν τὸν καλὸν ποιμένα. Ἐπειδὴ λέγει: «Ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς» (Ἰω. 10,11). Χάρις εἰς αὐτὸν δὲν τρέμομεν πλέον τὸν τύραννον, διότι κατεφύγαμεν εἰς τὸν βασιλέα. Βλέπετε πόσον ἀγαθὴν ἀφορμὴν ἔγινεν ὁ σταυρὸς;

Εὐλόγως λοιπὸν ἐορτάζομεν. Ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος μᾶς προτρέπει νὰ ἐορτάζωμεν ὅταν λέγῃ: «Ποτε ἐορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εὐαικρινείας καὶ ἀληθείας» (Α' Κορ. 5, 8). Διὰ ποῖον ὄμοιο λόγον μᾶς προτρέπει νὰ ἐορτάζωμεν, ὡ μακάριο Παῦλε; Πές μας **Β** τὴν αἰτίαν: «Ὅτι τὰ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν», λέγει, «ἐτόθη Χριστὸς ὁ Θεὸς» (Α' Κορ. 5, 7). Βλέπετε κατὰ ποῖον τρόπον εἶναι ἐορτὴ ὁ σταυρὸς; Ἐρωθεὶς ὅτι διὰ τὸν σταυρὸν διατάζει νὰ ἐορτάζωμεν; Ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἐθεοοῦσθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ οὕτω προσφέρεται θυσία, ἔκει παραγράφονται τὰ ἁμαρτήματα καὶ πραγματοποιεῖται ἡ συμφιλίωσις μετὰ τοῦ Θεοῦ ἔκει ὑπάρχει ἐορτὴ καὶ καρὰ. «Τὸ Πάσχα ἡμῶν», λέγει, «ὕπερ ἡμῶν ἐτόθη Χριστὸς». Πές μου τοῦ θεοοῦσθη; Ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ σταυροῦ. Καινοῦργιο καὶ παράξενον τὸ θυσιαστήριον, ἐπειδὴ καὶ ἡ θυσία εἶναι παράξενη καὶ διαφορετικὴ. Ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἦτο θῆμα καὶ θύτης, θῆμα μὲν κατὰ σάρκα θύτης δὲ κατὰ πνεῦμα. Ὁ Ἰωάννης προσεφέρθη ὡς θῆμα καὶ ὡς θύτης προσέφερε τὴν θυσίαν. Ἄκουε πάλιν τὴ **Γ** λέγει ὁ Παῦλος: «Πᾶς γὰρ ἀκριβετὴς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται νὰ πρὸς τὸν Θεόν. Ὅθεν ἀνάγκη ἔχει τι καὶ τοῦτον. Δὲ προσεγγέθη» (Ἐβρ. 5, 1-3, 3). Νὰ ὄμοιο ποῦ προσφέρει. Καὶ εἰς ἄλλων σημείων πάλιν λέγει: «Ὅστις καὶ ὁ Χριστὸς ἔσας προσερχθεῖς εἰς τὰ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας» (Ἐβρ. 9, 28). Νὰ λοιπὸν,

ἐδῶ προσεφέρθη ὡς θυσία καὶ ἔκει ὡς ἱερεὺς προσέφερε θυσίαν τὸν ἑαυτὸν τοῦ. Εἶδες κατὰ ποῖον τρόπον ἔγινε θῆμα καὶ θύτης, καὶ ὁ σταυρὸς ἦτο τὸ θυσιαστήριον; Ἄλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθωμεν, διὰ ποῖον λόγον προσεφέρθη ἡ θυσία ἐκτός τοῦ ναοῦ καὶ ὅταν λέγω ναὸν, ἐννοῶ τὸν Ἰουδαϊκόν, καὶ ἔξω τῆς πόλεως, ἔξω τῶν τοικῶν. Ἐπειδὴ ἐσταυρώθη ἔξω τῆς πόλεως ὅπως ἀκριβῶς ἕνας κατάδικος, διὰ νὰ ἐπαληθεύσῃ οἱ λόγοι **Δ** τοῦ προφήτου, ὅτι «καὶ ἐν τοῖς ἐνόμοις ἐλογίσθη» (Ἠσ. 53, 12).

Διὰ ποῖον λόγον, λοιπὸν, ἐσταυρώθη ἔξω τῆς πόλεως εἰς ὑψηλὸν σημεῖον καὶ διὰ ὑποκάτω κόποιος στέγης; Ὅχι τυχαίως, ἀλλὰ διὰ νὰ καθαρῶς τὴν ἀτμόσφαιραν. Διὰ τοῦτο ἐθεοοῦσθη εἰς ὑψηλὸν σημεῖον καὶ διὰ ὑποκάτω στέγης, ἀλλὰ κατωθεν τοῦ οὐρανοῦ ὡς στέγη, διὰ νὰ καθαρῶς ἔσας διὰ παντός ὁ οὐρανὸς μετὰ τὴν θυσίαν τοῦ προσδοτῶν εἰς ὑψηλὸν σημεῖον. Ἐκαθαρίσθη λοιπὸν ὁ οὐρανὸς ἔκαθαρίσθη ὁ ναὸς καὶ ἡ γῆ. Ἐπειδὴ ἐξεκώθη ἐπὶ τῆς γῆς αἷμα ἐκ τῆς πλευρῆς τοῦ καὶ ἐκαθάρισεν πᾶσαν ἁμαρτίαν μας. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον δὲν προσεφέρθη ἡ θυσία ὑποκάτω στέγης, ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον δὲν προσεφέρθη ἐντός **Ε** τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ναοῦ; Καὶ τοῦτο πάλιν δὲν εἶναι τυχαίον, διὰ νὰ μὴ ἰδιοποιηθῶν τὴν θυσίαν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι ἡ θυσία προσεφέρθη μόνον χάριν τοῦ ἔθνους ἐκείνου. Διὰ τοῦτο ἔξω τῆς πόλεως ἐσταυρώθη, καὶ τῶν τοικῶν, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι ἡ θυσία εἶναι δι' ἅλους, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι ἡ προσφορά ἔγινε χάριν τῆς γῆς ἀποκλήρου καὶ ὅτι ἡ καθαίρεσις εἶναι καθὴν δι' ἅλων τὸ ἀνθρώπινον γένος. Διότι ὁ Θεὸς διέταξε τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἐγκαταλείψουν ἄλλην τὴν γῆν καὶ νὰ συγκεντρωθῶν εἰς ἓνα τόπον διὰ νὰ ⁴¹³ Α προσφέρουν θυσίας καὶ νὰ προσεύχωνται. Ἐπειδὴ ἦτο τότε ἀκόθαρτος ἀλόκληρος ἡ γῆ ἔκ τῶν κοπιῶν καὶ τῶν ὀρειῶν τῶν κοιμημένων κρείττων τῶν εἰδολατρικῶν θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων συναφῶν μολυσμῶν. Διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἔθρισε ἓνα τόπον. Ὅταν ὄμοιο ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἐσταυρώθη ἔξω τῆς πόλεως, ἐκαθάρισεν ἀλόκληρον τὴν γῆν καὶ τὴν ἔκαμε τόπον προσευχῆς ὅτι ἄκουε εἰς ἄκουε. Ἐλθεῖς λοιπὸν νὰ μάθῃς κατὰ ποῖον τρόπον ἡ γῆ ἀλόκληρος ἔγινε ναὸς καὶ καθὴν τόπος προσευχῆς; Ἄκουσε τι λέγει πάλιν ὁ μακάριος Παῦλος: «Ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντες ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ» (Α' Τιμ. 2, 8). Εἶδες κατὰ ποῖον τρόπον ἐκαθάρισε τὴν οἰκουμένην; εἶδες ὅτι ἠμποροῦμεν εἰς πάντα τόπον νὰ ὑψώσωμεν τὰς χεῖρας διὰ νὰ προσευχηθῶμεν; Ἐπειδὴ ἐπαγιάσθη ἀλόκληρος ἡ γῆ καὶ μάλιστα ἔγινε ἀγαπῆρα πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὰ ἁγία τῶν ἁγίων. Πῶς; **Β** Ὅταν ἔκει

μὲν ἐβαπτίσθη ἄλογον πρόβατον, ἐδῶ δὲ λογικόν. Ὅσον λοιπόν, εἶναι ἀνώτερον τὸ λογικόν τοῦ ἀλόγου, τόσο περισσότερος εἶναι καὶ ὁ ἀγαπῶνς ἐδῶ. Ὁ σταυρὸς λοιπόν εἶναι πράγματι ἐσότης.

2. Θέλεις νὰ πληροσφηθῆς καὶ ἄλλο του κατόρθωμα καλῶ μεγάλο, ποῦ ὑπερβαίνει τὴν ἀνθρώπινην δύνάμιν; Ἄνοιξε σήμερον τὸν παράδεισον ἐνῷ ἴτι κλεισμένος, ἐπειδὴ Ἡ σήμερον ὑδὴ ἴμεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸν λησιτῆν. Διὰ εἶναι τὰ μέγιστα κατορθώματα, ὅτι ἦνοιξε τὸν παράδεισον καὶ ὅτι ὠδήγησε τὸν λησιτῆν εἰς αὐτόν. Τοῦ ἐπανέφερεν τὴν παλαιὰν καὶ τὸν ἐπανέφερεν εἰς τὴν προνομίην του πάλιν. «Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔση», λέγει, «ἐν τῷ παραδείσῳ» (Λουκ. 23, 43). Τί λέγεις; ἑσταυρώθη καὶ ἑκαρφώθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ ὑπόσκειαι παράδεισον; Πῶς λοιπὸν προσφέρεις τέτοιον εἶδος; Ἄλλα καὶ ὁ Παῦλος λέγει, ὅτι «ἑσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας» ἄκουε ὅπως τί προσθέτει· «Ἄλλα ἴτε», λέγει, «ἐκ δυνάμεως Θεοῦ» (Β' Κορ. 13, 4). Καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον πάλιν «Ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορ. 12, 3). Διὰ τοῦτο εἰς τὸν σταυρὸν τύρα, λέγει, ὑπόσκειαι, διὰ νὰ μάθῃς καὶ **D** δι' αὐτοῦ τὴν δυνάμιν σου. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ γεγονός εἶναι θλιβερόν καὶ διὰ νὰ μὴ οὐκιστραφῆς σκεπτόμενος τὴν ἁποστολήν τοῦ σταυροῦ, ἀλλὰ νὰ στραφῆς πρὸς τὴν δυνάμιν τοῦ ἑσταυρωμένου, νὰ ἀποκτήσῃς καρπὸν καὶ εὐκαρίστησιν, διὰ τοῦτο ἐκεῖ σοῦ ἐπιδεικνύει τὴν δυνάμιν του. Διὰ ἐπέτυχε νὰ προσελκύσῃ πλῆθος του τὴν πονηρὰν καρδίαν τοῦ λησιτοῦ, κυρίως νὰ ἀναστήσῃ νεκρὸν, κυρίως νὰ διατάξῃ τὴν θέλασσαν, κυρίως νὰ ἐδοξάσῃ δαίμονας, ἀλλὰ ἑσταυρωμένος προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ὑδοκίμενος, ἐμπτυόμενος, κακολογούμενος, κλυταζόμενος καὶ διασυνόμενος ὑπὸ πάντων. Πρόσεξε τὴν δυνάμιν του ποῦ ἀκτινοβολεῖ καὶ ἐκ τῶν δύο πλευρῶν. Συνεκλόσκει τὴν πίστιν, **E** ἐργάζει τὰς πέτρας καὶ μετεμόρφωσε τὴν σκληροτράχηλον ψυχὴν τοῦ λησιτοῦ εἰς εὐπλαστον κηρὸν. «Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔση ἐν τῷ παραδείσῳ». Τί λέγεις; Φυλάσσει τὸν παράδεισον τὰ κερουθὶμ καὶ ἡ πύρινη ρομφαία, καὶ σὺ ὑπόσκειαι εἰς τὸν λησιτῆν τὴν εἰς τὸν παράδεισον εἰσοδόν; Ναί, λέγει. Ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι Κύριος καὶ τῶν κερουθὶμ καὶ τῆς φλόγος καὶ τῆς κολύμβου καὶ ἐκ τὴν ἐξουσίαν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Διὰ τοῦτο καὶ λέγει· «Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔση ἐν τῷ παραδείσῳ». Ὅταν ἴδου τὸν Κύριον αἱ δυνάμεις ἐκεῖναι, ἄμεως ἀφάνισον τόπον νὰ διέλθῃ καὶ ἴστανται μετ' αὐτοῦ. Ἄν καὶ οὐδεὶς βασιλεὺς θὰ ἤδυνάτο ποτὲ νὰ δεχθῆ πλῆθος τῶν ἑνα λησιτῆν ἢ κάποιον ἄλλον ἄνθρωπον νὰ παρακλήσῃ ⁴¹⁴ **A** μετ' αὐτῶν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ συνομιλήσῃ μαζί του εἰς τὴν πόλιν, ὁ φιλόδημος

Κύριος ὅμως ἐπράξε τοῦτο. Καὶ ἄφου εἰσῆλθεν εἰς τὴν κερὰν πατρίδα συνομιλεῖ μαζί του τὸν λησιτῆν, διὰ διὰ νὰ προσδῶλῃ τὸν παράδεισον, πρὸς Θεοῦ, διὰ τῆς παρουσίας τοῦ λησιτοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον δι' αὐτῆς νὰ τὸν τμήσῃ. Διὰ διὰ τὸν παράδεισον εἶναι τιμὴ νὰ ἔσῃ τέτοιον Κύριον, τῶσον δυνατὸν καὶ φιλόδημον ὥστε νὰ δύναιτο καὶ τὸν λησιτῆν νὰ καθιστᾷ ἕξον τῆς εἰς τὸν παράδεισον εὐτυχίας. Πράγματι καὶ ὅταν προσεκόμει τοὺς τελώνιας καὶ τὰς πόνας εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἔδεν ἔκαμε τοῦτο διὰ νὰ προσδῶλῃ τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἰδιαιτέρως τὴν ἐτήμια καὶ ἤθελε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁπίστος εἶναι ὁ Κύριος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ποῦ καὶ πόνας καὶ τελώνιας καθιστᾷ κανόνος νὰ φανοῦν ἀντάξιως τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐεργεσίας ποῦ θὰ τοὺς δοθῆ ἔξ αὐτῆς.

B Ὅπως ἀκρόβος λοιπὸν θαυμάζομεν τὸν ἱστρον τότε, ὅταν ἴδωμεν ὅτι ἄφου ἀπαλλάξει ἐκ τῆς ἀσθενείας ἀσθενεῖς ποῦ εἶχαν ἀνάγια νοσήματα, τοὺς ἐπαναφέρει εἰς τὴν κανονικὴν ὑγείαν, ἔτσι θαυμάζει καὶ τὸν Χριστὸν, ἀγαπῆτε, καὶ νοιάθε ἐκπλήξην, ὅστις ἄφου παρέλαβε ἀνθρώπους ποῦ εἶχαν ἀνάγια ψυχικὰ νοσήματα, ἠδυνήθη καὶ νὰ ἀπαλλάξῃ ἐκ τῆς κακίας, καὶ νὰ ἀναδείξῃ ἀξίους τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀδούτους ποῦ εἶχαν κατέλθῃ εἰς τὰ ἔσκατα τῆς ἀνηθικότητος. «Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔση ἐν τῷ Παραδείσῳ». Μεγάλη ἡ τιμὴ, τερᾶστιο ἰὸ μέγεθος τῆς φιλοδημίας, ἀνεκφραστός ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἀγαθότητος, διὰ εἶναι μεγαλύτερα τιμὴ τὸ νὰ εἰσῆλθῃ κανεὶς εἰς τὸν παράδεισον μαζί μετ' ὁν Κύριον ἀπὸ τὴν τιμὴν νὰ εἰσῆλθῃ μόνος του. Πῆς μου, τί ἔγινε; Τί ἀνάλογον ἐπέδειξεν ὁ λησιτῆς, διὰ νὰ θεωρηθῆ ἀφῆς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἔξως τοῦ παραδείσου; Θέλεις νὰ σοῦ εἴπω ἐν συντομίᾳ καὶ νὰ σοῦ ἀποδείξω τὴν εὐγνωμοσύνην **C** τοῦ λησιτοῦ; Ὅταν ὁ Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν μαθητῶν, ἠρνεῖτο κάτωθεν τοῦ σταυροῦ, τότε ἐκεῖνος ἐπάνω, καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὠμολόγησε τὸν Κύριον. Καὶ ἀνεφῆρα τοῦτο διὰ διὰ νὰ κατηγορήσω τὸν Πέτρον πρὸς Θεοῦ, ἀλλὰ ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσω γνωστὴν τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τὴν ὑπερόκον φιλοσοφίαν τοῦ λησιτοῦ. Ἐκεῖνος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν ἀπειλήν μικρῆς κόρης, αὐτὸς ὅμως ἐνῷ ἔβλεπεν ὄλον τὸν ὄκλον ὀργισμένον καὶ φωνασκούντα, καὶ ὑβρίζοντα νὰ ἴστανται περίε τοῦ ἑσταυρωμένου δὲν ἔδωσε σημάσιον εἰς τὰς ἐναντίον τοῦ ἑσταυρωμένου ὄψεις, ἀλλὰ ἄφου παρέβλεψε διὰ αὐτὰ διὰ τὴν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως, καὶ παρεμίρισε τὴν μικρότητος καὶ τὰ ἐμπόδια, **D** ἐπίστευσεν εἰς τὸν Κύριον τῶν οὐρανῶν καὶ εἶπε τὰ ὄλγια ἐκεῖναι λόγια, ποῦ τὸν κατέστρεψαν ἕξον τοῦ παραδείσου· «Μνήσθητι μου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου». Ἄς μὴ διέλθωμεν ἀδιάφοροι τὰ λόγια αὐτὰ, καὶ ἔς μὴ ἐντραπομεν

νά δεχθώμεν ὡς διδάσκαλον τὸν ληστὴν ποῦ δὲν ἐντρόπη νὰ εἰσαγγῆ πρώτον εἰς τὴν παράδεισον ὁ Κύριός μας. Ἄς μὴ ἐντροπήμεν νὰ δεχθώμεν ὡς διδάσκαλον τὸν ἄνθρωπον, ποῦ ἐφάνη ἄλλος ἐξ ἑαυτοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν παράδεισον. Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν τοὺς λόγους ἕνα πρὸς ἕνα διὰ νὰ μάθωμεν καὶ ἐκ τούτων τὴν δύναμιν **Ε** τοῦ σταυροῦ. Διότι δὲν ἀπιθύνθη πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος καθὼς εἰς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἀνδρέα λέγων· «Δεῦτε, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων» (Ματθ. 4, 19)· οὔτε καὶ τοῦ εἶπε καθὼς εἰς τοὺς δώδεκα μαθητὰς, ὅτι «Καθίσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρινόντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ» (Ματθ. 19, 28). Γενικῶς δὲ οὔτε μὲ πᾶν λέξιν δὲν τὸν ἐτίμησεν. Οὔτε θαύματα εἶδεν, οὔτε νεκρὸν νὰ ἀνίσταται, οὔτε δαίμονας νὰ ἐκδιώκωνται, οὔτε θάλασσαν νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸ πρόταγμα τοῦ, οὔτε συναμίλησε μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ εἶναι περιττον ἀπὸ ποῦ

415 **Α** ἔμαθε καὶ τὸ ὄνομα τῆς βασιλείας; Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν τὴν μεγάλην πίστην του. Ἐκλεύαζε τὸν Κύριον, λέγει ἡ Γραφή, ὁ ἄλλος ληστὴς, ἐπειδὴ ὑπῆρχε καὶ ἄλλος ληστὴς συνεσταυρωμένος, διὰ νὰ ἐκτιμηθῶσιν οἱ λόγοι τοῦ προφήτου, ὅτι «Καὶ μετὰ ἀνθρώπων ἐλογίσθη» (Ψα. 13, 12). Διότι οἱ ἀκάριστοι Ἰουδαῖοι ἠθέλον νὰ διδάσκουν καὶ τὴν δόξαν του καὶ διὰ παντὸς τρόπου προσεπάθον νὰ διαστρέψουν τὰ γεγονότα. Ἄλλ' ἡ ἀλήθεια διαρκῶς ἤρξε νὰ δῶν τὸν συμβάντων καὶ τὰ ἐπιβόδια αὐτὰ τὴν ἐπαρουσίαζαν λαμπρότεραν. Τὸν ἐκλεύαζε, λοιπὸν, ὁ ἄλλος ληστὴς, καὶ κάποιος ἐκ τῶν **Β** εὐαγγελιστῶν λέγει, ὅτι καὶ οἱ δύο ἐκλεύαζαν τὸν Ἰησοῦν. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθές, πρῶτον ποῦ καθιστᾷ ἰσχυρότερος ἀξιόλογον τὴν εὐγνωμοσύνην του. Διότι εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ τὸν ἐκλεύαζεν ἀρχικῶς καὶ μετ' ὀλίγον νὰ μεταστρέφῃ ὀλοκληρικῶς. Τὸν ἐκλεύαζε λοιπὸν, λέγει, ὁ ἄλλος ληστὴς. Εἶδες τὴν διαφορὰν μετὰ τῶν δύο ληστῶν; Καὶ οἱ δύο εἰς τὸν σταυρὸν, καὶ οἱ δύο ἐξ αἰτίας κακῶν πράξεων, καὶ οἱ δύο ἕνεκα τῆς ἰδιότητος τῶν τοῦ ληστοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶχαν καὶ οἱ δύο τὸ ἴδιον τέλος. Ὁ μὲν εἰς ἐκληρονόμησιν τὴν οὐράνιον βασιλείαν, ἐνῶ ὁ ἕτερος ἀδηγήθη εἰς τὴν κόλασιν. Ἔτσι καὶ χθές, μαθητὴς ὁ εἰς, μαθητὴς καὶ οἱ ἄλλοι, ἀλλ' ὁ μὲν προσκοίμησε τὴν προσδοκίαν, ἐνῶ οἱ δὲ ἠτοιμάζοντο **С** διὰ νὰ τὸν περιποιηθῶν. Καὶ ἕκαστος μὲν ἔλεγεν εἰς τοὺς Φαρισαίους· «Τί θέλετέ μοι δοῦναι κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;» (Ματθ. 26, 15)· αὐτοὶ δὲ ἐπιληροῦσαν τὸν Ἰησοῦν λέγοντες· «Ἰσὺ θέλεις ἐτοιμασθῆναι σοὶ φαγεῖν τὸ Πάσχα;» (Ματθ. 26, 17). Ἔτσι καὶ ἐδῶ ληστὴς ὁ μὲν ληστὴς καὶ ὁ δὲ ἄλλ' ὁ μὲν ἠλοοῦμαι, ὁ δὲ ἐπι-

κρίνει τὸν θλάσφημον. Καὶ πράττει τοῦτο ὅτι καὶ βλέπει τὸν Κύριον ἐσταυρωμένον, καταδικασμένον καὶ τὸν ἄλλον νὰ φωνασκᾷ καὶ νὰ κλυδάζῃ κάτωθεν τοῦ σταυροῦ. Ἄλλ' ὅμως ἐξ αὐτῶν τίποτε δὲν τὸν ἀπεικάμειν οὔτε τὸν ἠμποδίσεν νὰ σκηματίσῃ τὴν ὀρθὴν γνώμην καὶ μᾶλλον ἐπακρίνει ἐντόνως τὸν ἄλλον ληστὴν λέγων· «Οὐδέ φοβῆ τὸν Θεόν σὺ;» (Λουκ. 23, 40).

3. D Εἶδες τὸ θάρρος τοῦ ληστοῦ; Εἶδες πῶς δὲν ἠρρομεῖ οὔτε καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὸ ἀπάγγελμά του, ἀλλὰ διὰ τῆς φηλολογίας αὐτῆς ληστεύει τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; «Οὐδέ φοβῆ τὸν Θεόν σὺ;» λέγει; Εἶδες θάρρος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, εἶδες πίστην, εἶδες εὐλόγησιν; Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἦτο εἰς τὰ λογικά του καὶ ἐσκέπτετο ὁρθῶς ἐνῶ ἦτο προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ ὑπῆρξε τοὺς ἀφορήτους πόνοους ἐκ τῶν κορυφῶν, διὰ τὸ γενναῖον τοῦτο φρόνημά του δὲν ἄξιζει νὰ τὸν θαυμάζωμεν; Καὶ ἐνῶ δὲ ἔλεγα ὅτι οὐ μόνον ἀξιζει νὰ τὸν θαυμάζωμεν ἀλλὰ καὶ εἶναι δίκαιον νὰ τὸν μακαρίζωμεν. Διότι οὐ μόνον δὲν **Ε** ἀπερροφήθη ἐκ τῶν πόνων, ἀλλ' ἀφοῦ ἠδιαφόρησε διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἐφρόντιζε διὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ πλησίον, καὶ ἐμελέτα πῶς νὰ ἀποσοῖσθῃ ἐκείνον ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ νὰ γίνῃ διδάσκαλος ἐνῶ ἦτο εἰς τὸν σταυρὸν. «Οὐδέ φοβῆ τὸν Θεόν;» λέγει, καὶ. Ἦς νὰ τοῦ ἔλεγε· μὴ εἶδης σημασίαν εἰς τὸ ἐπίγειον δικαστήριον, μὴ κρίνῃς ἐξ ὧν ἀλέπει, μὴ ἀλέπῃς μόνον αὐτὰ ποῦ συμβαίνουν. Ὑπάρχει κάποιος ἄλλος κριτὴς ποῦ εἶναι ἀόρατος, καὶ εἶναι ἀδέκαστον τὸ δικαστήριόν του ἐκεῖνο καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κάμῃ λάθος. Μὴ λοιπὸν δώσης σημασίαν, ἐπειδὴ κατεδικάσθη εἰς τὸ ἐπίγειον δικαστήριον. Εἰς τὸ οὐράνιον δὲν γίνονται ἀδικίαι. Ἐδῶ θεθαλίς εἰς τὸ ἐπίγειον δικαστήριον πολλάκις καταδικάζονται καὶ ἀδικοὶ, καὶ ἔνοχοι ἀφίενται ἐλεύθεροι, καὶ δίκαιοι ἐπικρίνονται, καὶ ἄδικοι **416** **Α** διαφεύγουν τὴν τιμωρίαν. Διότι οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων, ἄλλα μὲν ἐξ ὧν κρίνουν διαστρέφουν ἐκουσίως ἔξ' ἄα δὲ ἀκουσίως, ἢ δηλαδὴ ἄγνωστον τὴν δικαιοσύνην καὶ ἐξαπατῶνται, ἢ τὴν γνωρίζουν ἀλλ' ἐξαγοραζόμενοι ἀπαφθεύονται καὶ ἀφοῦ προδικῶν τὴν ἀλήθειαν καταδικάζουν τοὺς ὀφθαίτες. Εἰς τὸν οὐρανὸν ὅμως δὲν σκημαίνει τίποτε ἀνάλογον. Διότι ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος κριτὴς καὶ ἡ ἀπόφασίς του λαμβάνει τὸ φῶς καὶ δὲν ἔχει σκισινὰ σημεῖα, οὔτε φοβεῖται τὴν δημοσιότητα οὔτε καὶ ἐπιδέχεται μεταβολὴν. Διὰ νὰ μὴ λέγῃ λοιπὸν ἐκεῖνος ὅτι κατεδικάσθη ἐκ τῶν ἐπίγειον δικαστηρίων, ἐπὶ αὐτὸν ὑπερασπίζονται τὸν ἀδηγήσαντα εἰς τὸ οὐράνιον δικαστήριον, εἰς τὸ φοβερὸν ἔθνος, εἰς τὸ ἡμερόληπτον **В** δικαστήριον ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ ποῦ οὐδέποτε

σφάλαι και τοῦ ὑπερφύσκει τὴν φοβερὴν ἐκείνην κρίσιν. Κίτταξε ἐκεῖ, λέγει, καὶ δὲν θά ρίψῃς καταδικαστικὴν ψῆφον, οὔτε θά σταθῆς μετ' τὸ μέρος τῶν ἁγίων κριτῶν, ἀλλὰ θά αἰσθηθῆς θαυμασμὸν καὶ θά ἀποδεχθῆς τὴν οὐράνιον ἀπόφασιν. «Οὐδὲ φοβῆ», λέγει, «τὸν Θεὸν οὐ». Ἔβλεπε τὴν πίστιν τοῦ ἁγιοῦ, εἶδες τὴν σύνεσιν καὶ τὴν διδακτικὴν του ικανότητα. Διὰ μᾶς ἐπέταξεν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ πρόσθε, πῶς συμμορφώνεται ἤδη πρὸς τὴν ἀποστολικὴν ὑπόδειξιν, ἀδιαφοροῦν οὐκ μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλ' ἐνεργῶν καὶ πρῶτων πάντα. Ὡστε καὶ ἐκείνον νὰ ἀπαλλάξῃ ἐκ τῆς πλάνης καὶ νὰ τὸν δδηγήσῃ πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Δεῖται ὅταν εἶπε, «Οὐδὲ φοβῆ τὸν Θεὸν οὐ», προσέθεσε, «Ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κήματι ἔσμεν» (Λουκ. 23, 40). Πρόσεξε τελείαν ἔξομολόγησιν. Τί ἀκριβῶς; «Ἐν τῷ αὐτῷ κήματι ἔσμεν». Εἰς τὴν ἰδίαν, λέγει, τρωρίαν, ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ὑβρίζων λοιπὸν ἐκείνον, κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ ἐκτοξεύεις ὕβρεις καὶ οὐ κατ' ἐκείνου. Διότι καθὼς ἐκείνος ποῦ ἁμαρτάνει καὶ καταδικάζεται ἄλλου, τὸν ἑαυτοῦ του παρὰ τὸν ἄλλον καταδικάζει· ἔτσι καὶ ἐκείνος ποῦ ὑποφέρει καὶ κλευδαίει τὴν συμφορὰν τοῦ ἄλλου, τὸν ἑαυτοῦ του κλευδαίει καὶ οὐκ τὸν ἄλλον. «Ἐν τῷ αὐτῷ κήματι **D** ἔσμεν», λέγει. Διαβάδει εἰς αὐτὸν νόμον ἀποστολικόν καὶ λόγους τοῦ εὐαγγελίου ποῦ λέγουσιν· «Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε» (Ματθ. 7, 1). «Ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κήματι ἔσμεν». Τί κρίνετε, ὦ ἁγιοὶ; διὰ τῶν λόγων σου κρίνετε τὸν Κύριον σύντροφόν σου; «Ἐν τῷ αὐτῷ κήματι ἔσμεν»; Ὅχι, λέγει· διορθῶν διὰ τῶν ἐν συνεχείᾳ λόγων μου· «Καὶ ἡμεῖς μέν», λέγει, «δικαίως· ὅτι γὰρ ὡν ἐποίησαμεν ἀπολαμβάνομεν» (Λουκ. 23, 41). Διὰ νὰ μὴ νομίσωμεν τοὺς λόγους· «Ἐν τῷ αὐτῷ κήματι ἔσμεν» ὅτι ἔχομε τὸν Κύριον συμμέτοχον τῆς ἁμαρτίας διὰ τοῦτο ἐκράθησε καὶ εἶπε· «Ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἔτι γὰρ ὡν ἐποίησαμεν **E** ἀπολαμβάνομεν». Εἶδες τελείαν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἔξομολόγησιν; εἶδες πῶς ἀπέπλευσε διὰ τῶν λόγων τῆς ἁμαρτίας; εἶδες πῶς ἐπαλήθευσε τὴν προφητικὴν ἐκείνην προτροπὴν· «λέγε σὺ καὶ ἀνομιὰ σου πρῶτος, ἵνα δικαιώσῃς». (Ἠσα. 48, 28). Οὐδεὶς τὸν ἠνάγκασεν, οὐδεὶς τὸν ἐκατήγορσεν, οὐδεὶς τὸν διέταξε. Ὁ ὕψις γίνεται κατηγοροῦς τοῦ ἑαυτοῦ του, διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν εἶπε κανένα ἄλλον κατηγοροῦν. Ἐπειδὴ ἐπρόλαβε νὰ ἀρπάσῃ τὴν ἰδιότητα τοῦ κατηγοροῦ καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὸν ἑαυτοῦ του, λέγων· «Ἡμεῖς δικαίως· ὅτι γὰρ ὡν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὐτος δὲ οὐδὲν ἄπονον ἔπραξε». Εἶδες ἀπεραντὸν εὐλάβειαν; Ὅταν λοιπὸν κατηγορῆσεν τὸν ἑαυτοῦ του, ὅταν **417 A** διέσωρε τὴν διογαγὴν του, ὅταν ἀπελογήθῃ

ὡπὲρ τοῦ Κυρίου λέγων, ὅτι «Ἡμεῖς μὲν δικαίως, οὐτος δὲ οὐδὲν ἄπονον ἔπραξε», τότε ἔλαβε θάρρος νὰ παρακαλέσῃ καὶ εἶπε· «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου». Προηγούμενος δὲν ἐτόλμισε νὰ εἶπῃ, «Μνήσθητί μου» μέχρις ὅτου ἐκαθάρισεν διὰ τῆς ἔξομολογήσεως τὸν ἑαυτοῦ του ἀπὸ τῆς ἀκαθαρσίας τῶν ἁμαρτημάτων, μέχρις ὅτου διὰ τῆς καταθέσεως τοῦ ἑαυτοῦ του ἀπέβαλε τὰς ἁμαρτίας.

Ἐλέπεις πόσον ἰσχυρὰ εἶναι ἡ ἔξομολόγησις καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀσκήσῃ τοῦ σταυροῦ; Ὅταν ἀκούῃς αὐτά, ἀναπτή, ποτὲ μὴ ἀπελιπῆθῃ ἀλλ' ἀφοῦ λάθῃς ὑπ' ἑσπιν σου τὸ ἀσάλλητον **B** μέγεθος τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, πῆσε τὸν ἑαυτοῦ σου νὰ σπείσῃ διὰ νὰ μετανοήσῃ. Διότι ἐν ἤξιμα τὸν ἁγιοῦ ἀσκήσῃ καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ εὐμοσήμενον τόσον μεγάλης τιμῆς, πολὺ περισσότερον θά ἀξέσῃ ἡμεῖς τῆς φιλανθρωπίας του δὲν θέλωσαμεν νὰ ἔξομολογήσωμεν τὰς ἁμαρτίας μας, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν φιλανθρωπίας του, ὅς μὴ ἐντραπέμεθα νὰ ἔξομολογήσωμεν τὰ ἁμαρτημάτων μας, οἷα ἡ ἰσχυρὰ τῆς ἔξομολογήσεως εἶναι μεγάλη καὶ ἡ δύναμις τῆς πολλῆς. Νὰ λοιπὸν καὶ αὐτὸς ἔξομολογήθῃ καὶ εἶρε τὸν παράδεισον ἀνοσπῶν. Ἐξομολογήθῃ καὶ ἔλαβε θάρρος νὰ ζητήσῃ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ποῦ ἦτο **C** πρότερον ἁγιοῦ. Μέχρι τότε δὲν ἐζήτησε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἀπὸ ποῦ, πῆς μου, ὦ ἁγιοῦ, ἐσκέφθη τὴν βασιλείαν; Διότι τί ἀνάλογον εἶδες τώρα; Καρφία καὶ σταυρὸς αὐτὰ ποῦ θέλεισι καὶ κατηγορία καὶ εἰρωνεία καὶ κλευσμοί. Ναι, λέγει· διότι αὐτὸς ὁ σταυρὸς μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι σύμβολον τῆς βασιλείας. Διὰ τοῦτο ἀποκαλῶ βασιλέα αὐτόν, ἐπειδὴ τὸν βλέπω νὰ σταυρώνεται, ἐπειδὴ εἶναι ἴσιον τοῦ βασιλέως νὰ ἀποθνήσκῃ χάριν τῶν ὑπηκόων του. Αὐτὸς εἶπεν· «Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθει ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰω. 10, 11)· καὶ ὁ καλὸς βασιλεὺς λοιπὸν θυσιάζει τὴν ζωὴν του χάριν τῶν ὑπηκόων του. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐθύσασε τὴν ζωὴν του διὰ τοῦτο τὸν ἀποκαλῶ βασιλέα. «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου».

4. D Θέλεις νὰ μάθῃς πῶς ὁ σταυρὸς εἶναι ταυτοχρόνως σύμβολον βασιλείας καὶ πῶς ἀντικείμενον σεβασμοῦ; Δὲν τὸν ἀφαιρῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ τὸν ἔλαβε μαζί του καὶ τὸν ἀνέβασεν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ἀπὸ ποῦ τὸ πληροφοροῦμεθα; Ἐκ τοῦ ὅτι μετ' αὐτοῦ θά ἔλθῃ κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν. Ἄκουσε τὸν ἴσιον τὸν Χριστὸν ποῦ λέγει· «Ἐὰν εἴπωσιν ὁμῖν, Ἰσοῦ ἐν τοῖς τοίχοις ἔστιν ὁ Χριστός, ἰσοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, μὴ ἐξέλθητε» (Ματθ. 24, 26)· ὁμῶν περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ψευδοχριστῶν, τῶν ψευδοπροφητῶν καὶ περὶ τοῦ Ἄντιχριστοῦ, διὰ νὰ μὴ ἐξαπατηθῆτε

ποιος και πῶς εἰς τὰς παγίδας του. Ἐπειδὴ ἀκούσῃς ὁ Ἄντι-κρυστος θὰ ἔλθῃ πρὸ τοῦ Χριστοῦ, λέγει, καὶ διὰ τὸ μὴ πέ-σῃς εἰς τὸ σῆμα τοῦ λίκου ἐνῶ ἐναζητῆτε τὸν ποιμένα, διὰ τοῦτο οὗς γνωστοποιῶ τὰ γνωρίσματα τῆς παρουσίας τοῦ Ε ποιμένος. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἡ πρώτη παρουσία αὐτοῦ ἐγένετο κεκαλυμμένη, μὴ νομίσητε, λέγει, ὅτι καὶ ἡ δευτέρα θὰ πραγματοποιηθῇ ἀνυπόκριτος. Διότι ἐκεῖνη εὐλόγως ἐπραγματοποιήθη κεκαλυμμένη ἐπειδὴ ἦλθε νὰ ἀνοστήσῃ τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον. Ἄλλ' αὐτὴ δὲν θὰ πραγματοποιηθῇ καθ' ὁμοίαν τρόπον, πῶς ὅμως; πῶς μου, καὶ διδάξέ με. Ὡς περ ἐξέρχεται, λέγει, «ἡ ἄσπρατῆ ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται εἰς δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Ματθ. 24, 27). Θὰ τὴν ἴδωσι οἱ πάντες καὶ δι' οὐδένα θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ ἐρωτηθῇ. Ὅπως δηλαδὴ ὅταν ἀσπράτῃ δὲν χρειάζεται νὰ ἐξετάσῃμεν τὸ γεγονός, ἐὰν ἤσπρατῃ, 418 Α ἔτσι καὶ ὅταν ἐπισημῶν ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου δὲν θὰ χρειασθῇ νὰ ἐρευνησῃμεν ἐὰν ἦλθεν ὁ Χριστός. Ἄλλ' αὐτὸ διὰ τὸ ὅποιον ἐνδιαφερόμεθα δὲν τὸ εἶπαμεν ἀκόμη, ἐὰν δηλαδὴ ἔλθῃ μετὰ τοῦ σταυροῦ. Ἄκουε λοιπὸν καὶ τοῦτο ποῦ τὸ διευκρινίζει σαφέως. «Τότε», λέγει, δηλαδὴ ὅταν ἔλθῃ, «ὁ ἥλιος σκοπισθῆσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς» (Ματθ. 24, 29). Διότι τόσοον ὑπερβολικῆ θὰ εἶναι τότε ἡ ἄσπρατῃ τοῦ φωτός, ὥστε θὰ κρυβοῦν καὶ τὰ λαμπρότερα ἄστρα. «Καὶ οἱ ἀστέρες γὰρ», λέγει, «κινεῖσονται, καὶ οὕτως τὸ σημεῖον φανήσεται τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ». Εἶδες πῶσον ἀνώτερον εἶναι τὸ σημεῖον, πῶσα ἢ λαμπρότης καὶ ἡ ἀκτινοβολία του; Σκοπίζεται ὁ ἥλιος, παύει ἡ φωτεινότης τῆς σελήνης, πῆψουν τὰ ἄστρα καὶ μόνον ἐκεῖνο φαίνεται, διὰ τὸ Β πληροφόρηθῆς ὅτι εἶναι φωτεινότερον τῆς σελήνης καὶ λαμπρότερον τοῦ ἡλίου. Καθὼς δηλαδὴ ὅταν εἰσερχεται βασιλεὺς εἰς πόλιν, ὁ στρατὸς προπορευόμενος ἐπαύει ἐπὶ τῶν ὤμων τὰ λάβρα καὶ προαναγγέλλει τὴν εἰσοδὸν τοῦ βασιλέως, ἔτσι καὶ ὅταν κατέλθῃ ἐκ τῶν οὐρανῶν ὁ Κύριος τῆς δημιουργίας θὰ προπρορευθῶσι αἱ στραταὶ τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀρχαγγέλων βαστάζουσι τὸ σημεῖον ἐκεῖνο καὶ ἀναγγέλλουσι εἰς ἡμᾶς τὴν βασιλικὴν εἰσοδὸν. «Τότε», λέγει, «καὶ οἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται» (Ματθ. 24, 29), ἐννοεῖ τὰς ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους καὶ ἕως τὰς ἀστέρας τῶν δυνάμεων. Ἐπειδὴ θὰ τὰς κατακόψῃ τῆς τῆς φόβος πολλῆς καὶ ὀργῆς. Διατὶ ὅμως, πῶς μου, φοβοῦνται καὶ οἱ δυνάμεις ἐκεῖναι; Ποῦ εἰδόντες. Θὰ εἶναι φοβερόν τὸ δικαστήριον τότε. Ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος πρόκειται νὰ κριθῇ καὶ νὰ ἀπολογηθῇ καὶ νὰ σταθῇ ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ δικαστηρίου. Ἀλλὰ διατὶ θὰ τρέμουν τότε καὶ οἱ ἄγγελοι καὶ

θὰ φοβοῦνται αἱ δυνάμεις ἐκεῖναι δυνάμεις; Διότι δὲν πρόκειται ἐκεῖνοι νὰ κριθῶν. Ὅπως ὅταν κάποιος δικαστῆς, κατὰδικῶν τοὺς ἐνόχους, καὶ ἐνῶ κῆθηται ἐπὶ τῆς υψηλῆς ἑδρας, οὐ μόνον οἱ ἐνοχοί, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπὶ τῆς τάξεως ἐντεταλμένοι, Δ ποῦ οὐδεμίαν ἔχουν τύψιν συνειδήσεως φοβοῦνται καὶ τρέμουν ἐξ αἰτίας τοῦ δικαστοῦ, ἔτσι καὶ τότε ὅταν θὰ δικάζεται τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ θὰ ἀπολογηθῆται διὰ τὰς ἁμαρτίας του, θὰ φοβοῦνται καὶ θὰ τρέμουν ἕνεκα τοῦ δικαστοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἐπιλοποιοὶ οὐράνια δυνάμεις ἂν καὶ δὲν θὰ ἔχουν οὐδεμίαν τύψιν συνειδήσεως. Τοῦτο λοιπὸν τὸ κατενόησαμεν· ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον καὶ διὰ τί θὰ ἔλθῃ κρατῶν τὸν σταυρὸν; Μάθε καὶ τὴν αἰτίαν τοῦτου. Διὰ τὸ πληροφορηθῶν ἐκ τῶν ἰδίων τῶν ἔργων τῶν ἐκεῖνοι ποῦ τὸν ἐσταύρωσαν τὴν ἀκαριστίαν των, διὰ τοῦτο θὰ τοὺς δεῖξῃ τὴν ἴδιαν τὴν ἀποδείξιν τῆς παραφροσύνης των. Καὶ ἐπὶ τὸ μῦθος δι' αὐτὸν τὸν λόγον φέρει μαζί του τὸν σταυρὸν, διὰ τὸ τοὺς ἐνειδίῃ, ἄκουσε πάλιν τὸν ἴδιον Ε τὸν εὐαγγελιστὴν ποῦ λέγει· «Τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ κίονται πῶσι οἱ φυλαὶ τῆς γῆς» (Ματθ. 24, 30), διότι θὰ θάψουν τὸν κατήγορον καὶ θὰ ἀναγγυρίσουν τὸ ἁμάρτημά των. Διατὶ θαυμάσιος ὅμως ἂν ἔλθῃ ἔχων μαζί του τὸν σταυρὸν; θὰ ἔλθῃ καὶ θὰ ἔξῃ τὰ ἴδια τὰ τραύματά του. Ἀπὸ ποῦ συνάγεται δι' ὅθ' ἔξῃ τὰ ἴδια τὰ τραύματά του; Ἄκουσε τί λέγει ὁ προφήτης· «Ὅσον εἰς ἃν ἐξεκέντησαν» (Ζαχ. 12, 10). Ὅπως δηλαδὴ ἔκαμε εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Θωμᾶ, ἐπιθυμῶν νὰ ἀποκρίνη τὴν ἀπιστίαν τοῦ μαθητοῦ, καὶ τοῦ ἐπέδειξε τὰ ἰκνὴ τῶν καρπῶν καὶ τὰ ἴδια τὰ τραύματά του, καὶ εἶπε, 419 Α «Βάλε τὸν δάκτυλόν σου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ ἴδε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστία οὐκ ἔχει» (Λουκ. 24, 39), (Ἰω. 20, 27) διὰ τὸ τοῦ ἀποδείξῃ ὅτι πράγματι ἀνεστήθη, ἔτσι καὶ τότε θὰ ἔξῃ τὰς πληγὰς καὶ τὸν σταυρὸν, διὰ τὸ ἀποδείξῃ εἰς αὐτούς, ὅτι αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ποῦ ἐσταυρώθη. Μεγάλο ἐπορμέως ἐγαθὸν καὶ σωτήριον καὶ ἐμφανὲς ἀποδείξει τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ σταυρὸς.

5. Ἄλλ' οὐ μόνον ὁ σταυρὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ λόγοι ποῦ εἶπε ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀποδεικνύουν τὴν ἀνεκφραστον φιλανθρωπίαν του. Ἄκουσε τὰ λόγια αὐτά. Ἐνῶ δηλαδὴ ἦσαν παρόντες αὐτοὶ ποῦ τὸν ἐσταύρωσαν καὶ ἔβραζον ἐκ τῆς ὀργῆς, εἶπε· «Πάτερ ἔδρες αὐτοῖς Β τὴν ἁμαρτίαν ταύτην οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦν» (Λουκ. 23, 34). Εἶδες τὴν ἀγάπην τοῦ Κυρίου διὰ τὸν ἄνθρωπον; ἐνῶ ἐσταυράνετο παρεκάλει ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν του. Καὶ ὅμως ἐκεῖνοι τὸν ἐχλεύαζον καὶ τὸν διεύρανον, λέγοντες· «Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατόρθω ἀπὸ τοῦ σταυροῦ» (Ματθ. 27, 40). Ἄλλ' ὅμως διὰ

τὸν λόγον αὐτὸν δὲν καταβαίνει ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἐπειδὴ εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, διὰ τὸ σταυρωθῆ κάρην ἡμῶν. «Καταβάτω», λέγει, «ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν, καὶ πιστεύσωμεν εἰς αὐτὸν» (Ματθ. 27, 42). Κότταζε λόγους ἀναδείξει καὶ προσκείμετο ἀπιστίας. Ἐπισημασιοποίησεν ἔργα μεγαλύτερα τῆς καθόλου ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ δὲν ἐπιστεύσαν, καὶ τώρα λέγουν· Κατέβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ θά πιστεύσωμεν εἰς ἐσένα. Διότι τὸ νὰ ἀναστῆθῃ νεκρός, ἐνῶ ὁ τάφος εἶναι σφραγισμένος μεθ' ἀγαθῆς λίθου, εἶναι ἔργον πολὺ μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ νὰ κατεβῆ ἀπὸ τὸν σταυρὸν. C Καὶ ἄνωρη, τὸ νὰ θγάλη ἀπὸ τὸ μνήμα τὸν Λάζαρον, ποὺ εἶχε τόσοσας ἡμέρας νεκρός καὶ ἦτο περιτυλιγμένος μετὰ νεκρὰ σάβανα, ἦτο ἔργον πολὺ μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ νὰ κατεβῆ ἀπὸ τὸν σταυρὸν. Εἶδες παράλογα λόγια; εἶδες υπερβολικὴν ματιαν; Ἀλλὰ δώσατε ἰδιαιτέρην προσοχὴν, παρακαλῶ, διὰ τὸ γνωρίσμεν τὴν ἀσάλλητον φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ πᾶς ὁ Χριστὸς ἐκρημοποίησε τὴν ἴδιαν τὴν μορῶν των διὰ τὰς τοὺς συγκληρῆς. «Πάτερ», λέγει, «ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι» (Λουκ. 23, 34). Τοῦτο καθίσταται πρόβλημα, διὰ τῶν λόγων τούτων· Ἀνάητοι εἶναι καὶ δὲν γνωρίζουν αὐτὸ ποὺ κάνουν. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγαν· «Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, πᾶσον σεαυτὸν» (Ματθ. 27, 40), αὐτοὶ δὲ προσεπάθει νὰ σώσῃ αὐτοὺς ποὺ τὸν ἐκλείσαν τὸν θάραν καὶ τὸν πενήτησαν. * Ἄφες αὐτοῖς, λέγει, D ἐτὴν ἁμαρτίαν ταύτην, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. Τὴ συνέδη λοιπόν; τοὺς συνεκώρῃσε τὴν ἁμαρτίαν; Τὴν συνεκώρῃσεν εἰς ὅσους ἠθέλησαν νὰ μετανοήσουν. Ἄν δὲν τὴν συνεκώρῃε δὲν θά ἐγένετο ἀπίστολος ὁ Παῦλος. Ἄν δὲν συνεκώρῃε εἰς αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν δὲν θά ἐπίστευαν ἡμέσως τρεῖς χιλιάδες καὶ πέντε καὶ πολλὰ μυριάδες Ἰουδαίων ὀργότερον. Δοθὶ ἄκουσε τί λέγει πρὸς τὸν Παῦλον εἰς τὰ Ἱερουσόλυμα ὁ Ἰάκωβος· «Θεωρεῖτε ἀδελφεῖ, πόσα μυριάδες εἶσι τῶν πεπιστευκότων Ἰουδαίων» (Πράξ. 21, 20).

Σὺς παρακαλῶ λοιπόν, ὡς μνησθήμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Κύριον καὶ E ὡς προσεκωμώσωμεν ὑπὲρ τῶν ἐκθρῶν. Αὐτὰ ποὺ κτὲς συνθεόβουεσα, αὐτὰ καὶ πάλιν συμβουλεύω, γνωρίζων τὸ μέγεθος τοῦ ἐπιτεύματος καὶ μνησθῆς τὸν Κύριον. Ἐκεῖνος ὀσταυρῶνεται καὶ παρεκάλει ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν του. Πᾶς ὅμως εἶναι δυνατόν, θά λοχυρῶκετο κάποιος, νὰ μνησθῆ τὸν Κύριον; Εἶναι δυνατόν ἂν θέλησῃ διότι δὲν ἦτο ἀδύνατον, δὲν θά ἔλεγε· «Μόσθητε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρῶτος εἰμι καὶ τοπεινὸς τῆ καρδίας» (Ματθ. 11, 29). Ἐάν ἦτο ἀδύνατον εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ τὸν μνησθῆ δὲν θά ἔλεγεν ὁ Παῦλος· «Μημηταί μου γίνεσθε, καθὼς κατὰ Χριστοῦ» (Α' Κορ. 11, 1).

Παρά ταῦτα ἂν δὲν θέλησῃ νὰ μνησθῆ τὸν Κύριον, μνησθῶ τὸν συνάνθρωπόν σου, ⁴²⁹ A ἐννοῶ τὸν Στέφανον τὸν πρωτομάρτυρα. Ἐκεῖνος ἐμνησθῆ τὸν Κύριον. Διότι καθὼς ὁ Κύριος παρεκάλει ἐν μέσῳ τῶν σταυρωτῶν του ὑπὲρ αὐτῶν, ἔτσι καὶ ὁ Στέφανος ἐνῶ ἐκτεπύτο ὑπὸ πόντων καὶ ἐδέετο τὸν καταγιατῶν τῶν λίθων, τοὺς πόνους ποὺ τοῦ προσκόλλουν ἀφ' οὗ παρέβλεψε, ἔλεγε· «Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην» (Πράξ. 7, 59). Εἶδες πᾶς συναρμίζει ὁ Υἱὸς καὶ πᾶς προσεύκεται ὁ δοῦλος; Ἐκεῖνος λέγει· «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι» (Λουκ. 23, 34)· καὶ αὐτὸς· «Κύριε μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην» (Πράξ. 7, 59). Καὶ B διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι κάνουν τοῦτο ἐν ἐπιγνώσει, δὲν προσευκίθη ἄλλως, οὔτε ἐκ συνήθειας, οὔτε ἐκ δόξης, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐγονάτισε, μετὰ κατανύξιν καὶ πολλὴν ἀγάπην. Θέλεις νὰ σοὺ δεῖξω καὶ ἄλλων συνάνθρωπον ποὺ ἔκαμε μεγαλύτερον ὑπὲρ τῶν ἐκθρῶν προσευκὴν; ἄκουε τὸν μακάριον Παῦλον ποὺ λέγει ἀφ' οὗ ἀνάφερε δηλαδὴ ὅσα ε-
παθε, ὅτι «Ἐπειτάς τεσσαράκοντα παρὰ μίαν παρὰ Ἰουδαίων ἐλαθον, τρεῖς ἑρραβδίσθη, ἑπταὶ ἐλιθάσθη, τρεῖς ἐναυόγησα» (Β' Κορ. 11, 24 - 25)· καὶ ἀπρησθημεν τὸ πλῆθος καὶ τὸς διώ-
σεις ποὺ ὑπέμεινε κάθε ἡμέραν ὑπ' αὐτῶν, λέγει ὁ ἴδιος· «Ἡ-
κόνημ ἀνάθεμα εἶναι αὐτοῖς ἐγὼ ἀπὸ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελ-
φῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, ὅτινές C εἶναι Ἰουδαῖοι» (Ρωμ. 9, 3). Θέλεις νὰ ἴδῃς καὶ ἄλλους, ὅτι ἐκ τῆς Κοινης ἀλλ' ἐκ τῆς Παλαιῆς Διαθήκης ποὺ κάνουν ἀ-
κριβῶς τὸ ἴδιον; Δοθὶ τοῦτο εἶναι ἰδιαιτέρως ὀξιοδωμάστον, διὰ αὐτοὺς ποὺ δὲν προετράπησαν νὰ ἀγαποῦν τοὺς ἐκθρῶς, ἀλλὰ νὰ θγάκουν ὀφθαλμῶν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντος ἀντὶ ὀδόντος, καὶ νὰ ἀνταποδίδουν τὰ ἴσα, αὐτοὶ νὰ ἀνέγκωνται εἰς τὸ ἀποστολικὸν βῆμα.

* Ἄκουσε τί λέγει λοιπόν ὁ Μωϋσῆς ποὺ ἐλιθοβολήθη παλλάκας ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων· «Εἰ μὲν ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες; εἶδ' ἡμ', καμὲ δέδελωπον ἐκ τῆς θύλου ἧς ἐτραψας» (Ἐξ. 32, 31 - 32). Βλέπεις πᾶς κάθε θείκας τοποθετεῖ ὑπεράνω τῆς ἰσχύος του σωτηρίας τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἄλλων; Οὐδὲν ἀμόρημα διέπραξες, διὰτι ἐπιθυμῆς νὰ γίνῃς μέτοχος τῆς τιμῆς αὐτῶν; D Δὲν δόναται, λέγει, νὰ αἰσθάνῃ τὴν εὐτυχίαν διὰν ὑποφέρουν οἱ ἄλλοι. Καὶ εἶναι εὐκολον νὰ ἴδῃς καὶ ἄλλων νὰ προσεύκεται ὀφείας. Ἐπίτηδες θεοῦτος προσφέρει πολλά παραδείγματα, ὥστε ἔστω καὶ εἶται νὰ διορθωθῆμεν καὶ νὰ ἐκκριθῶμεν τὴν φοδερὴν αὐτῶν ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς, ἐννοῶ τὴν κατὰ τῶν ἐκθρῶν κατάναν. Ὅταν ὁ Θεὸς ὀργισθῆ καὶ ἀπέπειλεν ἀγγελον διὰ νὰ

τιμωρήσῃ τὸν λαόν, ἤκουσε τί εἶπε ὁ μακάριος Δαυῖδ, καθὼς εἶπε τὸν ἄγγελον νὰ ἐπιδεικνύῃ τὸ πύρινον ἔλιος διὰ νὰ ἐπιφέρῃ τὸ πᾶν ἄστυ: «Ὑγὼ ὁ ποιητὴν ἑκακοποίησα, καὶ οὗτοι τὸ ποίμνιον τὴ ἐποίησαν; Ἐ Γενέσθη ἡ χεὶρ σου ἐπ' ἐμέ, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου» (Β' Βασ. 24, 17). Βλέπετε πάλιν ἀνάλογα κατορθώματα: Θέλει νὰ σοὺ δείξω καὶ ἄλλον νὰ κάμῃ τὸ ἴδιον; Ὁ προφήτης Σαμουὴλ ὄρθισθ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, περιεφρονήθη καὶ ἐξημετέλιθη ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ἠθέλησε νὰ τὸν πορηγορήσῃ. Προσέφερε ἰδιαίτερος, οὐκ παρακολῶ. Τὸ εἶπε λοιπὸν ὁ Θεός: «Ὁ δὲ σὲ ἐξουθενήσασιν, ἀλλ' ἐμὲ» (Α' Βασ. 8, 7). Τὶ λοιπὸν ἀπήντησε ἐκεῖνος ὁ περιεφρονημένος; 421 Α ὁ κατοικημένος, ὁ κατοφρονημένος καὶ ὁ ἐξουθενημένος; Ἄκουε τί λέγει: «Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο ἁμαρτεῖν τῷ Κυρίῳ τοῦ διαλιπεῖν προσευκόμενον ὑπὲρ ὑμῶν» (Α' Βασ. 12, 23). Ἐνόμισεν ὅτι εἶναι ἁμαρτία τὸ νὰ μὴ προσεύχεται ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν. Ποτὲ μὴ μοῦ συμβῆ, λέγει, νὰ ἁμαρτήσω μὴ προσευκόμενος πρὸς κἀρὶν σας. Εἶπες ἕνα ἕκαστον τῶν δικαίων, πόσον ἐφρόντισε ἰδιαίτερος διὰ τὸ ἐπιτεῦγμα τοῦτο, ἀκολουθεῖν τὰ ἴχνη τοῦ Κυρίου; Ἄς συνοψίσωμεν λοιπὸν αὐτὰ πού εἴπαμεν. Ὁ Κύριος λέγει: «Πάτερ, ἄφεσ αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν» οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν» (Λουκ. 23, 34). Ὁ Στέφανος εἶπε: «Κύρια, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην» (Πράξ. 7, 59). Ὁ Παῦλος λέγει: «Ἡσχόμην ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ τὸ σῶμα» (Ρωμ. 9, 3). Ὁ Μωϋσῆς ὁμοίως: «Εἰ μὲν ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφεσ: εἰ δὲ μὴ, κἀμὲ θέλειπων ἐκ τῆς θύλου ἧς ἔγραψας» (*ΕΕ. 32, 31 - 32). Ὁ Δαυῖδ λέγει: «Γενέσθη ἡ χεὶρ σου ἐπ' ἐμέ, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου» (Β' Βασ. 24, 17). Ὁ Σαμουὴλ παραποιοῦς: «Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο ἁμαρτεῖν τοῦ διαλιπεῖν προσευκόμενον ὑπὲρ ὑμῶν» (Α' Βασ. 12, 23). Πῶς λοιπὸν θὰ συγκληροθῶμεν ἂν δὲν φροντίσωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο, τὴν στιγμὴν πού μῆς προτρέπουσιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς Καινῆς καὶ τῆς Παλαιᾶς διαθήκης νὰ προσευκώμεθα ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν. Παρακαλῶ λοιπὸν μὴ ἀδιαφοροῦμεν. Διότι ὅσον περισσότερα C εἶναι τὰ παραδείγματα τόσοσιν μεγαλύτερα εἶναι ἡ τιμωρία ἢ δὲν τὰ μιμηθῶμεν. Διότι πολὺ σπουδαιότερον εἶναι νὰ προσευκώμεθα ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, παρὰ ὑπὲρ τῶν φίλων διότι δὲν ὠφελεῖ τῶσιν ἢ ὑπὲρ τῶν φίλων προσευκῆ, ὅσον ἢ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν. Ἄκουσε τὸν Χριστὸν πού λέγει: «Ἐάν ἀγαπήσῃτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χάρις ἐστίν; οὐκ καὶ οἱ τελῶσαι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;» (Ματθ. 5, 46). Ὅταν λοιπὸν προσευκώμεθα ὑπὲρ τῶν φίλων, δὲν γινώμεθα καθόλου καλύτερα τῶν τελῶσων. Ἀλλ' εἰν ἀγαπήσωμεν

τοὺς ἐχθροὺς καὶ προσευκώμεθα ὑπὲρ αὐτῶν, ἀροῖζομεν πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν. «Ἔσεσθε γάρ, λέγει, ὡμοιοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν βίον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγαθοῦς, ἔκ και βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» (Ματθ. 5, 45). Ὅταν λοιπὸν ἔχωμεν τὰ παραδείγματα καὶ ἀπὸ τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπὸ τῶν συνανθρώπων, ὅς τὰ μιμηθῶμεν, καὶ ὅς ἐπιδώσωμεν τὴν ἀρετὴν, διὰ νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν οὐράνιον βασιλείαν καὶ τὴν φρικτὴν αὐτὴν τράπεζαν μὲ περισσότερον θάρρος, ἀφοῦ καθαρῶσιν τὴν συνείδησίν μας διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ ἐπιγγελλόμενα ἀγαθὰ διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα, καὶ συγκρότως εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνίκει δόξα, δόξα καὶ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

1. 422 Α Ηκολούθησον προηγουμένως με τὰ δόγματα και τὴν διάνοιαν τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀποστασιασμένον αὐτοῦ που προσπαθοῦν νὰ μεμώσουν τὴν ἀξίαν του και νὰ ἀποξενώσουν αὐτὸν τοῦ Πατρὸς του. Σήμερον ἐπιθυμῶ νὰ σὺς ὁμιλήσω δι' ἡθικά θέματα και νὰ στρέψω τὴν προσοχὴν μου κατ' ἀποκλειστικὴν εἰς τὰ περὶ τοῦ τρόπου ζωῆς και συμπεριφορᾶς. Μᾶλλον ὅμως ἡ ὁμιλία αὕτη δὲν εἶναι ἀπλῶς και μόνον ἡθικὴ ἀλλὰ και δογματικὴ, ἐπεὶ εἰσλαμβάνεται νὰ δοκιμασθῶ με τὸ γεγονός τῆς ἀναστάσεως. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο εἶναι πολὺμορφον, ἐπειδὴ και εἰς τὰ δόγματα μᾶς ἰσχυροποιεῖ, και τὴν ζωὴν μας ρυθμίζει, και τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ἀπαλλάσσει πάσης κατηγορίας. Καὶ ὅπως, ὅταν ἀμφισβητήσωμεν τὸ γεγονός τῆς ἀναστάσεως ἀντιτίθεται ἡ Β Ἰσσορροπία τῆς ζωῆς μας και καταλαμβάνεται ὑπὸ μωρίων κακῶν και ἀνατρέπονται τὰ πάντα, εἶται και ὅταν πιστεύσωμεν εἰς αὐτὸ κατανοοῦμεν τὸ σκέδιον τῆς θείας προνοίας και προσημαζόμεθα νὰ φροντίσωμεν ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς και διὰ τὴν ἐπιμελή ἀποφυγῆν τῆς κακίας και εἶται τὰ πάντα πληροῦνται γαλήνης και εἰρήνης. Διότι ἐκεῖνος που δὲν ἀνιέρνει τὴν ἀνάστασιν ὅστε τὸν ἑαυτὸν του θεωρεῖ ὑπεύθυνον διὰ τὰ ἐδώ πράξεις του, ἀλλὰ νομίζει εἶται σταματοῦν τὰ ἀνθρώπινα εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν και δὲν ὑπάρχει τίποτε πέραν αὐτῆς. Ἐ οὕτως ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ἀρετὴν. Διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἀρετὴν και νὰ ὑπομένῃ τοὺς πόνους ἐάν δὲν προσδοκᾷ οὐδεμίαν ἀμοιβάν, ὅστε θὰ ἀπέσκη τῆς κακίας, ἐπ' ὅσον οὐδεμίαν ἀναμένει νὰ ὑποστῇ τιμωρίαν διὰ τὰ κακά που ἐπραξεν ὁ ἕκαστος, ἀλλ' ὁφθαί παραδοθῆ εἰς παραλόγους ἐπιθυμίας θὰ ἐπακολουθήσῃ κατὰ εἶδος πονηρίας πράξεις. Ἐκεῖνος ὅμως που ἐπίστευσεν εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν και ἔκει πρὸ τῶν φθαρτῶν τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο δικαστήριον, και τὴν ἐβδύνην τῶν ἐπρόκειαν και τὴν ἀδικαστῶν κρίσιν, διὰ παντὸς τρόπου θὰ προσπαθῆσῃ νὰ ἀσκήσῃ τὴν σωφροσύνην και τὴν ἐπιείκειαν και κάθε ἀλλήν ἀρετὴν και ν' ἀποφυγῆ τὴν ἀκολασίαν τὴν ἀσθένειαν και κάθε ἀλλήν πονηρίαν πράξιν, και ὁ ἕκαστος θὰ δυναθῆ με πολλὰ ἐπιχειρήματα νὰ ἀποστορώσῃ αὐτοῦ που κατηγοροῦν τὴν Πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ.

Ἐταν μερικαὶ βλέπουσιν τοὺς μὲν δικαίους και ἀσφραγισμένους και αὐτοὺς που ζοῦν γενικῶς κατὰ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ νὰ 423 Α ὑποφέρουν λόγῳ πτωχείας, νὰ περιφρονῶνται, νὰ συκοφαντοῦνται μάλιστα ἐξασφαλίζοντας τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τὸ ζῆν, πολλῶς δὲ νὰ ὑποφέρουν λόγῳ μακροχρονίου ἀσθενείας και κακῶν νοσημάτων και νὰ μὴ ἔχουν καμμίαν βοήθειαν, ἐνῶ ἄνθρωποι που εἶναι ἀπαιτεῖνες και ἄκρετοι και γεμάτοι ἀπὸ πολλὰ κακά νὰ εἶναι πλούσιοι και νὰ ζοῦν εἰς τὴν πολυτέλειαν, νὰ ἐνδύονται λαμπρὰ φορέματα, νὰ ἀκολουθῶνται ὑπὸ πλῆθους ὑπαρτιῶν, νὰ θαυμάζονται, νὰ ἀπολαμβάνουν ἐξαιρήματα και νὰ ἔχουν μεγάλην οικειότητα μετὰ τοῦ βασιλέως; Ἐπειτα μερικαὶ ἐξ αἰτίας, τοσούτων κατηγοροῦν τὴν Β Πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, και λέγουσιν Πᾶς συμβιβάζονται ταῦτα μετὰ τὴν Πρόνοιαν; που εἶναι ἡ δικαία κρίσις; ὁ ἀσφραγισμένος και ὁ δικαίος εἶναι ἐντός τῶν κακῶν, ὁ ἀκόλαστος και διεφθαρμένος ἐντός τῆς εὐσεβείας. Καὶ αὐτοὺς μὲν θαυμάζεται, ἐνῶ ἐκεῖνος περιφρονεῖται; αὐτοὺς ἀπολαμβάνει μεγάλης πολυτελείας, ἐκεῖνος εὐρίσκειται εἰς τὴν πτωχείαν και τὰ χειρότερα κακά. Ὁ μὲν ἐπειδὴ ἀμφισβᾶλλει διὰ τὰ μέλλοντα σωπᾶ και δὲν λέγει τίποτε, ὁ δὲ ἐπειδὴ γνωρίζει νὰ πιστεῖν εἰς τὴν ἀνάστασιν, δυσκόλως θὰ ἀλασφημήσῃ και πρὸς αὐτοὺς που ἰσχυρίζονται αὐτὰ θὰ εἴπῃ Παύστε νὰ ἀσεβῆτε διὰ τῆς γλώσσης σας κατὰ τοῦ Θεοῦ που ὅς ἐδημιούργησε. Δὲν σταματοῦν τὰ ἀνθρώπινα Ἐ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήν ζωὴν ὀδηγοῦμεθα πολὺ περισσότερον μοιράν, που μάλιστα δὲν ἔχει τέλος. Ἐκεῖ θεοθάως αὐτοῦ ἐδώ ὁ πτωχὸς που ζῆ κατὰ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ θὰ ἀποφθῆ διὰ τοὺς κόπους αὐτοῦ, ἐνῶ ὁ ἀκόλαστος και ὁ ἀπαιτεῖν θὰ τιμωρηθῆ διὰ τὴν πονηρίαν του αὐτῆν και διὰ τὴν δικὴν πολυτέλειαν. Λοπρὸν δὲ μὴ κρίνωμεν τὴν Πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ μόνον ἐκ τῶν παρόντων ἀλλὰ και ἐκ τῶν μελλόντων. Διότι τὰ παρόντα εἶναι ἀγὰν και τραχὺ γυμναστήριον και στάδιον, ἐνῶ τὰ μέλλοντα εἶναι ἐπαθλα στέφανοι και βραβεῖα. Καθὼς λοιπὸν ὁ ἀθλητὴς πρέπει νὰ ἀγωνισθῆ εἰς τραχέα γυμναστήρια με ἰσχύος και ἐκόνην και πολλὴν ἐξέτην και κόπουσιν και ταλαιπωρίαν, εἶται και ὁ δικαίος ἐδώ πρέπει πολλὰ νὰ ὑπομένῃ Ἐ και τὰ πάντα νὰ ὑποσφῆ με γενναίτητα, ἐάν ὀκνεῖν νὰ ἀπαλάσῃ ἐκεῖ τοὺς λαμπροὺς στέφανους. Ἐάν ὅμως σκανδαλίζων φημιζόμενος αἰ εὐφημερίαν τῶν κακῶν, και διὰ τὴν περίπτωσιν αὐτῶν, ἐκεῖνο δὲ σκίπνεται πάλιν, ὅτι, καθὼς αἱ ληροὶ και αἱ τιμωρούμαι και αἱ γυναικὲς που ἐπαλοφώρησαν τοὺς ἄνθρωπος των και αἱ περαιοὶ που διαπλέουσιν τὴν θάλασσαν, πρὶν ὀδηγηθῶν εἰς τὸ δικαστήριον, ἀπολαμβάνουσιν μεγάλης πολυτελείας ἀφροὶ τὰς ξένας συμφορὰς κάμνουσιν

Ιδού την εφημερίαν και αποκτήσουν τον δίκον πλούτον και μεθούν καθημερινώς, όταν δε καταδικασθούν δι' όλα εκείνα θά τιμηθήσονται. Έτσι και αυτοί που μεταβαίνουν εις τὰς πόλεις, και παραθέτουν γεύματα κλιδικά, και φασοθήνουν διὰ λόγους καλοσηθητικούς τὰς φρυγίας των, και θαδίζουσι υπερφάνως εις την αγοράν, και κακομεταχειρίζονται τούς πτωχούς, όταν έλθη Ε μετά των άγγελων του ό μονογενής Υιός του Θεού και καθήσεται εις τό θρόνον εκείνο και συγκοντρούση όλην την οικουμένην, τότε άφου μεταφερθούν γυμνά και έρημοι άπό κάθε είδους ιδέαν, και άφου δεν θα έχουν κανένα να συνηγορήση υπέρ αυτών και να τούς προστατεύση, χωρίς ίκεως συγκύματα θα ρηθούσι εις τούς ποταμούς του πυρός. Μη τούς καλοτυχούς λοιπόν διὰ την εδώ παλιγγέσιαν, αλλά δάκρυσεν διὰ την μελλοντικήν τιμωρίαν. Ούτε τον δίκαιον να ελεηνολογήσῃς δεχθών την εδώ πτωχείαν, αλλά μακάρισε τον διὰ 424 Α τον μελλοντικόν πλούτον των αγαθών, και κάμει να ριζώσῃ εις την ψυχάν σου ό λόγος τής αναστάσεως, διὰ να γίνῃς καλλίτερος, αν είσαι καλός, και άνημετωπικός περαιοτός, διὰ των ελλείπων εις τό μέλλον να αποκτήσῃς μεγαλύτεραν προθυμίαν. "Αν δε είσαι κακός, να απομακρυνθῃς τής πονηρίας και εκ φόβου διὰ την μελλούσαν τιμωρίαν να κάμῃς τον εαυτόν σου περισσότερον σώφρονα.

2. Διὰ τούτο και ό Παύλος συνεχώς μάς υπενθυμίζει την άνάστασιν καθώς ήδη και σήμεραν ήκούσατε να θροντοφωνή και να λέγῃ «Οδομεν γάρ, ότι εάν ή επίγειος ήμῶν οικία του σκόνους καταλυθῇ, οικίαν β' εκ Θεού έχομεν άχειροποίητον, αώνιον, εν τοις ουρανοίς» (Β' Κορ. 5, 1). Μάλλον δε δε όδηγησάμεν περαιτέρω τον λόγον και δε ιδώμεν άπό ποῦ έλασθεν άφορμὴν διὰ να άμλλησῃ περι αναστάσεως. Διότι οὔτε άπλοῦν είναι τούτο οὔτε τυχαίον, ότι δηλαδή συνεχώς υπενθυμίζει την διδασκαλίαν αυτήν, άλλ' επειδή θέλει ταυτοκρότως να διδάξῃ τὰ μέλλοντα και τούς άκοιμώμενους εις την ευσέθειαν να ένδυναμώσῃ. Διότι τώρα ένεκα τής χάριτος του Θεού άπολαμβάνομεν πολλήν εϊρήνην, επειδή και ό βασιλεὺς ζούν ευσέβως και ό άρχοντας έννύφησαν την άλήθειαν, και κοινότητες και πόλεις και έθνη άφου άπηλλάγησαν εκ τής πλάνης, δλοι προσκυνούσι τον Χριστόν. Ένω τότε που ήτο C ή άρχή του χριστιανικού κηρύγματος και μέλεις ελκον σπαρεί τὰ σπέρματα τής ευσεθείας, μεγάλη ήτο ή αντίβρασις και διαφόρων μορφών και ποικίλη. Επειδή και άρχοντες και βασιλείς και γνωστοί και συγγενείς και ό καθείς καταπολεμούσαν τούς πιστούς και δεχθών την αντίβρασις, κατὰ έφρονύτωνεν ό πόλεμος. Διότι πολλάκις και πατήρ παρέδωσε

των υιών του και την κόρην της ή μήτηρ και ό κύριος των δουλων εις τιμωρίαν. Επειδή δεα μόνον αι πόλεις, οὔτε αι κάραι, αλλά και άκόγενειαι πολλάκις έπολέμουν μεταξύ των, και ό θρόνος που έπεκράτει τότε ήτο χειρότερος παντός έμφυλίου πολέμου. Διότι και περιουσίαι D άνηράζοντο, και ή έλευθερία έστερέθη και υπήρχε κίνδυνος και διὰ αὐτήν την ίδίαν την ζωήν, και δε αιτίας κάποιας θαρραλικής έπαρσεως και άπειλῃς, άλλ' έξ αιτίας αυτών που εφρανέζοντο ότι δικαιοῦν και προσητανται και συμπεριφερόντο προς τούς άρχομένους χειρότερα όλων των έχθρών. Και τούτο διακηρύσσων ό Παύλος έλεγεν, ότι «Πολλήν έθλησιν υπομένετε παθημάτων» τούτο μέν, όνειδιόσῃς τε και θλίψεσι θεωρούμενοι, τούτο δεα καινοῦναι των σπας αναστρεφόμενων γενθόντες. Και γάρ τολε δεσποῖς μου Ε συνεπαθήσατε, και την άρπαγήν των υπαρκόντων ήμῶν μετά καρδῃ προσεδέξασθε» (Εβρ. 10, 32 - 34). Και προς τούς Γαλάτας λέγει «Τοσαῦτα έπάθετε εμε, εἰ γε και εμε» (Γαλ. 3, 4). 'Αλλά και προς τούς Θεσσαλονικεῖς και προς τούς Φιλιπησίους και προς όλους όσους γράφει, πολλά ανάλογα υπενθυμίζει. Και τό κακόν δεν ήτο μόνον αυτό, τό ότι δηλαδή ειλεν υποκινηθῆ άπό τούς έξω ό μεγάλος και συνεχής θυμός, αλλά και έντός των κόκλων των πιστών συνέβαινε να δημιουργούνται άοισιμένα σκάνδαλα και άνταγωνισμοί και φιλονικιαί και ζηλοτυπία. 'Ακριθῶς αυτό υπεδείκνυε ό Παύλος όταν έλεγεν «Έλασθεν μάκα, έσάθεν φόβος» (Β' Κορ. 7, 5). 'Ο πόλεμος αυτός ήτο όμως χειρότερος εκείνου και διὰ τούς πιστούς και διὰ τούς διδασκοντας την άλήθειαν του εβανγγελίου. Και δεν έφοβετο ό Παύλος τόσο τον δολιχτητος των έχθρών όσον τας έσωτερικὰς τληγὰς και τας δδκείας των οικείων. 425 Α "Όταν λοιπόν κάποιος Κορίνθιος έπαρόνευσε, τον επένθησε καθ' όλην την διάρκειαν της περιόδου εκείνης, και υπέφερε εκ βάθους καρδίας, και πικρώς έκλασε.

Υπήρχε και κάτι άλλο τρίτον κατὰ σειράν που δεν ήτο μικρότερος άξίως των ήδη προλεχθέντων, τό όποιον προεκάλει πολλόν πόνον εις τούς πιστούς, ακριθῶς ή ίδια ή φύσις των πραγμάτων που ήτο πλήρης ιδρωτών και κόπων. Επειδή δεν ήτο εύκολος και εύχάριστος ό δρόμος επί του όποιου εββάδιαν οι έπίστολοι, άλλ' σκληρός και δύσκολος και ειλεν άνάγκην άπό κάποιαν ψυχάν με φιλοσοφικήν διάθεσιν θηρυναν και νηφαλίαν και άπό κάθε άποψιν έπιμελημένην. Διὰ τούτο και ό Χριστός τον δρόμον αυτόν τον ένύκασε στενόν και τεθλιμμένον. Διότι δεν επετρέπετο να ζῆ κανείς άρρεπῶς όπως συνέβαινε εις τας ειδωλολάτραις, που έζων εις την άισχύτητα και εις την μέθην και εις την λαίμαργίαν. εις τον πλούτον

καὶ τὴν κλιθὴν, ἀλλὰ ἔπρεπε καὶ τὸν θυρὸν νὰ καλιναναγηθῆ, καὶ τὰς παραλόγους ἐπιθυμίας νὰ συνκοιτῆ **B** καὶ τὰ κήματα νὰ περιφρονῆ, καὶ τὴν δόξαν νὰ καταπατῆ καὶ νὰ εἶναι ὑπεράνω τοῦ φθόνου καὶ τῆς θαυκαρίας. Πόσην δὲ κόπασιν δημιουργοῦν αὐτὰ, γνωρίζουν ὅσοι καθημερινῶς ἀγωνίζονται δι' αὐτὰ. Διότι τί εἶναι χειρότερον τῆς παραλόγου ἐπιθυμίας, πῆς μοι, ποῦ ὡς λυσσιῶδης σκύλος συνεκῆς τῆδ' κατ' ἐπάνω ρας καὶ μᾶς ἐνοκλεῖ καθημερινῶς καὶ ἀπατεῖ διαρκῶς νὰ ἐκχωμεν ἀγρυπνῶν τὸν ὀφθαλμὸν τῆς ψυχῆς; Καὶ τί εἶναι ἄλλωστε μικρότερον τῆς ἀργείας; Ἐπειδὴ εἶναι εὐχάριστον νὰ ἀμύνεται αὐτὸς ποῦ ἠδικήθη, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐπιτρέπεται. Καὶ τί λέγω, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀμύνεται αὐτὸς ποῦ ἠδικήθη; Ἐπρεπε νὰ εὐεργετῆ αὐτοὺς ποῦ τὸν ἐλάττησαν καὶ νὰ εὐλογῆ αὐτοὺς ποῦ τὸν ἔδρασαν καὶ ποτὲ νὰ μὴ διατυπώσῃ περὶ τὸν λόγον ἀλλὰ νὰ ἐπιδεικνύῃ σπασσρότην ὡς ἡπίως **C** ἐπιπράκτως ὄλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαλογισμοὺς, διότι δὲν πρέπει μόνον ν' ἀποφεύγη κανεὶς τὴν ἁμαρτωλὸν πράξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν θέαν αὐτῆς, καὶ οὕτε νὰ ἀποκολληταί μετ' τὴν παρατήρησιν τῶν εὐμόρφων γυναικῶν, διότι καὶ διὰ τὴν παρατήρησιν αὐτῆν πρόκειται νὰ κριθῆ κατὰ τὴν τελικὴν κρίσιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὑπῆρκεν ἕκ τῶν ἔξω πολλὸς πόλεμος, καὶ ἕκ τῶν ἔνδον πολλὸς φόδος, ὁ ἀγὼν διὰ τὴν ἀρετὴν ἦτο κοπιώδης. Ἄλλ' ὑπῆρχε καὶ κάτι ἄλλο τέταρτον κατὰ σειράν, ἡ ἀγνοία αὐτῶν ποῦ ἐπράκτετο νὰ ἀγωνισθῶν τὸν μεγάλον τοῦτον ἀγῶνα. Διότι οἱ ἀπόστολοι δὲν ἤλθεισαν ἀνθρώπους, ποῦ ἔλαθον τὴν εὐσέθειαν ἕκ κληρονομίας τῶν προγόνων τῶν, ἀλλ' ἕκ περιβάλλοντος, ὅπου ἐπιπράκτε ἡ θλασκεία, ἡ πολυτέλεια, ἡ μέθη, ἡ αἰσχροπότης **D** καὶ ἡ ἀσελασία. Καὶ δὲν ἦτο τοῦτο μικρὰ δυσκολία, νὰ μὴ λάθουν δηλαδὴ ἄνωθεν ἢ ἕκ κληρονομίας τὴν εὐσέθειαν, ἀλλ' ἀρκυκῶς τῶρα νὰ ἀποδοῦσθον εἰς τοιοῦτου εἶδους ἀγῶνας.

3. Ἐπειδὴ λοιπὸν τότε δι' αὐτοὺς ποῦ ἠγωνίζοντο ἦτο τόσον μεγάλη ἡ δυσκολία, εἰς μίαν προσπάθειαν νὰ παρηγορηθῆ καὶ νὰ δώσῃ δύναμιν εἰς τοὺς κόπαστας τῶν ὁ Παῦλος ἀνέφερε διαρκῶς τὸ κήρυγμα τῆς ἀναστάσεως. Καὶ ὅτι **E** μόνον δι' αὐτῆς προερίπει καὶ ἐνδυναμώνει τοὺς ἀθλητὰς ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς διηγίσεως τῶν ἰσχυρῶν του παθῶν. Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ πρὶν φθάσῃ εἰς τὸ κήρυγμα περὶ τῆς ἀναστάσεως, διηγῆται τὰ ἰδικὰ του πάθη καὶ λέγει: «Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ὄλλ' οὐ στενοχωρούμενοι ἀπορούμενοι, ὄλλ' οὐκ ἐταπορούμενοι διωκόμενοι, ὄλλ' οὐκ ἐγκαταλιμπανόμενοι καταβαλλόμενοι, ὄλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι» (**B'** Κορ. 4, 8-9), δι' αὐτῶν ἀναφερόμενος εἰς τοὺς καθημερινούς θανάτους, διότι ὡς ἐμψυχοὶ νεκροὶ περιέρχοντο, παροδιδόμενοι καθ-

μερινῶς εἰς τὸν θάνατον. Ὅταν λοιπὸν **426 A** αὐτὰ τοὺς ἐπέειπον, τότε ἀνακινούσε τὸ κήρυγμα τῆς ἀναστάσεως «Πιστεῖσθε μὲν γάρ», λέγει, «ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἡμᾶς διὰ Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παροστήσει σὺν ἡμῖν. Διὸ οὐκ ἐκκακούμεν, μεγίστην παράκλησιν ἔχοντες ἐν τοῖς ἀγῶσι, τὴν τῶν μελλόντων ἐλπίδα» (**B'** Κορ. 4, 14-18). Καὶ δὲν τοὺς εἶπε: Διὰ τοῦτο μὴ ἀποκρίνετε' ἀλλὰ τί; «Διὸ οὐκ ἐκκακούμεν» διὰ νὰ δεξῆ ὅτι καὶ ὁ ἴδιος εὐράκετο διαρκῶς ἐν μέσῳ ἀγῶνων. Διότι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, ὁ μὲν ἀθλητῆς ἀγωνίζεται ἐντὸς τοῦ στίβου, ὁ δὲ γυμναστής καθημένος ἔξω, ἕκ τοῦ μακρόθεν διὰ τῶν ὑποδείξεων βοηθεῖ, ἴσασιν μόνον **B** βοηθῶν τὸν ἀγωνιζόμενον ὅσον διὰ τῶν φωνῶν καὶ τῶν ὑποδείξεων δύναται νὰ πλησιάσῃ ὄμως καὶ νὰ βοηθήσῃ ἐμπράκτως οὐδεὶς νόμος τοῦ τοῦ ἐπιτρέπει. Εἰς τοὺς ἀγῶνας ὄμως διὰ τὴν ἀνάκησιν τῆς εὐσεβείας δὲν συμβαίνει ἔτσι, ἀλλὰ τὸ ἴδιο πρόσωπον εἶναι συγκρότης καὶ ἀθλητῆς καὶ γυμναστής. Διὰ τοῦτο δὲν κάθεται ἔξω τοῦ στίβου ἀλλ' ὄπου μετοφέρει εἰς αὐτὸν τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἐνδυναμῶναι αὐτοὺς ποῦ συναγωνίζονται μετ' αὐτοῦ, λέγων «διὸ οὐκ ἐκκακούμεν». Καὶ δὲν εἶπε, «διὸ οὐκ ἐκκακούμεν» ἀλλὰ «διὸ οὐκ ἐκκακούμεν» ἐπιθυμῶν διὰ τῶν ἐγκαμιῶν νὰ τοὺς ἐξυψώσῃ, «Ἄλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἀνθρώπος ἡμῶν διασπείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακινούεται ἡμέρα καὶ ἡμέρα» (**B'** Κορ. 4, 16). Πρόσθετε **C** ἀστοκαλοῦσιν σίνεον. Προέτρεπεν αὐτοὺς λαμβάνειν ἀφορμὴν ἕκ τῶν παθημάτων τῶν, ὅτι: «Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ὄλλ' οὐ στενοχωρούμενοι» (**B'** Κορ. 4, 8). Προέτρεπεν ἑκατῶν ἕκ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ εἶπεν: «Ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς ἐγερεῖ» (**B'** Κορ. 4, 14).

Ἀκαλόθως χρησιμοποιοῖ καὶ ἄλλον τρόπον παρηγορίας. Ἐπειδὴ δηλαδὴ οἱ περισσώτεροι τῶν ἀνθρώπων εἶναι μικρόψυχοι καὶ μερικῶς εἶναι ὀσθενεῖς καὶ θαυνασμένοι, καὶ ἂν ἀνάκη εἶναι ἀπολύτως θέσται διὰ τὴν ἀνάστασιν, ἔξ αἵτίας τοῦ μακροῦ χρόνου παραμελοῦν καὶ ἱαλλῶνται καὶ ἐγκαταλείπουν, πρὸ τῆς ἀναστάσεως δίδει εἰς αὐτοὺς ἄλλον μισθὸν καὶ ἄλλην ἀνταμοιβήν. Ποία ὄμως εἶναι αὕτη; «Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἀνθρώπος διασπείρεται, **D** ὄλλ' ὁ ἔσω ἀνακινούεται ἡμέρα καὶ ἡμέρα» (**B'** Κορ. 4, 16), ὀνομάζων «ἔσω ἀνθρώπον» τὸ σῶμα καὶ «ἔσω ἀνθρώπον» τὴν ψυχὴν. Ἐτσι δὲ εἶναι αὐτὸ ποῦ λέγει, καὶ πρὶν ἀναστῆθῆς καὶ πρὶν ἀπολαύσῃ τὴν μέλλουσαν δόξαν, ἦδη ἀπ' ἐδῶ, εὐρασκόμενος ἐν τῶν τῶν κόπων δὲν ἔχεις λάθει καὶ μερῶν ἀποσῆν, ἐντὸς τῶν θλίψεων ἀκριβῶς τῆς ψυχῆς ποῦ ἀνανεοῦται, ποῦ γίνεται εὐφωτέρη καὶ περισσώτερον εὐλαθῆς, ποῦ ἀποκτὰ μεγαλυ-

τέραν ύπομονήν, πού καθίσταται ισχυρότερα και δυνατώτερα. "Όπως δηλαδή ούτοι πού άσκούνται σωματικά εις τή διάφορα άγωνίσματα, πριν άκόμη λάβουν στεφάνους και βραβεία λαμβάνουν πρò του άγώνος και τής πάλης μέγαν μισθόν με τò νά καταστήσουν διά τής άσκήσεως τή σώματά των ύγιενότερα και Ε δυνατώτερα και νά απομακρύνουν πέναι άπ' αυτών άσθένειαν, έτσι άκριβώς και εις τούς άγώνας τής άρετής, και πριν άνοήξη ο ούρανός, πριν έλθη ο Υιός του Θεού, και πριν απολαύσωμεν τήσ θυσίας μας, κερδίζομεν άπ' έδω μέγαν μισθόν, επειδή καθίσταται ή ψυχή μας περισσότερο πιστή. Πράγματι και αύται πού διέπλευσαν τήν μεγάλην θάλασσαν, και ήγωνίσθησαν εναντίον πολλών θηρίων, και ύπέμειναν μέρα κίματα, και υπέφεραν πολλές κακοκαιρίας, και πρò του κέρδους εκ του εμπόριου τούτου δεν κερδίζουν άπ' του μικρού αυτού ταξιδιού 427. Α άλλον με τò νά λάβουν θόρος και νά ταλμάρουν νά διαπλεύσουν τò πέλαγος, και άσφύτως και με εύχαρίστηρον νά πραγματοποιήσουν τή ύπερπόντια αύτά ταξείδια. "Έτσι άκριβώς συμβαίνει και εις τήν παρούσαν ζωήν. Αύτός πού υπέφερε διά τόν Χριστόν πολλές θλίψεις, αύτός πού έπαθε πολλά δεινά, και έλαβε μεγάλην έμμοιβήν πρò τής βασιλείας τών ούρανών, με τò νά άποκτήση ζωή άπ' έδω παρηρησία. ένώπιον του Θεού και νά καταστήση καλύτεραν τήν ψυχήν του, έμπαίξει βλα τή δεινά.

Αλλά διά νά καταστή σαφέστερον αύτό πού λέγα, έπιθυμώ νά διευκρινήσω τούτο διά παραδείγματα. Αύτός ο Ήσος ο Β Παύλος ήν και περιεπιδία εις μέρα δεινά, δεν έλαβε και μικράς έμοιβής εκ τούτων, με τò νά ήμνησεται τούς τυράννους, νά όρθούται ένώπιον ώργισμένου βελου και νά επήχη οϊανδήποτε τιμωρίαν, διατηρών άπαράξιν πρòς τή θηρία, πρòς τήν φυλάκιαν, πρòς τή πέλαγν, πρòς τούς κρημνούς, πρòς τήσ έπαναστάσεις, πρòς τήσ κακάς σκέψεις και πρòς όλα τή δεινά, πού δεν είναι δυνατόν νά θρεθή θυσίας του. Διότι συμβαίνει συνήθως, νά προκαλούν και τή πλέον συγθή γεγονότα ταραχήν εις αυτών πού δεν έδοκιμάσθη και δεν έπαθε κάποιο κακόν· αλλά μάλλον ουκ έμνον αύτά τή συνήθη, αλλά και άσημαντα προσδοκία, και τή λέγου άσημαντα προσδοκία; αϊ οικαι φοβίζουσι C και τρομάζουσι αυτών πού είναι τέτοιοι. Ένώ ή εκείνος πού άπεγνωμώθη εκ πάντων, και εισήλθεν εις τούς άγώνας και έπαθε μέρα δεινά, είναι άνώτερος όλων, ήμνηνόμενος έτσι αύτός πού τόν άπειλούν ως ήμιγνος κοράκων πού κούζει. Και ο στέφανος αύτός δεν είναι ούτε μικρός ούτε και ο μισός τυράννος, όταν τίποτε εκ τών άνθρωπίνων προβλημάτων δεν είναι δυνατόν νά τόν λυτήρη, όταν γίνονται άσημαντα εις αυτών αύτά πού είναι φοβερά διά

τούς άλλους, όταν δι' αύτά πού άλλοι φρίττουν και άπορούν αύτός διά τή έία πρόκειται νά γελάση, τοποθετήσας τόν εαυτόν του διά τής υπερβολικής ύπομονής εις τήν πίστην των άγγελικών δυνάμεων. Διότι εάν καλοτυκώμεν τò B σάρα πού άντέκει εις τò ψύχος, και υποφέρει χωρίς πόνους τήν θερμήν ζέστην, και τήν πείναν και τήν άνέκειαν, και τήν άδοιορίαν, και άλλας ταλαιπωρίας, πολύ περισσότερον πρέπει νά καλοτυκώμεν τήν ψυχήν πού ήμπορεί με καρτερίαν και γενναίωπρα νά υποφέρει όλες τās προσβολάς των κακών, και νά διατηρή τò φρόνημά της άδόλωτον εις όλες τās περιπτώσεις. Αύτός πού έχει τέτοιαν ψυχήν είναι βασιλικώτερος των ίδιων των βασιλείων. Διότι εκείνον μεν και σωματοφύλακες και φίλοι και έχθροί, σκεπτόμενοι και ενεργούντες κακώς πολλές θά ήδόναντο νά του προκαλέσουν άδικίας, ενώ αυτών πού έχει τέτοιαν ψυχήν, ως αύτήν πού προηγουμένως άνέφερα, ούτε βασιλεύς, ούτε άκόλουθος, ούτε δουλος, ούτε φίλος, ούτε έχθρός, ούτε ο Ε Ήσος ο διάβολος θά ήμπορή νά βλάψη. Διότι πώς θά ήτο δυνατόν νά πάθη κακόν αύτός πού έχει μελετήσει νά μη θεωρη τίποτε κακόν ενώ αύτά πού θεωρούται ότι είναι κακά;

4. Τέτοιος υπήρξεν ο μακάριος Παύλος· διά τούτο έλεγεν: «Γιε ήμείς κυριεύει από τής άγάπης του Χριστού; θλίψις, ή στενοχωρία, ή διαγωγή, ή λιμός, ή γυνιότης, ή κίνδυνος, ή μάκαιρα; καθώς γέγραπται, ότι ένεκεν σου θανατούμεθα όλην τήν ήμέραν, ελογισθημεν ως πρόβατα σφαγής· άλλ' έν τούτοις πσιν ύπερονικώμεν διά του άγαπήσαντος ήμάς» (Ρωμ. 8, 35-37· Ψαλμ. 43, 23). Άκριβώς τούτο και έδω ύπομνησόμενος, έλεγεν ότι «Εί και ο Ήσος ήμιν άνθρώπος διαφθέρεται, άλλ' ο θωσ άνοκαινούται ήμέρα και 428 Α ήμέρα» (B· Κορ. 4, 10), τò σάμα γίνεται άπένεστερον, λέγει, άλλ' ή ψυχή δυνατώτερα και ισχυρότερα, και ένθαρρύνεται περισσότερο. Και καθώς ο στρατιώτης, πού έχει όπλα άρκετά θαρέα, και άν άκόμη είναι υπερβολικά γενναίος και δυναμικός εις τόν πόλεμον, δεν θά ήδόναντο νά προκαλέση φόβον εις τούς έχθρούς διά τής βαρύτητος των όπλων, διά τής ταχύτητος των ποδών και διά τής υπερβολικής έμπειρίας του πολέμου, εάν δε λάθη έλαφρά εις τήν χρήσιν και μεταφοράν όπλα και εις πηγών έπέλθη εναντίον των έχθρών. "Έτσι και αύτός πού δεν θαρόνει τήν ούρανν του με μέθη ή άνέσεις και πολυτελείας, άλλ' τήν κομψήν διά νησιών και εύκών· και τήν καθιστή διά τής μεγάλης ύπομονής των θλίψεων B έλαφροτέραν και λεπτοτέραν, ώσαν κάποιο εύκίνητον πτηνόν πού εκ του άνω κατέρχεται, έτσι έπιπύεται με μεγάλην όρμητικότητά εις τās τάξεις των διαμόνων, νική εύκόλως τās άντιπάλους

δυνάμεις και τὰς ὑποτάσσει. Ἔτσι και ὁ Παῦλος ἀφοῦ ὑπέφερε ποικιλοτρόπως, και ἀφυλακίσθη και περιεδόθη εἰς τὸ ἔξωλον, τὸ μὲν σῶμα ἐξ αἰτίας τῶν πόνων εἶκεν ὀσθενέστερον, τὴν δὲ ψυχὴν ἰσχυρὰν και δυνατὴν, και ἔτσι αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἦτο δεδεμένος, ἦτο και ἰσχυρὸς ὥστε διὰ μόνης τῆς φωνῆς του νὰ συνταράξη τὰ θεμέλια τῆς φυλακῆς και τὸν ἐλευθέρον δεσμοφύλακα νὰ φέρῃ βέβαιον ἔμπρως εἰς τοὺς πόδας του, και νὰ C ἀνοίξη τὰς θύρας ποὺ ἦσαν κλεισμένοι. Δὲν μὰς ἔδωσκον λοιπὸν ὁ Παῦλος μικρὰν παρηγορίαν και πρὸ τῆς ἀναστάσεως, νὰ γενώμεθα δηλαδὴ καλύτεροι και πλέον σίφρονες εἰς τοὺς πειρασμούς. Διὰ τοῦτο λέγει: «Ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατασχύνει» (Ρωμ. 5, 4-5). Και εἰς ἄλλο σημεῖον κάποιος ἄλλος λέγει: «Ἄνθρω ἀπειραστος ἀδόκιμος, δὲ ἀδόκιμος οὐδένας ἔστις λόγος» (Ἐκκλ. 54, 11). Συναπτὰς και πρὸ τῆς ἀναστάσεως δὲν ἔχομεν μικρὰ κέρδος ἐκ τῆς θλίψεως, κέρδος διὰ τοῦ ὅποιου ἡ ψυχὴ γίνεται περισσότερο ἰσχυρὰ και σοφὴ και συνετὴ και ἀπαλλάσσεται ἐκ πάσης θείας. Διὰ τοῦτο λέγει: «Ἐγὼ και ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διασφαιρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται ἡμέρα και ἡμέρα» (Β' Κορ. 4, 16). Πῶς ἀνανεοῦται πῆς μου; D Ἄφοῦ ἀπομακρυνθῆ ἡ ἀνανδρία ἀλλ, ἀφοῦ οὐδεσθῆ ἡ παράλογος ἐπιθυμία, ἡ φιλοκραματία, ἡ κενοδοξία, θὰ ἐξαφανισθῶν ὁμῶς οὖαι αἱ ἄλλαι διεσφαιρμέναι σκέψεις. Καθὼς λοιπὸν εὐκόλως κατατράγεται ὑπὸ τῶν παθῶν ἡ ψυχὴ ποὺ ἀπολαμβάνει ἀργίαν και κενότιμα ἔτσι και ἐκεῖνη ποὺ διαρκῶς εἶναι ἀφασμαμένη εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀγῶνας, οὕτε ἀναπαύεται διὰ νὰ ἀσκοληθῆ ποτὲ μὲ αὐτά, ἐπειδὴ τὴν ἀσκολοῦν διαρκῶς οὖαι ἐκεῖνοι οἱ ἀγῶνες. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν: «Ἀνακαινοῦται ἡμέρα και ἡμέρα». Ἀκολούθως πάλιν παρηγορῶν τὰς ψυχὰς ποὺ ὑποφέρουν ἐκ τῶν ἐπερχομένων δεινῶν, και δὲν γνωρίζουν νὰ ὑπομένουν μὲ καρτερίαν, δίδει εἰς αὐτὰς κουράγιον διὰ τῆς ὑπεθυμίας τῆς B ἐλπίδος εἰς τὰ μέλλοντα και λέγει τὰ ἔξης: «Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον θάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. (B' τὸ γὰρ βλεπόμενα, πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα, αἰώνια» (B'

1. Ἐλλῆνων ἄγωνον διὰ τὴν ἀσφαλῆ ἐξέλιξιν τῶν κρητομένων εἰς τὰς φυλακὰς. Ἀπετάθητο ἐκ τοῦ βουδῶν, εἰ ὁποῖαι κρητομένων, και ἀσφαλῆζόμενοι διὰ κληθῆναι εἰς τὸ ἔξωλον ἀπέτροπον τὴν ἀπόδρασιν. Πρὸς, και Α. Φιλίππου, Ἰστορία τῆς ἐποχῆς τῆς Καινῆς διαθήκης, Ἀθήναι: 1953, σ. 309, ἐνθα περιγράφεται παραλλήλῃ τῶν ὄργων, κρητομαζομένη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων διὰ χλευασμῶν δόλων.

Κορ. 4, 17-18). Αὐτὸ δὲ τὸ ὅποιον λέγει ἔτσι εἶναι: Πορὰ πολὺ μὲν λοιπὸν και ἐδῶ μὰς βοηθεῖ ἡ θλίψις, ἐπειδὴ καθιστῶ σφοδρότερον και συνετατότερον τὴν ψυχὴν μας, και ἀκολούθως γίνεται πρόξενος εἰς ἡμᾶς κατὰ τὸ μέλλον μυρῶν ἀγαθῶν, οὐαι εἰς ἀντιθέσμιμα τῶν πόνων, ἀλλὰ πολὺ μεγαλύτερα 429 A τῶν ὀνείων και κατὰ τὴν ποιότητα και κατὰ τὴν ποσότητα. Και τὰ δύο αὐτά, λέγω, ἀφοῦ ἐδῆλωσαν ὁ Παῦλος, και τὴν ὑπερακὴν τῶν κινδύνων, συγκρίνει τὰ κατορθώματα και ἀντιπαράθεται εἰς τὸ προσωρινὸν τὸ αἰώνιον, εἰς τὴν ἐλαφρότητα τὸ θάρος, εἰς τὴν θλίψιν τὴν δόξαν. Αὐτὸ ἡ μὲν θλίψις, λέγει, εἶναι πρόσκαιρος και ἐλαφρὰ, ἡ δὲ θύσις (ἡ ἄλλον θύσις δὲν εἶπεν θύσις, ἀλλὰ δόξαι, πρῶτα πολὺ μεγαλύτερον τῆς ἀθύσεως) αἰώνιος και διαρκῆς και μεγάλη. Βῆρος δὲ ἐνταῦθα δὲν ἔννοει τὸ κουραστικὸν και τὸ δυσδόστατον, ἀλλὰ τὸ πολυτελὲς και ἔντηρον, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν πολλῶν, ποὺ ἔτσι συνήθησαν νὰ δνομάζων τὰ πολύτιμα και θαυρότιμα. Ὅταν λοιπὸν εἴπη B θῆρος δόξης, ἔννοει τὸ μέγεθος τῆς δόξης. Μὴ λοιπὸν οὐκέττοιαι, λέγει, μόνον αὐτὸ ποὺ ἀποτελεῖ μάλιστα και προσεγγίζει, ἀλλὰ και τοὺς στεφανῶσις και τὰς ὁμοιάς, ποὺ θὰ εἶναι ἐκεῖναι πολὺ μεγαλύτεραι και λαμπρότεραι τῶν παρόντων και δὲν τελειῶσων οὕτε στοματοῦν. Ἄλλ' αὐτά, λέγει, ἀποτελοῦν ἐμπειρίαν, ἐνῶ ἐκεῖνα θυοῦνται διὰ τῆς ἐλπίδος: και αὐτὰ μὲν εἶναι φανερά, ἐνῶ ἐκεῖνα δὲν φαίνονται, ἀλλ' εἶναι ὁσοφῆ και ὀθέσθαι: ἀλλὰ δὲν και δὲν φαίνονται εἶναι ἐμφανέστερα τῶν φαινομένων. Πι λέγω ἐμφανέστερα; Ἐκεῖνα πᾶλλον εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδῃς, παρὰ αὐτά. Διότι αὐτὰ μὲν ἔρχονται και φέχουσι, ἐνῶ ἐκεῖνα μένουσι. Διὰ τοῦτο προσέθετε λέγων: «Μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα» C τὸ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια» (B' Κορ. 4, 18).

5. Ἐάν ὅμως λέγῃς και πῶς θὰ ἡμωρέσω νὰ βλέπω αὐτὰ ποὺ εἶναι ἀφανῆ, ἐνῶ τὰ παρόντα νὰ μὴ βλέπω; θὰ προσπαθῶσι νὰ σὲ ὀδηγῶσι εἰς αὐτὴν τὴν πίστιν χρησιμοποιοῦν παραδείγματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Διότι τίποτε ἐκ τῶν οὐσοῦθαιων πραγμάτων ἐντὸς τοῦ κόσμου δὲν θὰ ἴδῶναι κανεὶς νὰ ἐγγίσῃ εὐκόλως, ἐάν δὲν ἔβλεπε τὰ μὴ βλεπόμενα πρὸ τῶν φανερῶν. Ἐννοῶ τὸ ἔξης: ὁ ἔμπορος ὑφάσται: μὲν πολλὰς κακοκαρίας και τρικυμίας και ναυάγια και μυρίας δυσκολίας, ἀπολαμβάνει δὲ και πλοῦτον D μετὰ τῆς κακοκαρίας, ἀφοῦ διαθῆσι τὰ ἐμπορεύματα και ἐκεῖ καλὴν κατανάλωσιν. Ἄλλ' αἰ μὲν κακοκαρίαίαι προηγουῦνται και ἀκολούθουσι τὰ ἐμπορεύματα: και τὰ μὲν πελάγη και τὰ κῆματα φαίνονται μάλιστα κάποιος ἐξέλεθ τοῦ λιμένος, ἐνῶ τὰ ἐμπορεύματα δὲν φαίνονται. Ἦδη εὐρύσονται εἰς τὴν περὶοχὴν τῆς ἐλπίδος

κόμπι. Ἄλλ' ὅμως ἐὰν δὲν ἀποβλέψῃ πρῶτον πρὸς ἐκείνην ποῦ δὲν φαίνεται καὶ δὲν εἶναι παρούσα, καὶ οὕτε εἶναι κεραιωτάτη ἄλλ' εἰς τὴν περισχὴν τῆς ἐλπίδος, δὲν θὰ κατοσπῆ δυνατόν νὰ ἐγγίσῃ ταῦτα τὰ παρόντα καὶ βλεπόμενα. Ἔτσι καὶ ὁ γεωργὸς ζεῦει τὰ βόδια καὶ σέρει τὸ ἄροτρον καὶ θαθεῖαν ἀνάγει ἀβλακα καὶ φυτεύει τοὺς σπόρους καὶ ἔσδεύει ὅ,τι ἔχει καὶ ὑπομένει τὰ κρύα, τὸν παγετὸν καὶ τὰς βροχὰς καὶ πολλὰς ἄλλας Ἐ ταλαιπωρίας καὶ μετὰ τοὺς κόπους αὐτοῦ ἀναμένει νὰ ἴδῃ ρευστῆν τὰ σπορὰ καὶ πλοῦσον τὸν θερισμὸν. Βλέπει πῶς καὶ ἐδῶ προηγεῖται ὁ κόπος καὶ τὸν ἀκολουθεῖ ἡ ἀμοιβή· καὶ ἡ μὲν ἀμοιβὴ εἶναι ἄγνωστος, ὁ δὲ κόπος γνωστός καὶ ἐμφανής· καὶ ἐκείνη μὲν ἀποτελεῖ ἀντικείμενον ἐλπίδος, ἐνῶ αὐτὸς εἶναι εἰς χεῖρας, Ἄλλ' ὅμως καὶ αὐτὰ, ἂν δὲν ἀποβλέψῃ προηγουμένως πρὸς ἐκείνην τὴν ἄγνωστον ἀμοιβὴν ποῦ δὲν διακρίνεται μὲ τοὺς σωματικούς ὀφθαλμοὺς ὅχι μόνον δὲν θὰ ζήσῃ τὰ βόδια, οὕτε θὰ σέρῃ τὸ ἄροτρον, οὕτε θὰ σπείρῃ τοὺς σπόρους, ἄλλ' οὕτε ἐκ τῆς οἰκίας του θὰ ἐκκινήσῃ ποτὲ διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτήν.

Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι παράλογον εἰς μὲν τὰ θέματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς νὰ ἐμπιστευώμεθα πρὸ τῶν 430 A φανερῶν εἰς τὰ ἄρανη, καὶ νὰ ὑπομένωμεν τοὺς κόπους πρὸ τῶν ἀμοιβῶν, καὶ ὅλοι ἀφοῦ ὑπομένωμεν τὰς δυσκαταρίας, τότε νὰ ἀναμένωμεν τὰ ἐξ αὐτῶν κέρδη, καὶ ἀφοῦ λάβομεν δύναμιν ἐκ τῶν ἐλπίδων τῶν ἄραων εἶναι κατόπιν νὰ προσεγγίσωμεν τὰ φανερά, εἰς δὲ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφερόμενα νὰ εἰμεθα ἐπιφυλακτικοὶ καὶ νὰ ἀμφιβόλλωμεν, καὶ νὰ ἀπαυτῶμεν ὁμοίως πρὸ τῶν κόπων, καὶ νὰ φαυλώμεθα περισσότερο μικροψυχικοὶ τῶν γεωργῶν καὶ τῶν ναυτῶν; Διότι θεοδικίας ὅχι μόνον κατὰ τοῦτο θὰ φανοῦμεν κεραιότεροι αὐτῶν, ἔκοντες ἀμφιβολίαν διὰ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τι ἄλλο, ὅχι κατώτερον αὐτοῦ. Καὶ ποῖον εἶναι τοῦτο; Ἐκείνα μὲν γενικῶς δὲν ἔχουν οὐδέμιν ἐλπίδα διὰ τὸ ἐνδαρρυνθῆναι εἰς τὸ τέλος καὶ εἶσι δὲν ἀπομακρύνονται τῶν κόπων οὐ ὅμως ἐνῶ ἔχει Ἐ βεβήσοτον ἔγγυητὴν διὰ τοὺς στεφάνους ποῦ θὰ λάβῃ, οὕτε εἶσι μνηστῆσαι τὴν καρτερίαν ἐκείνων. Διότι ὁ μὲν γεωργὸς πολλὰκις μετὰ τὴν σπορὰν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς καὶ τὴν θεαν τῶν μετωμένων σπαρτῶν, κάνει τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων εἴτε ἀπὸ κάλαζαν, εἴτε ἀπὸ ὄσθνεϊαν τῶν φυτῶν, εἴτε ἀπὸ ὀκριδας, ἢ κάποιαν ἄλλην ἀνάλογον ἐπιτροκισμένην θεομηνίαν, καὶ μετὰ τοὺς πολλοὺς ἰδρωτάς ἐπιστρέφει εἰς τὴν οἰκίαν του μὲ ἄδεια χεῖρα. Καὶ ὁ ἔμπορος ὅμως μετὰ τὸ κοπιῶδες ταξίδι εἰς τὸ πέρατος, καὶ ἀφοῦ ἤδη ἐγένετο μὲ ἀγαθὰ τὸ πλοῖον του πολλὰκις εἰς αὐτὴν τὴν εἰσοδοὸν τοῦ λιμένος ἀφοῦ ἔπεισαν ἐπάνω του σφαιροὶ ἀνεμοὶ καὶ εἰς κάποιοι οὐρανοὶ ἐξέμειλε, ἐξήλ-

θε γυμνὸς ἀφοῦ ἐπέτυχε νὰ σωθῆ. Καὶ γενικῶς εἰς ὅλα τὰ ἔκοντα πρὸς τὴν ζωὴν οὐκείαν γεγονότα εἶναι φυσικὸν πολλὰκις C πρὸς τὸ τέλος νὰ συμπῶνουν τέτοιου εἴδους συμφορὰς. Ἄλλ' εἰς τοὺς ἰδικούς σου ἀγῶνας δὲν συμβαίνει τοῦτο· εἶναι ὅμως γενικῶς ἀναγκαῖον εἰς αὐτὸν ποῦ ἠγωνίσθη, ποῦ ἔσπερε τὴν εὐσέβειαν καὶ ὑπέσπερε πολλοὺς κόπους, εἰς τὸ τέλος νὰ ἐπιτύχῃ. Διότι ὁ Θεὸς δὲν ἐγκατέλειπε τὰς ἀρετὰς αὐτῶν τῶν κόπων εἰς τὴν τύχην τῶν ἀτάκτων ἀνέμων καὶ εἰς τὴν μακίαν τῶν τυφῶνων, ἀλλ' εὐρίσκονται εἰς τοὺς οὐρανοὺς, εἰς τὰ θραυροφυλάκια, ποῦ δὲν δύνανται νὰ ἀραγοῦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· «Ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατασκόμνει» (Ρωμ. 5, 4-5).

Μὴ εἴπῃς λοιπὸν ὅτι τὰ μέλλοντα εἶναι ἄγνωστα· διότι ἐὰν Ἦ ἤθελες νὰ ἐξετάσῃς λεπτομερῶς, εἶναι κατὰ πολλὴ ἀμφανεστερα ἐκείνων ποῦ κρατοῦμεν εἰς χεῖρας. Καὶ ἀκριβὲς τὸ ἴδιο πάλιν δεκνύον εἰς ἡμᾶς ὁ Παῦλος, ὀνομάζει ἐπὶ μὲν αἰώνια ἐπὶ δὲ πρόσκαιρα θέλων νὰ ὑποβλέψῃ διὰ τοῦ προσκαιροῦ τὸ φθαρτὸν αὐτῶν. Διότι πρὸ τῆς ἐμφανιστικῆς τῶν ἀπομακρύνονται, καὶ ἐξαφανίζονται πρὶν ἐμφανισθῆναι, καὶ αἱ μεταβολαὶ τῶν εἶναι ταλαντεύμεναι, ἢ δὲ ἀπόκλισις τῶν ὀδεοδικαί. Τοῦτο ἰσχύει καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ πλοῦτου καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς δόξης καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐξουσίας, καὶ εἰς ὅ,τι ἔχει σχέση μὲ τὴν σωματικὴν εὐμορφίαν, τοῦτο θὰ ἴδονται κανεὶς νὰ ἴδῃ καὶ συμβῆσθαι καὶ ἐπὶ τῆς εὐροστίας καὶ γενικῶς εἰς πάν ὅ,τι συνδέεται πρὸς τὰ βιωτικά. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης εἰρηνεύμενος αὐτῶς ποῦ ζοῦν εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ ἔχουν μακίαν διὰ τὰ κτήματα καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην φαντασίωσιν, λέγει· «Ὡς ἐστίτα ἐλογίζοντο ταῦτα, καὶ οὐκ ἔως φεύγοντα» (Ἠμῶς 8, 5). Ὅπως λοιπὸν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συλλοθῶμεν τὴν οὐκείαν, εἶσι δὲν εἶναι δυνατόν οὕτε τὰ βιωτικὰ πράγματα νὰ κρατήσωμεν· ἀλλὰ τὰ μὲν οὐκείων διὰ τοῦ θανάτου, τὰ δὲ καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ἐξαφανίζονται ὡς ἀρητιμωτάτος κεραιωτος. Ἄλλὰ τὰ μέλλοντα δὲν εἶναι ὅμοια, διότι δὲν γνωρίζουν μεταβολήν, οὕτε ἐπιδέκονται ἀλλαγῆν, οὕτε ἀπειλεῖ γῆρας, οὕτε ὑπάρτουνται οὐρανῶδες ἀλλοίωσιν, ἀλλὰ διαρκῶς ἀκρίβουν καὶ παρμένουν ἐπὶ τῆς ἰδίας εὐπρεπέως. Ὅστε ἂν πρέπει κάποιοι νὰ εἴπῃ ὀρατῆ καὶ ἄγνωστα καὶ ἀδέδαια, πρέπει νὰ εἴπῃ τὰ παρόντα πράγματα ποῦ δὲν παρμένουν εἰς τοὺς κτήτορας των, ἀλλὰ 431 A ἀφοῦ ἀνταμείβουν τοὺς κατόκους αὐτὰ καθημερινῶς μεταπηδοῦν ὅ,τι αὐτῶν εἰς ἄλλους καὶ πάλιν ὅ,τι ἐκείνων εἰς ἄλλους. Ταῦτα πάντα ἀφοῦ βεβαίως ἐβήλωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ Παῦλος, καὶ διὰ τοῦτο ἀφοῦ ἀνόμισα τὰ μὲν παρόντα

πρόσκαρα τὰ δὲ μέλλοντα αἰώνια, ὑπεθυμίζει τὸ περὶ ἐνεστάσεως κήρυγμα, λέγων ὡς ἔρχη: «Οἴδομεν γὰρ ὅτι ἐάν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σαρκῆος καταλυθῆ, αἰκίαν ἐξ Θεοῦ ἔχομεν ἀκείροσπυτον, αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Β' Κορ. 5, 1).

θ. Κότταξε πάλιν καὶ ἑδῶ, κυρίως πῶς χρησιμοποιεῖ τὰς λέξεις, παρουσιάζων δι' αὐτῶν τῶν ὀνομάτων τὴν δύναμιν τῶν νοημάτων ποῦ περιέχουν. Διότι δὲν ἠνόησεν ἀπλῶς σκηνώματα τὸ σῶμα, ἀλλ' ἄφου Β ὑπέδειξε τὸ πρόσκαιρον τῆς παρουσίας τῆς καὶ εὐλόγησε τὴν ἐπὶ τὸ καλλίτερον μεταβολὴν, λέγει περὶ τοῦ τὰ ἔρχη: Ἦ στενάζει καὶ δακρύζει, ἀγαπή, διότι κτυπῶσα καὶ προσβάλλουσα καὶ πίπτει εἰς φυλακὴν; τί ἄρνησις διὰ τὰς ἰδιαιτέρας ταύτας κακώσεις, ἐνῷ ἀφείλης νὰ δεκθῆς ἀλόκληρον τὴν καταστροφὴν τοῦ σώματος καὶ μᾶλλον διὰ ἀπλῶς τοῦ σώματος, ἀλλὰ τῆς εἰς τὸ σῶμα φθορᾶς; Διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι οἱ ἰδιαιτεροὶ αὐτῶν κακώσεις δὲν πρέπει μόνον νὰ μᾶς λυποῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς εὐαριστοῦν, ὑποδεικνύει ὅτι ἡ γενικὴ καὶ τελευταία καταστροφὴ ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς εὐαχῆς ἔργον καὶ ἐννοεῖ ἔτσι τὴν διὰ τοῦ θανάτου καταστροφὴν. Καὶ πάλιν «Καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν τῷ σκηνεῖ, τὸ C αἰτηρήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες» (Β' Κορ. 5, 2). «Οἰκίαν δὲ σκηνῶν», δηλαδὴ τὸ σῶμα δι' ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων ἀποκαλεῖ ἡ «οἰκίαν σκηνῶν» τὰς κατοικίας εἰς τὰς ὁποίας κατοικοῦμεν, τὰς πόλεις, δηλαδὴ κατὰ τὸ σκῆμα τῆς παρουσίας ζωῆς. Καὶ δὲν εἶπεν ἀπλῶς, «Οἶκον», ἀλλ' «Οἶκον», δεκόμενος μετὰ τῆς ἰδικῆς του καὶ τὴν γνώμην τῶν ἀκροατῶν. Δὲν ὁμιλῶ, λέγει, διὰ πράγματα ἀμφίβολα, οὔτε καὶ περὶ ἄλλων, τὰ ὁποῖα ἀγνοοῦνται, ἀλλὰ δι' ἑκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπιστεύσατε, ἄφου ἐπιστεύσατε εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Διὰ τοῦτο καὶ ἀποκαλοῦμεν τὰ σῶματα τῶν ὀνομαζομένων σκηνῶν. Καὶ πρόσθε διὰ ποίου τρόπου κυρίως χρησιμοποιεῖ τὴν λέξιν. Δὲν εἶπεν καταστροφὴ D καὶ θραυσίση, ἀλλὰ, κατηγήθη, καὶ ὑπέδειξε ὅτι καταργεῖται, διὰ τὴν ἀναστροφὴν περισσότερο ἀκροῦμενον καὶ λαμπρόν. Ἀσκολούθως καθὼς ἔκαμε σφίγγειον μεταξὺ κήμων καὶ ἐπάθλων, ἐξ ἐπὶφανεως ποιότητος, χρόνου, καὶ ποσότητος: ἔτσι κήμων καὶ ἑδῶ, ὀνομάζων σκηνῶν μὲν τὸ σῶμα ποῦ ἀποσφίγγεται, ἐνῷ αὐτὸ ποῦ ἀνορθοῦται αἰκίαν καὶ ἔτι ἀπλῶς αἰκίαν, ἀλλ' αἰκίαν, καὶ ἔτι ἀπλῶς αἰκίαν, ἀλλ' οὐρανίαν αἰκίαν, ὑποδεικνύων τὴν ὑπεροχὴν καὶ ἐκ τοῦ χρόνου καὶ ἐκ τοῦ τόπου. Διότι αὐτὴ μὲν εἶναι ἐπίγειος, ἐνῷ ἐκεῖνη οὐράνιος αὐτὴ πρόσκαιρος, ἐκεῖνη αἰώνιος. Καὶ πᾶρα μὲν ἔχομεν ἀνάγκην καὶ σῶματος καὶ κατοικίαν ἕνεκα τῶν ἀδυναμιῶν τῆς σαρκός· ἐνῷ τότε τὸ ἴδιον θὰ εἶναι καὶ σῶμα καὶ κατοικία, χωρὶς νὰ ἔχη ἀνάγκην Ἐ στέγης,

ἡ ὑπιστάμενον καλυμμάτων, ἐπειδὴ ἀντὶ ὧν θὰ εἶναι ὀρεκτὴ εἰς αὐτὸ ἡ ἀφθαρσία. Ἐν συνεχείᾳ ἐπιδεικνύων τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἀγαθῶν ποῦ ὑπάρχουν εἰς αὐτό, λέγει: «Καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν τῷ σκηνεῖ. Δὲν εἶπε, «Στενάζω», ἀλλὰ μετατρέπει εἰς κοινὴν τὴν προσωπικὴν τοῦ γνώμην. «Καὶ γὰρ ἐν τούτῳ», λέγει, στενάζομεν, ἐπιθυμῶν νὰ τοὺς προσελκόσῃ εἰς τὴν πίστιν του καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ μετόχους τῆς ἀσφαλείας του. «Καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ ἀκατήγηριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι 422 A ἐπιποθοῦντες» (Β' Κορ. 5, 2). Δὲν εἶπεν ἀπλῶς «Ἐνδύσασθαι», ἀλλ' «Ἐπενδύσασθαι» καὶ προσθέτει «Ἐξ γὰρ καὶ ἐνδύσασθαι, οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα» (Β' Κορ. 5, 3). Καὶ φαίνεται ὅτι εἶναι ἀσφαλὲς αὐτὸ τὸ ὅποιον εἶπε, ἀλλὰ γίνεται σαφέστερον δι' αὐτῶν ποῦ προστίθενται: «Καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκηνεῖ στενάζομεν θαρυνόμενοι, ἐπ' ὃ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι».

Βλέπει πῶς δὲν λησμονεῖ τὸν ἑαυτὸν του, οὔτε ὀνομάζει τὸ σῶμα τοῦτο κατοικίαν, ἀλλὰ πάλιν σκηνώματα: «Ἐπ' ὃ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι»: Ἐδῶ ἔδωκε κήριον πλῆγμα ἐνάστιον ἐκεῖνον ποῦ ἀσβάλλουν τὴν φυσικὴν ὑπόστασιν τοῦ σώματος καὶ κατηγοροῦν τὴν σάρκα μας. Ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶπεν ὅτι ὑποφέρομεν καὶ δὲν θέλομεν νὰ ἀπαλλαγώμεν, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι τὸ σῶμα φέρονε ἐπειδὴ εἶναι κήριον B καὶ αἶνον τῆς κακίας καὶ ἐκθρῆκόν καὶ ἀντιπαχόμενον, ἔκουσε πῶς διασφίγγει τὴν ὑπόστασιν πρῶτον μὲν διὰ τῶν λόγων, ὅτι: «Στενάζομεν τὸ ἀκατήγηριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες»· ἐπειδὴ ἐκεῖνος ποῦ ἐπενδύεται πράγματι κατὰ ἄλλο ἐπενδύεται καὶ ἐκολούθως: «Στενάζομεν θαρυνόμενοι, ἐπ' ὃ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες». Αὐτὸ δὲ ποῦ λέγει, σημαίνει τὸ ἔρχη: Δὲν θέλομεν νὰ ἀποβάλλωμεν τὴν σάρκα, λέγει, ἀλλὰ τὴν φθορὰν· ὅτι τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὸν θάνατον. Ἄλλο πρῶτον εἶναι τὸ σῶμα καὶ ἄλλο ὁ θάνατος· ἄλλο τὸ σῶμα καὶ ἄλλο ἡ φθορὰ· οὔτε τὸ σῶμα εἶναι φθορὰ, οὔτε C ἡ φθορὰ εἶναι σῶμα. Καὶ τὸ μὲν σῶμα εἶναι φθορῶν, ἀλλὰ τὸ σῶμα δὲν εἶναι φθορὰ. Ἔστιν θνητὸν ἀλλὰ δὲν εἶναι θάνατος. Καὶ τοῦτο μὲν ὑπέδειξε ἔργον τοῦ Θεοῦ ἢ δὲ φθορὰ καὶ ὁ θάνατος ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας εἰσαχθῆ. Θέλω λοιπὸν τὸ ἔξενον νὰ ἀπομακρύνω, λέγει, καὶ διὰ τὸ ἴδικόν μου καὶ ἔξενον δὲν εἶναι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἡ φθορὰ. Διὰ τοῦτο λέγει: «Ἐπ' ὃ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι» δηλαδὴ τὸ σῶμα, ἀλλὰ νὰ ἐνδύθωμεν εἰς τὸ σῶμα τὴν ἀφθαρσίαν. Τὸ σῶμα εἶναι εἰς τὸ μεταξὺ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἀφθαρσίας. Ἀποβάλλει λοιπὸν τὴν φθορὰν καὶ ἐνδύεται τὴν ἀφθαρσίαν· ἀποβάλλει αὐτὸ ποῦ ἔλαθεν ἐκ τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀπο-

κτθ αυτό που έδωκεν ή χάρις του Θεού. Και διά να D πληροφορηθής ότι το «εξεδούσασθαι» δέν αναφέρεται εις το σώμα, λέγει, αλλά εις την φθοράν και τόν θάνατον, ήκουσε άμέσως αυτά που προσθέτει. Έπειδή ειπε: «Ού θέλωμεν εξεδούσασθαι, άλλ' επενδούσασθαι», δέν ειπε: Διά να καταποθθί το σώμα ύπο της άσπυατότητας, άλλά τι; ε'ίνα καταποθθί το θνητόν ύπο της ζωής, δηλαδή να καταστραφθί, να καθθί ώστε δέν αναφέρεται εις την άπώλειαν του σώματος, άλλά του θανάτου και της φθοράς. Διότι όταν έρχεται ή ζωή δέν καταστρέφει και φθείρει το σώμα, άλλά την φθοράν και τόν θάνατον που προσεγγίζει εις αυτό. Ό στενηγμός λοιπόν δέν άφορά εις το σώμα, άλλ' εις B την έγγλωσσαν φθοράν. Πράγματι το σώμα είναι θαυρ και ένοληκτικόν και δυσθάστακτον, δχι έξ αίτίας, της φύσεώς του, άλλ' έξ αίτίας της θνητότητας που ήλθεν εις αυτό άργότερον. Δέν είναι όμως σώμα φθαρτόν, άλλ' άφθαρτόν. Έπειδή είναι τόση ή ευγένεια της καταγωγής του, ώστε και έντός της ίδιας της φθοράς, επδεικνύει την άξίαν του. Αί σκαί λοιπόν των άποστόλων έξεβίασαν της άσπυατότης δυνάμεις και ή σκόνη και ή στάκτη περιήλθεν εις τους δαιμονιας, και τα ένδύματα που ήγγισαν τα σωματά των (άποστόλων) έξεβίασαν άσθενείας και έπανάσθρον την ύγιαν.

7. Μη λοιπόν μου άναφέρης την βλάνναν και την καλήν και τόν ισράτα ⁴²⁹ A και την άκοθαρσίαν, και τό άλλα, που άναφέρουν αυτοί που κατηγορούσθ το σώμα, δέν άνήκουν αυτά εις την φύσιν του σώματος, άλλ' εις την φθοράν που ήλθε άργότερον. Έάν δε θέλης να μάθης την άξίαν του, πλησίασε και ίδε έκ του πλησίον την διάπλασιν όλων των μελών, τό στήμα, την λειτουργίαν και την σκέσιν μεταξύ των: και θα ήης άκραιότεραν την μεταξύ των μελών τούτων σκέσιν πάσης πάλεως ή όποια δικαιείται θαμάς και οι παλταί της όλοι είναι φιλόσοφοι. Έάν δε άφοσ γενικός άγνοήσης τά μέλη αυτά και προτεινής μόνον τό φθορτόν και τό θνητόν του σώματος, ούτε και όπ' έδω έκαανούντες θα μάς λείψουν τό επικερήματα εις άπάντησιν. Διάτι έξ αυτού δέν προσέκυφεν σόδεμία B βλάση διά τό άνθρώπινον γένος άλλά πάλλον κέρδος προήλθε. Γίνεται δε φανερόν από τό έξης όλοι οι όγια που έζησαν με τό σώμα επείδειαν την άγγελικήν των ζωήν, και έξ αυτού οόδεμία προσέκυψε βλάση εις τόν όρόνον της άρετής. Και αυτά που έχουν τάσιν προς την άσθεΐαν έπειδή θέλουν θπ δέν έχουν και μικράν έμπόδιον, δηλαδή την φθοράν του σώματος, δέν προχωρούσιν εις μεγαλύτερον βαθμόν παρανομίας. Διότι άν πολλοί άνθρώμοι ένόμισαν ότι είναι ισοόμοι μολονότι είναι περιθεβλήμενοι τό φθαρτόν και παθη-

των σώμα, και ήγωνίσθησαν πολύ διά να περιβλήθουν την δόξαν αυτήν, άν δέν είχαν τό σώμα, C ποθτόν και φθαρτόν διά να έλέγχη την δδυναμίαν των, ποίους δέν θα ήβόαντον να εξαπατήσουν έκ των πλέον άνοήτων; Όταν λοιπόν τό σώμα φαίνεται θπ γίνεται έμπόδιον και της άσθεΐας που είναι τό δοκατον όρον της κακίας και εις τους άγίους δίδει την δυνατότητα να επδεικνύουν την φυσικήν άνθελαν, πώς θα ήβόαντο να συγκληρθούν αυτοί που τό διαβάλλουν και τό κατηγορούσιν; Βεβαίως δέν είναι μόνον αυτά που θα είχαμεν να είπωμεν εις ότι άφορα εις τό σώμα, άλλ' όπ έγινε τούτο άτρία να γνωρίσωμεν τόν Θεόν. Διότι άν τό άράτου αυτού καθίστανται φανερά όπ' άρχής της δημιουργίας διά των δημιουργημάτων, και ή πίστις έξ άκοής, είναι φανερόν ότι ή φυσική έγνώσκη τόν δημιουργόν D Θεόν της άφοσ έκκαταγωγής διά των όρθαλμών και των ότων. Διά τούτο τό άγαπή ό Παύλος, κθ άναφανεί λέγων, όπ: «Ού θέλωμεν αυτό εκδούσασθαι, άλλ' επενδούσασθαι αύτθ την θθανάσαν» (B' Κορ. 5, 4).

Και μη έρωτής: Πώς είναι δυνατόν τό σώμα να άναστηθθί πάλιν και να γίνθ άφθαρτόν; Διάτι όταν ένεργθ ή δύναμις του Θεού, τό πώς δέν έχει θήαν. Και τί λέγω του Θεού; Σέ τόν Ιωαν είκαμε να γίνθ δημιουργός άναστάσεως, άπ' ένός μεν διά των σπερμάτων, άπ' έτέρου δε διά των τεχνών και της έλης και των μετάλλων. Πράγματι και τό σπέρματι άν δέν άποθάνουν προηγουμένως, και σπύσσουν και άλλωσθόν δέν γεννούν τόν στάκιν. Καθώς, λοιπόν βλάνναν έκεί τόν σπόρον να σήπεται και να διαλύεται, δέν άκριβάλλει διά την άνάστασιν, άλλ' άποκτός πλέον σαφή B διά τόν εαυτόν σου άπόδειξιν διότι άν δέν μείνη εις την σήπην και την φθοράν, ποτέ δέν θα μωρθέσθ να άναστηθθί, τό Ιωι να σκεφθής και διά τό σώμα σου όταν ήης την φθοράν, τότε ίδιαιτέρως πιστεύσε εις την άνάστασιν. Διάτι ό θάνατος δέν είναι τίποτε άλλο, παρά ή άναίρεσις της φθοράς: έπειδή βεβαίως δια τό σώμα κυρίως, άλλά την φθοράν του επηρεάζει ό θάνατος. Τούτο είναι δυνατόν να ήης να σμιθάνη και εις τά μεταλλικά είδη. Την χρυσοφόρον, λοιπόν, άμμον λαμβάνουν οι εβδικόί, και άφοσ παραδύσσουν εις τό κωνευτήριον ⁴³⁴ A κατασκευάζουν χρυσόν, και άφοσ άναμψουν άμμον και άλλας υλας, δημιουργούν καθαρόν βελον. Έπειτα πέρ μου, αυτό που έπιτυχάνει ή δύναμις του κυρός, τούτο δέν θα έπαύκη ή χάρις του Θεού; και ποίος από αυτούς που έχουν όλίγον μαλατό θα ίσχυρθέτο κάτι τέτοιο; Πρέπει να κατανοήσης πώς σε έδημιούργησε: έξ άρχής και να μην άκριβάλλθθ διά την άνάστασιν. Δέν έ-

λοσε χῶμα καὶ οὐ ἐπλάσεν; Ἄν καὶ τί εἶναι δυσκολώτερον τοῦ νὰ κατασκευάσῃ ἐκ κάρματος σόφρας καὶ φλέβας καὶ δέρμα καὶ ὅσα καὶ ἴνας καὶ νεῦρα καὶ ἀρτηρίες, καὶ τὰ ὄργανα καὶ τὰ ἀνεξάρτητα μέλη, τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ ὦτα, τὴν μήτην, τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας, καὶ εἰς ἕν ἑκαστον τούτων νὰ τοποθετήσῃ κοινὴν τὴν δύναμιν καὶ ἐνεργεῖαν; λοιπὸν τί εἶναι δυσκολώτερον παρὰ νὰ τὰ καταστήσῃ ἀθάνατα ἐνῶ ἐγγιναν φθαρτά; Δὲν βλέπετε πῶς **Β** ἡ γῆ εἶναι ἀπλή, ἐνῶ τὸ σῶμα σύνθετον καὶ ποικίλον, καὶ κατὰ τὰς ἐνεργείας καὶ κατὰ τὰ κρῶματα, καὶ κατὰ τὴν διάπλασιν, καὶ κατὰ τὰς οὐσίας, καὶ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα. Πέες μου, λοιπὸν, πῶς ἀμφισβῆλαιε διὰ τὰ μέλλοντα; καὶ τί πρέπει νὰ εἴπω διὰ τὰ σῶματα; Διότι τὰς οὐρανίους δυνάμεις καὶ τὰς στρατὰς τῶν ἀγγέλων, τοὺς ἀρχαγγέλους καὶ τὰ ἀνώτερα τούτων τάγματα, πέες μου, πῶς ἐδημιούργησε; Διότι ἐγὼ δὲν γνωσκῶ νὰ εἴπω τὸν τρόπον, καὶ νομῶμαι ὅτι ἤρκεσαν εἰς αὐτὸν καὶ μόνη ἡ θέλησις. Ἐπειτα πάλιν, αὐτὸς ποῦ ἐδημιούργησε τόσας ἀσωμάτους στρατιάς, δὲν δύναται νὰ ἀνανεώσῃ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ποῦ ἐφθάρη, καὶ νὰ τὸ ὀδηγήσῃ εἰς μεγαλύτεραν ἄξιαν; Καὶ ποῖος εἶναι εἰς τοιοῦτον ἀμείων ἀναίσθητος, ὥστε νὰ ἀμφισβῆλαι ἢ αὐτὰ **C** καὶ νὰ προσβάλλῃ τὴν ἀνάστασιν; Διότι ἐὰν τὸ σῶμα δὲν ἀνίσταται, δὲν ἀνίσταται καὶ ὁ ἀνθρώπος διότι ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶναι μόνον ψυχὴ ἀλλὰ ψυχὴ καὶ σῶμα. Ἐὰν λοιπὸν ἀνίσταται μόνον ἡ ψυχὴ, ἀνίσταται τὸ ἥμισυ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ οὐκ τὸ σύνολον; Ἐξ ἄλλου δὲν θὰ ἤμπορούσε ἡ ἀνάστασις νὰ ἀναφερθῇ μόνον ἐπὶ τῆς ψυχῆς. Ἐπειδὴ ἡ ἀνάστασις ἀναφέρεται εἰς τὸ πᾶν καὶ διαλυθὲν, ἡ δὲ ψυχὴ δὲν διαλύεται ἀλλὰ τὸ σῶμα. Καὶ τί σημαίνει τὸ «Εἰ γε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὐρεθήσομεθα.» (Β' Κορ. 5, 3). Εἰς τὸ σημεῖον τούτου ὑπαινύσσεται μέγα καὶ δυνάμειον εἰς ἡμᾶς μυστήριον. Ποῖον λοιπὸν εἶναι τούτο; Αὐτὸ ποῦ λέγει καὶ εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν ὅτι «Πάντες ἀναστήσομεθα, ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι» (Α' Κορ. 15, 22-23). Τί σημαίνουν **D** δὲ τὰ λόγια; Ὅτι δηλοῦσθαι καὶ εἰδωλολάτρης καὶ Ἰουδαίου καὶ αἰρετικῆς καὶ κάθε ἀνθρώπου ποῦ ἦλθεν εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον θὰ ἀναστήθῃ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην. Καὶ τὸ ἴδιον ἀνέφερεν ὅταν ἔλεγε: «Πάντες μὲν οὐ κοιμηθήσομεθα, πάντες δὲ ἀλλαγώμεθα ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι» (Α' Κορ. 15, 51-52).

8. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶναι καθολικὴ ἡ δόξα ἡ ἀνάστασις, καὶ κοινὴ καὶ διὰ τοὺς εὐσεβεῖς καὶ διὰ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ διὰ τοὺς πονηροὺς καὶ διὰ τοὺς χρηστοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὸ νὰ μὴ νομίζῃς ἐκ τούτου ὅτι κάπως ἀδικῶς Ἐ γίνεται ἡ κρίσις καὶ ἀλλοιοῦσθαι; Διὰ αὐτὸ; ἐγὼ δὲ σπουδαίως ποῦ τόσο ἐκοιμή-

σα καὶ ὑπέφερα, ἀνασταίνομαι καὶ ὁ εἰδωλολάτρης ποῦ εἶχεν ἀσεβῆσαι; καὶ προσεκύνησε τὰ εἰδωλα καὶ ἠγγόνισε τὸν Χριστὸν καὶ αὐτὸς κατὰ παρόμοιον τρόπον ἀνασταίνεται καὶ ἀπολαμβάνει τῆς αὐτῆς τιμῆς; διὰ τὸ νὰ μὴ συγκουῆσθαι λέγων ταῦτα, ἄκουσε τί λέγει: «Εἰ γε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὐρεθήσομεθα» (Β' Κορ. 5, 3). Καὶ πῶς, λέγει, εἶναι δυνατόν αὐτὸς ποῦ ἔχει ἐνδοθῆ ἀφθαρσίαν ⁴⁹³ Α καὶ ἀθανάσιαν νὰ εὐρεθῆ γυμνός; πῶς; Ὅταν θὰ ἀπολείωμεν τὴν δόξαν καὶ στερηθῶμεν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν παρηγορίας. Διότι καὶ τὰ σῶματα τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνίστανται ἀφθαρτά καὶ ἀθάνατα; ἀλλ' ἡ τιμὴ αὐτῆς τοῦς γίνεται ἐφοδίων καλῶσεως καὶ τιμωρίας, ἐπειδὴ ἀνίστανται ἀφθαρτά, διὰ τὸ κατακαίονται αἰωνίως. Ἐπειδὴ δηλαδὴ τὸ πῦρ ἐκεῖνον εἶναι ἄσβεστον, ἀνάλογα τοῦ ἀρμύζου καὶ σῶματα ποῦ νὰ μὴ φθειρῶνται ποτέ. Διὰ τούτου λέγει: «Εἰ γε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὐρεθήσομεθα.» Διότι τούτου δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ ὄψοιον μόνον ζητούμεν, δηλαδὴ νὰ ἀναστήθωμεν καὶ νὰ ἐνδυσῶμεν τὴν ἀθανάσιαν, ἀλλ' ἀφοῦ ἀναστήθωμεν καὶ ἐνδυσῶμεν τὴν ἀθανάσιαν, ἀλλ' ἀφοῦ ἀναστήθωμεν τῆς δόξης καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν παρηγορίας καὶ νὰ μὴ παραδοθῶμεν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ. Διὰ τούτου λέγει: «Εἰ γε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὐρεθήσομεθα.» Ἐν συνεχείᾳ ἀφοῦ εἶδε μεγαλύτεραν ἀξιοπιστίαν εἰς τὸ περὶ ἀναστάσεως κήρυγμα, λέγει ὅτι μέλλει: «καταπίνωσθε τὸ θνητὸν ὄπ⁴⁹⁴ **B** τῆς ζωῆς» καὶ προσθετεῖ: Ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τούτου Θεός. Καὶ ἔτσι εἶναι αὐτὸ ποῦ λέγει: Διὰ τὸν λόγον τούτου ἀρχικῶς ἐπλάσε τὸν ἀνθρώπον, ὅχι διὰ τὸ καταστραφῆ ἀλλὰ διὰ τὸ πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἀφθαρσίαν. Ὡστε καὶ ὅταν ἐπέτρεψε τὸν θάνατον, τὸν ἐπέτρεψε μὲ τὴν προϋπόθεσιν αὐτῆν, νὰ σωφρονισθῆς διὰ τῆς τιμωρίας καὶ ἀφοῦ γίνῃς καλῶτερος, νὰ δυνήθῃς καὶ πάλιν νὰ ὀδηγηθῆς πρὸς τὴν ἀθανάσιαν. Καὶ παλαιότερα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἡ ἴδια ἴσχυς διὰ τὸν Θεὸν γνώμῃ καὶ θέλησιν καὶ μὲ τὴν προϋπόθεσιν αὐτῆν ἐπλάσε τὸν πρῶτον ἀνθρώπον καὶ τούτου εὐθὺς ἀμέσως καὶ ἐξ ἀρχῆς πᾶς τὸ ὑπνίχθη. Διότι ἐὰν δὲν ἦθελεν ἐξ ἀρχῆς νὰ μᾶς ἀνοίξῃ τὰς θύρας τῆς ἀναστάσεως, δὲν θὰ ἤφινη τὸν Ἄβελ νὰ γίνῃ ἐνάρετος **C** καὶ ἀγαπῆς εἰς αὐτὴν καὶ νὰ πῶθῃ αὐτὰ ποῦ ἔπαθε. Τώρα δὲ ὑποδεικνύων εἰς ἡμᾶς ὅτι πορεύομεθα πρὸς ἄλλην ζωὴν, καὶ ὅτι κάποια ἄλλη ἐποχὴ ἀναμένει τοὺς δικαίους, ποῦ εἰς αὐτὴν φιλάσονται οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ οἱ στέφανοι τῶν δικαίων, αὐτὸν ὁ ὁπίως ἔγινε πρῶτος δικαίος ἐπειδὴ δὲν ἀντημειφῆθῃ ἐδῶ δι' ὅσα ἐκοπίσσε, ἀρτίως νὰ ἀπέλθῃ κηρύσσοντα καὶ λέγοντα εἰς ὅλους ὅτι δι' ὅσα ἔπαθε ἡ ἀνταπόδοσις ὁ μισθός; καὶ ἡ ἀμοιβὴ εἶναι εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν. Διὰ τούτου καὶ τὸν Ἐνῶχ ἀδήγησε καὶ

τὸν Ἥλιον ἀνήγαγε, ὑπανιστάμενος εἰς ἡμᾶς τὸ δόγμα περὶ τῆς ἀναστάσεως. Ἄρκει λοιπὸν διὰ τὴν ἡμῶν πληροφόρησιν ἡ δύναμις ἐκείνου ποῦ ἐνήργησε τοῦτο, καὶ ἐν κάποιος **D** ἐκὴ ὄθεν ἴσμεν καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ λάβῃ ἄλλην ἀποδείξιν ὡς ἐγγύθησιν τῆς μελλούσης ἀναστάσεως καὶ τοῦτο μὲ πολλὴν γενναιοδωρίαν ἔδωκεν ὁ Θεός, ἀφοῦ ἀρθῶνας ἐστειλε τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἀφοῦ προσέφερε μεγάλῃν ὀξιοστοσίαν εἰς τὸ κήρυγμα τῆς ἀναστάσεως μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἐκεῖνος ποῦ δημιουργεῖ ἔξαρτὰ τὰ ἐπόμενα λόγια καὶ λέγει, ὅτι καὶ ἀρραβῶνα ἡμεῖς ἔδωκεν, ὅχι ὀλίγη ἀξία, οὔτε ἐκ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου, ἀλλὰ ἀρραβῶνα πνεύματος ὁ ἀρραβῶν δὲ εἶναι μέρος τοῦ ἔλου καὶ διὰ τὸ ἔλον εἶναι ἀξίωτος. Διότι καθὼς εἰς τὸ γαμήλιον συμβόλαιον ἐκεῖνος ποῦ δέχεται τὸν ἀρραβῶνα δὲ ἅλα πλέον ἐλπίζει καὶ ἔχει ἐπιπροσδοκῶν, **E** καὶ ἄρρος, ἔτσι καὶ σὺ ἀφοῦ ἔλαβες ἀρραβῶνα, ἐννοῶ τὰ καρίσματα τοῦ πνεύματος, μὴ ἀμφισβόλλῃς πλέον διὰ τὰ ἀγαθὰ ποῦ σοῦ ἐπαγγελῶσονται. Διότι αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἀνιστᾷ τοὺς νεκροὺς, θεραπεύει τοὺς τυφλοὺς, ἐκδιώκει τοὺς δαιμόνας, καθαρῶς τὸν θάνατον, καὶ τόσα πολλὰ δύνανται νὰ ἐπιτύχῃ ἐπὶ τοῦ θνητοῦ καὶ φθοροῦ σώματος, πῶς θὰ σὲ συγκωλύσῃ ἀν ἀμφισβόλλῃς διὰ τὴν ἀνάστασιν; Διότι καὶ ἐν ποτὲ δὲν ἤρκετο ὁ καιρὸς τῆς ἀνταποδότης, καὶ ἀκόμη ἴσμεν διαρκεῖς οἱ ἀγῶνες μας, τόσο εἶναι οἱ σθένει διὰ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἀντιμετωπεύομεν ὁ Θεός, σκέψου πόσα ἀγαθὰ θὰ σοῦ εἰπῇ κάποιος: Ἄλλὰ δὲν ἐλπίζομεν αὐτὰ τὰ θανάτου τὰ νῦν, ἔάν ἡμεῖς εἴη κάποιος: Ἄλλὰ δὲν ἀπονομῆς τὴν ἀρραβῶνα. Ἐάν ἡμεῖς εἴη κάποιος, καὶ οὔτε ἔχομεν ἡμεῖς τόσην δύναμιν θὰ ἠμπορούσα νὰ τοῦ εἶπω, ὅτι τίποτε δὲν διαφέρει εἴτε τῶρα, εἴτε προηγουμένως ἀν συμβῶν αὐτὰ. Διότι ὅ,τι ἐγένετο προηγουμένως ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, **B** τὸ μαρτυροῦν νί εἰς δόξα κληρὸν τὴν ἀκούμενην Ἐκκλησίᾳ, αἱ κοινότητες, αἱ πόλεις, καὶ τὰ ἔθνη ποῦ ἔσπευσαν πρὸς τοὺς ἄλιεῖς καὶ ἀπλοικοῦς. Διότι δὲν θὰ ἤδυναντο νὰ ὑπεριοκίουν εἰς ὀλιώληρον τὴν αἰκουμένην οἱ ἀγγράμματοι, οἱ πτωχοὶ, οἱ ἀσήμενοι καὶ εὐτελεῖς, ἐάν δὲν εἶχαν τὴν ἄνωθεν βοήθειαν τῶν θαυμάτων. Ἐν τοῖσις οὔτε σὺ στερεῖσαι τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τῶρα πολλὰ μένουσιν τὰ σύμβολα ἐκείνης τῆς δωρεῆς, πολὺ μεγαλύτερα καὶ θαυμαστά καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων, ποῦ ἔχουσι ἀκαρτερηθῆ. Διότι δὲν **C** εἶναι τὸ ἴδιο νὰ ἀναστήθῃ σῶμα, ποῦ ἀπέθανε ἀπὸ τοῦ νὰ ἀπαλλαγῇ ἐκ τῆς ἀπωλείας τῆς ψυχῆς ποῦ ἐνεκρώθη διὰ τῶν ἀμοιρημάτων, πρῶγμα τὸ ὁποῖον γίνεται διὰ τοῦ βαπτίσματος. Οὔτε εἶναι ἴση ἀξία νὰ θεραπευ-

θῶν σαρκικαὶ ἐσθένεται καὶ νὰ ἀποθεθῇ φορτίον ἁμαρτιῶν. Δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ θεραπευθῇ τυφλὸς ὀφθαλμὸς καὶ νὰ καταγουσθῇ ὑπὸ φανερῆ ψυχῇ ἡ ὁποία ἐσκοτίσθη. Διότι ἀν δὲν ὑπῆρχε καὶ τῶρα ὁ ἀρραβῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δὲν θὰ συνίστατο τὸ θάπτισμα, δὲν θὰ παρετίχοτο ἄρεσις ἁμαρτημάτων, δὲν θὰ ἐδίδοτο ἄγιασμός καὶ δικαιοσύνη, δὲν θὰ ἐλαττώναμεν τὴν νιοθεσίαν, δὲν θὰ ἀπελαμβάνομεν τῶν μυστηρίων. Χωρὶς τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος δὲν θὰ ἐγένετο ποτὲ τὸ μυστικὸν σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Δὲν θὰ ἔκοσμεν ἱερεῖς. Οὔτε δεδαίως θὰ ἴτο δυνατόν νὰ γίνουσι αἱ χειροτονίαι αὐταὶ ἄνευ τῆς ἐπιφοιτήσεως ἐκείνης. Καὶ θὰ ἠμπορούσε κάποιος νὰ εἴη πολλὰ διὰ τὰ σύμβολα τῆς **D** χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐπομένως καὶ σὺ ἔχεις τὸν ἀρραβῶνα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀπέβαλες τὴν νεκρωσὶν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν πονηρίαν τῶν σκέψεων καὶ ἀπηλλάγης τῆς ἀκαθάρτου ζωῆς. Λοιπὸν μὴ θλιβόμεθα διὰ τὰ μέλλοντα, ἀφοῦ ἐλάβομεν τέτοιον εἶδος ἐγγυήσεως: ἀλλὰ ἀφοῦ δώσαμεν μεγίστην προσοχὴν εἰς τὸ περὶ ἀναστάσεως κήρυγμα, θὰ ἐπιδειξώμεν καὶ ζωὴν ἀξίαν τῶν ἀληθειῶν τούτων, διὰ νὰ ἀξιοδοκῶμεν τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν, ποῦ ὑπερβαίνουν κάθε νοῦν καὶ ἀνθρώπινον λογικόν πρῶγμα ποῦ εἴθε νὰ συμβῆ εἰς ἄλλους ἡμεῖς διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλοφροσύνης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου ἀνήγει ἡ δόξα εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγκοινωνεῖ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΑ ΜΕΘΥΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ

ΛΟΓΟΣ, Ο ΟΠΟΙΟΣ ΕΚΕΦΩΝΗΘΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

1. 437 Α Ἀπερρίψαμεν τὸ φορτίον τῆς νηστείας, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀπορρίψωμεν τὸν καρπὸν τῆς διὰ τοῦ συμβαίνει νὰ ἀπορρίψωμεν τὸ φορτίον τῆς νηστείας καὶ ταυτοχρόνως νὰ δρέπωμεν τὸν καρπὸν αὐτῆς. Ἐπέρασεν ὁ κόπος τῶν ἀγώνων, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ περῶσιν τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν μας. Ἐφυγεν ἡ νηστεία, ἀλλ' ἄς παραμείνῃ ἡ εὐλάβεια, μᾶλλον ἤως οὕτως ἡ νηστεία ἐφυγεν. Μὴ φοβηθῆτε ἄνωγ' εἶπα τοῦτο οὐαὶ μὲ τρόπον νὰ οὐαὶ ἀναγγεῖλαι ἄλλην Τεσσαρακοστήν, ἀλλὰ διὰ τὴν κατὰ στήθω γνώσιν τὴν ἰδίαν τὴν ἀρετὴν οὐα. Ἐπέρασεν ἡ σαματική νηστεία, ἀλλ' ἡ Β πνευματικὴ παραμένει. Αὕτη εἶναι καλλίτερα ἐκείνης, καὶ ἐκείνη ἔγιγε κάρην αὐτῆς. Ὅπως, ὅταν ἐνηστεύατε ἔλεγον οὐα εἶναι δυνατόν νὰ μὴ νηστεύῃ αὐτὸς ποὺ νηστεύει, ἔτσι λέγω καὶ τώρα οὐα εἶναι δυνατόν νὰ νηστεύῃ αὐτὸς ποὺ δὲν νηστεύει. Ἰσως αὐτὸ ποὺ οὐα λέγω νὰ φαίνεται ἀνιγνωστόν, ἀλλ' ἐγὼ θὰ οὐα ἐξηγήσω 438 Α τὸ ζήτημα. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ νηστεύῃ κάποιος ποὺ νηστεύει; Ὅταν ἀποφεύγῃ μὲν τὸ φαγητὸν ἀλλὰ δὲν ἀποφεύγει τὰ ἁμαρτήματα. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ νηστεύῃ κάποιος ποὺ δὲν νηστεύει; Ὅταν ἐλευθέρως ἀπολαμβάνῃ τῶν φαγητῶν, καὶ ἀποφεύγει τὴν γέυσιν τῆς ἁμαρτίας. Ἡ νηστεία αὕτη εἶναι καλλίτερα ἐκείνης, οὐα δὲ μόνο καλλιτέρα, ἀλλὰ καὶ ἐλαφροτέρα. Διὰ τὴν σαματικὴν νηστείαν πολλοὶ ἐπαρασκόπαντο οὐα ἐπικαλεῖται σημαντικὰ ὁσθενεῖα, φοβερὸν ἐνόχλησιν. Ἐχω γεμίσει ψῶρον, λέγει, δὲν ἀντέτασ τὴν στέρξιν τοῦ λουτροῦ, μὲ ἐξουθενῶναι ἡ χρῆσις τοῦ ὕδατος, δὲν δύναμαι νὰ κορτάσω μὲ λακανικά. Πολλὰ τέτοια Β ἤκουα τότε νὰ λέγουν πολλοί, ἀλλὰ διὰ τὴν πνευματικὴν νηστείαν δὲν λέγει κανεὶς κάτι τέτοιο. Κάμει τὸ λουτρόν σου, λάβε μέρος εἰς γεύματα, πῶς οἶνον ἐν μέτρῳ, καὶ ἂν θέλῃς νὰ κορτάσῃς κρέας, οὐδεὶς θὰ σὲ ἐμποδίσῃ ἐλευθέρως δοκίμασε τὰ πάντα, μόνον νὰ στοθῇς μακρὰν τῆς ἁμαρτίας. Εἰ-

δες πῶσον εὐκόλος εἶναι δι' ἄλλους ἡ νηστεία αὕτη; Δὲν δύνασαι νὰ προσφοσθῇς σαματικῶν ἀδυναμιῶν; ἡ νηστεία αὕτη εἶναι καθαρὸν κατόρθωμα τῆς ψυχῆς. Εἶναι δυνατόν νὰ μεθῆ κανεὶς καὶ χωρὶς νὰ πῆ οἶνον καὶ νὰ εἶναι σῶφρον ἄφου ἔπειν οὐα δὲ ὑπάρχει μεθῆ ἄνευ χρήσεως οἴνου ἄκουσε τὸν προφήτην ποὺ λέγει: «Ὅσαι αἱ μεθῶντες ἄνευ οἴνου» (Ἠσ. 28, 1); πῶς ὅμως εἶναι δυνατόν νὰ μεθῆ κάποιος ὄφως οἶνον; Ὅταν τὴν δύναμιν τῶν παθῶν C δὲν μετριάσῃς διὰ τῆς εὐσεβοῦς σκέψεως. Εἶναι ἐπίσης δυνατόν νὰ πῆν κανεὶς οἶνον καὶ νὰ μὴ μεθῆ, ἐὰν δὲν ἦτο ταῦτο δυνατόν, δὲν θὰ τὸ συνεβούλευεν ὁ Παῦλος εἰς τὸν Τηρόθεον, γράφων ὡς ἔλθῃ: «Ὅτιν' ὀλίγω κρῶ διὰ τὸν στόμακόν σου καὶ τὰς πικνὰς σου ἀσθενείας» (Α' Τιμ. 5, 23). Διὸ μεθῆ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἀπώλεια τοῦ λογικοῦ, ἡ διασάλευσις τῶν φρενῶν, ἡ ἐρύμωσις τῆς διανοίας, ἡ πτωχεία τῆς συνείσεως. Καὶ ταῦτα δὲν δημιουργεῖ ἀπλῶς καὶ μόνῃ ἡ μεθῆ ἐκ τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἡ μεθῆ ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ παραλόγου. Καθὼς δηλαδὴ δημιουργεῖ πυρετὸν ἡ ἀγρυπνία, καὶ ἡ κόπωση, καὶ ἡ στενωκαρία, καὶ αἱ ἀλλομενόμενα τροφῆ, καὶ ἐνῶ τὰ αἴτια εἶναι διαφορετικὰ, ἐνα D εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, δηλαδὴ ἀσθένεια καὶ πάθος: ἔτσι καὶ μ' αὐτὰ. Ὁ οἶνος ἐπιφέρει μεθῆν, καὶ ἡ ἐπιθυμία ἐπίσης, καὶ κάποιος χωρὶς ποὺ ἔχει ἄλλοιωθῆ καὶ ἐνῶ εἶναι διαφορετικὴ ἡ αἰτία, ἐν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, δηλαδὴ ἀσθένεια καὶ πάθος. Νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν μεθῆν δὲν λέγω νὰ ἀποφεύγωμεν τὸν οἶνον, ἀλλὰ νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν μεθῆν δὲν προκαλεῖ τὴν μεθῆν ὁ οἶνος: ἐπειδὴ εἶναι δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν προκαλεῖ ἀσθεῖαν ἐλάθην τὸ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ ἀλλ' ἡ κακὴ ψυχικὴ διάθεσις ποὺ μᾶς προκαλεῖ μεθῆν. Καὶ οὐα ὑπάρχει καὶ ἄλλος τρόπος πλην τοῦ οἴνου ποὺ εἶναι δυνατόν νὰ προκαλέσῃ μεθῆν, ἄκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος: «Μὴ μεθόσκεσθε οἶνον» (Ἐφ. 5, 18): δεκνύον οὐα ὑπάρχει καὶ ἄλλος τρόπος μεθῆς: «Μὴ μεθόσκετε οἶνον, ἐν ὧ ἔστιν ἀσωτία». Διὰ θωμασίους τρόπον ἐν συντομίᾳ κατηγοροῦσε Ε τὴν μεθῆν. Τὶ σημαίνει; «Μὴ μεθόσκεσθε οἶνον, ἐν ὧ ἔστιν ἀσωτία.» Ἀσώτους ἀνομώζομεν ἐκείνους τοὺς νέους, ποὺ ἔλασιν τὴν πατρικὴν κληρονομίαν τὴν ἀπατάλλισαν ὄλην διὰ μῆς χωρὶς νὰ σκεφθῶν εἰς πόνον καὶ πότε πρέπει νὰ τὴν δώσουν, ἀλλ' ἠποφρασσιν εἰς πόνον καὶ προστόκους τὰ ἐνόχληματα καὶ τὸν κρῶσιν καὶ τὸν ὄργυρον καὶ ὄλην τὴν πατρικὴν περιουσίαν. Τέτοια φοβερὰ πράξις 439 Α εἶναι ἡ μεθῆ ὄφου καταλάβῃ τὴν σκέψιν αὐτῶν ποὺ μεθῶν, ἄκουσον νέον, καὶ ἀικνωκίτη τὸν νοῦν, ὄλην μας τὴν πνευματικὴν περιουσίαν μᾶς ἐλτονογάει μὲ ἀπερίσκεψιν καὶ χωρὶς προσοκὴν νὰ τὴν δια-

σκορπίσαμεν. Ὁ μεθών δὲν γνωρίζει τί πρέπει νὰ εἶπῃ καὶ τί νὰ ἀποσιωπήσῃ, ἀλλὰ ἀνοικτὸν ἔχει διαρκῶς τὸ στόμα του· δὲν ἔχει οὔτε θόρον οὔτε κλειδορίαν εἰς τὰ κελιά του. Ὁ μεθών δὲν γνωρίζει νὰ ὀμλήσῃ μὲ φρόνησιν, δὲν γνωρίζει νὰ χρησιμοποίῃ ὀρθῶς τοὺς διανοητικοὺς θησαυροὺς, δὲν γνωρίζει τὰ μὲν νὰ φυλάσῃ τὰ δὲ νὰ ἑοδεύῃ ἀλλ' ὅλα ἔκεινα ἑοδεύει καὶ σταταλά. Ἡ μέθη εἶναι ἔκουσία τρέλλα, προδοσία τῆς λογικῆς· ἡ μέθη εἶναι συμφορὰ ποῦ ὄλοι περιγελοῦν, ἀσθένεια ποῦ ὄλοι εἰρωνεύονται, σατανᾶς ποῦ μᾶς καταλαμβάνει αὐθαίρετως καὶ **B** τρέλλα τοῦ χειριστοῦ εἴδους.

2. Θέλει νὰ μάθῃς κατὰ ποῖον τρόπον αὐτὸς ποῦ μεθᾶ εἶναι χειρότερος τοῦ δαιμονιζομένου; Τὸν δαιμονιζόμενον ὄλοι λυπούμεθα, ἐνῶ τοῦτον μισοῦμεν· δι' ἐκεῖνον συμπάσσομεν, δι' αὐτὸν ὄμως ὀργίζομεθα καὶ ἀγανακτοῦμεν. Ἀλλὰ διατί; Διότι δι' ἐκεῖνον ὑπάρχει ἐπιβολὴ ἀσθενείας, δι' αὐτὸν δὲ τὸ πάθος ἔχει ὡς αἰτίαν τὴν ἀσφορίαν· εἰς ἐκεῖνον μὲν ἔχομεν ἑξωτερικὴν ἐκθροικὴν καταπίεσιν, εἰς αὐτὸν δὲ ἑσωτερικὴν καταπίεσιν τῶν σκέψεων. Καὶ ἐνῶ ὑποφέρει ὁ μεθών ἐκ διαφορητικῆς αἰτίας πρὸς τὸν δαιμονιζόμενον, συμπεριφέρεται καθ' ὅμοιον τρόπον, κάνει τὰ λογικά του ὁμοίως, τίπτει ἐπὶ τῆς γῆς ὁμοίως, οἱ ἀσφαλισμοὶ ποῦ ἀλλοθιθροικῶν ὁμοίως, καὶ καθ' ὅμοιον τρόπον σπαταρᾷ εὐρισκόμενος ἐπὶ τῆς γῆς· ἐξήρχεται ἐκ τοῦ στόματος ἄρως καὶ ἔτσι τρέχει βρώμικη σέλος, καὶ **C** γεμίζει τὸ στόμα ἐξ ἀνυποφόρου φυσικῆς. Οἱ φίλοι δι' αὐτὸν ἀσθάνονται ἄρδιαν, οἱ ἐκθροὶ τὸν περιγελοῦν, οἱ δοῦλοι τὸν περικρονοῦν, εἶναι δυσάρεστος εἰς τὴν οἴκον του, εἰς ὄλους ἐνοικητικούς καὶ ἀποκρουστικότερος τῶν ἰδίων τῶν ζώων. Διότι τὰ ζῶα πίνουν μέχρι νὰ ἰκανοποιηθοῦν τὴν δίψαν των καὶ ρυθμίζουν τὰς ἐπιθυμίας των διὰ τῶν ἀναγκῶν· ἐνῶ αὐτὸς διὰ τῆς ἀσυχίας ὑπερβαίνει τὴν ἐπιθυμίαν καὶ γίνεται περισσότερον ἀνόητος τῶν ζώων. Καὶ τὸ χειρότερον, ὅτι ἡ ἀσθένεια αὐτῆ ποῦ εἶναι πλήρης τόσοι κακῶν καὶ ἐπιφέρει τόσοι συμφορὰς, οὔτε κτὴν θεωρεῖται δεξιωματικῶς, ἀλλ' εἰς τὰς τραπέζας τῶν πλουσίων συναγινώσκονται μεταξὺ των οἱ συνδαιτυμένους χάριν τῆς εἰσφοράς **D** αὐτῆς ἀπρεπείας, καὶ λογομαχοῦν ὑπερβολικῶς μεταξὺ των, ποῖος θὰ προβάλλῃ ὦν αὐτοῦν του ὡς παράδειγμα, ποῖος θὰ προκαλέσῃ περισσότερον γέλωτα, ποῖος θὰ δημιουργήσῃ μεγαλύτεραν εὐθυμίαν, ποῖος θὰ ἐξουθενώσῃ περισσότερον τὸν αὐτοῦν του, ποῖος θὰ ἐρεθίσῃ περισσότερον διὰ τῶν πράξεών του τὸν Κύριον· καὶ εἶναι δυνατόν νὰ ἰδῇ κανεὶς ἐκεῖ συναγωνισμὸν καὶ διαβολικὴν ὀμλήαν. Ὁ μεθών εἶναι περισσότερον ὄθλιος τῶν νεκρῶν· διότι ἐκεῖνος μὲν εἶναι νεκρὸς καὶ δὲν ἀισθάνεται τίποτε, οὔτε δύναται νὰ ἀνεργήσῃ καλῶς ἢ

κακῶς, ἐνῶ αὐτὸς εἶναι ἰκανὸς νὰ διαπρόβῃ τὸ κακόν, καὶ ὡς νὰ ἔβωπε **E** τὴν ψυχὴν του χρησιμοποιοῦν τὰ αἴμα ὡς μνήμα, περιφέρεται μετὰ τοῦ νεκροῦ σώματος. Ἐἴδες πόσον περισσότερον ὄθλιος εἶναι τοῦ δαιμονιζομένου; πόσον περισσότερον νεκρὸς τῶν νεκρῶν; Θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ χειρότερον καὶ τὸ θλιβερώτερον ὄλων αὐτῶν; Ἀνθρώπος ὁ ὄθλιος μεθώσκει δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ποῖος εἶπε τοῦτο; Ὁ Παῦλος· «Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε ροικαί, οὔτε μαλκοί, οὔτε ἀρσενικοίται, οὔτε κλεπταί, οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοῖδοροι, οὐκ ὄρηγοι» ⁴⁴⁰ Ἀ βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσομεν» (Α' Κορ. β. 9 - 10). Ἀκουσεὶς εἰς ποῖαν ὀμύγγριν ἔταξε τὸν αὐτοῦν του ὁ μεθώσος; Μετὰ τῶν ἀνηθικῶν, μετὰ τῶν πόρνων, μετὰ τῶν ροικῶν, μετὰ τῶν ὄρησιτῶν, μετὰ τῶν πλευνεσιτῶν, μετὰ τῶν κλεπτῶν. Θὰ ἤρπια ὄμως κάποιοι· ὁ μεθώσος καὶ ὁ ἀνήθικος εἶναι τὸ ἴδιον. Μὴ μοῦ κάμῃς σὲ παρακαλῶ ἀνθρωπῆ μου, ἐρωτήσῃς αὐτοῦ τοῦ εἴδους σοῦ ὁ νέγνωτα θεῖος νόμος, μὴ ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἐμὲ εὐθόνας. Ἐράτησε τὸν Παῦλον καὶ θὰ σοῦ ἀπαντήσῃ. Δὲν δύναται νὰ σοῦ ἀπαντήσῃ, ἐὰν θεσπῆς μετ' αὐτῶν ἢ ἐκὼ συγκαταλέγεται ὁ μεθώσος εἰς τὴν κόλασιν. Δύναται ὄμως μετὰ θεσπότητος νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι καὶ αὐτὸς καθὼς ὁ εἰδωλολάτρης κάνει **B** τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἀποῦ δὲ τὸ θεσπᾷ καὶ ὁ Παῦλος, διατί ἀπαιτεῖ λοιπὸν ἀπὸ ἐμὲ εὐθόνας διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἁμαρτίας; Διότι ὅταν μετῇ ἐξω τῶν πυλῶν, ὅταν ἀπωλέσῃ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅταν κάσῃ τὴν σωτηρίαν, ὅταν ὀδηγηθῇ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν, διατί μοῦ ἀναφέρει τὸ μέγεθος τῆς ἁμαρτίας, τὸ θέρος καὶ τὸν θεσπῶν αὐτῆς; Πράγματι, ἀγαπητοί, εἶναι ἡ μέθη φοβερόν καὶ μέγαν κακόν. Δὲν ἀπειθῶμεθα πρὸς ἑαυτοῦς, πρὸς Θεοῦ, διότι ἐξω ἀπολύτως πεισθῇ ὅτι εἶναι ἀπηλλαγμένη ἡ ψυχὴ σας ἀπὸ τῆς ἀσθένειαν καὶ τὸ πάθος αὐτὸ, καὶ ἀποδέξιν τῆς ὑγείας σας ὅσπερ εἰς ἡδὼ παρουσία, ἢ πρόθυμος προσέλευσις καὶ ἢ προσεκτικὴ ἀκρόασις· ἐπειδὴ οὐδεὶς **C** μεθών δι' οἴνου δύναται νὰ ἐπιθυμῇ τὸ θεῖον κήρυγμα· «Μὴ μεθώσκετε οἴνω ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσυχία· ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι» (Ἐφ. 5, 18). Αὐτῆ εἶναι ἡ καλὴ ἢ μέθη· γέμωσι τὴν ψυχὴν σου μὲ Πνεῦμα, διὰ νὰ μὴ τὴν γεμίσῃ μὲ μέθη· πρόσθεσε νὰ πληρώσῃς τὴν σκέψιν καὶ τὴν διανοίαν σου διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ νὰ μὴ εἶρῃ τόπον κενόν καὶ εἰσέλθῃ τὸ φοβερόν καὶ αἰσχροῦν ἐκεῖνο πάθος. Διὰ τοῦτο δὲν εἶπε, Λάβετε Πνεῦμα, ἀλλὰ εἰληρώσθε Πνεύματος. Γέμωσι τὴν ψυχὴν σου ὡς ὡς πῶν τῆριον μέχρι τῶν κελῶν τῆς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ νὰ μὴ δυνηθῇ ὁ διάβολος τίποτε νὰ βάλῃ ἐντός σου. Ἐπειδὴ

δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ λησθῶμεν ἄγιστον Πνεῦμα ἀλλὰ διὰ τῶν Φαλιῶν, τῶν ἠμῶν καὶ τῶν πνευματικῶν πατέρων ποὺ ἠλωσατε σήμερον νὰ ἐκκελιχῆτε ἢ τὴν ψυχὴν σας δι' ἄγιστον Πνεῦμα. Διὰ τοῦτο ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν σωφροσύνην σας. Ὑπάρχει ἐνώπιόν σας ποτήριον καλοῦ οἴνου διὰ πνευματικὴν μέθη, εἶναι ποτήριον μέθης ποὺ δημιουργεῖ σωφροσύνην καὶ οὐκ παραλύσαν. Καὶ ποῖον εἶναι τοῦτο: Τὸ πνευματικὸν ποτήριον, τὸ ποτήριον τοῦ ἀκράντου αἵματος τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖνο τὸ ποτήριον δὲν προκαλεῖ μέθη, δὲν προσεβεῖ παραλύσαν· ἐπειδὴ δὲν δεσμεύει ἀλλὰ τονώνει τὴν δύναμίν μας, δὲν παραλύει ἀλλὰ δυναρώνει τὰ νεῦρα μας· ἐπειδὴ ἐκεῖνο δημιουργεῖ ψυχικὴν ἡρεμίαν, ἐκεῖνο τὸ σέβνται οἱ ἄγγελοι καὶ εἶναι φοβερὸν εἰς τοὺς δαίμονας, ἀξιώσιμον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀγαπᾶν εἰς τὸν Θεόν. Βλέπεις πᾶς ὄμιλεῖ διὰ τὸ πνευματικὸν τοῦτο ποτήριον, ποὺ εὐρόσκεται ἐπὶ τῆς ἁγίας ταύτης τραπέζης, ὁ Δαυὶδ: «Ἠτήσασθε ἐνώπιόν μου τράπεζαν, ἔξ ἐναντίας τῶν θλιβόντων με· ἐλίπνας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου. Ἐ καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθόσκων ὡσεὶ κρέτιστον» (Ψαλμ. 22, 5). Διὰ νὰ μὴ φοβηθῆς, λοιπὸν, μόλις ἀκούσῃς τὴν λέξιν μέθη καὶ νομίσῃς ὅτι προκαλεῖ ἀσθένειαν, προσέθεσον ὅτι εἶναι ἰσχυρὸν καὶ δυνατὸν. Ἔχομεν λοιπὸν νέον τρόπον μέθης, ποὺ ἐμβάλλει εἰς ἡμᾶς δύναμιν, καὶ πᾶς καθιστᾷ ἐγκρατεῖς καὶ δυνατοὺς. Διότι ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πνευματικῆς πηγῆς. Δὲν παρασύρει τὰς σκέψεις εἰς τὸ κακόν, ἀλλὰ μᾶς δημιουργεῖ νέας πνευματικὰς σκέψεις.

3. Αὐτὴν τὴν μέθη νὰ προτιμᾶμεν καὶ νὰ ἀπομακρυνώμεθα ⁴⁴¹ Ἄ ἐκεῖνης, διὰ νὰ μὴ προσβάλαμεν τὴν σημερινὴν ἑορτήν, διότι ἡ σημερινὴ ἑορτὴ δὲν ἐορτάζεται μόνον εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. Σήμερον καίρονται τὰ ἐπίγεια, καίρονται καὶ τὰ ἐπουράνια· διότι ἔαν γίνεται καρὰ μεγάλη εἰς τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανὸν διὰ τὴν σωτηρίαν ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ, πολλὴ μεγαλύτερα καρὰ γίνεται εἰς τὸν οὐρανὸν δι' ἀλόκληρον τὴν οἰκουμένην ποὺ ἀνηρπάγη ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ διαβόλου. Σήμερον οἱ ἄγγελοι σκαρτῶν ἀπὸ ἀγαλλίας, καὶ οἱ ἀρχάγγελοι καίρου, σήμερον τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφὶμ συνορτάζου μαζὶ μας τὴν σημερινὴν ἑορτήν· δὲν ἐντρέπονται ἡμᾶς ποὺ γινόμεθα οὐνοδούλοι τοῦ αὐτοῦ Κυρίου. Ἐ ἀλλὰ συχαίρου διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Διότι ἂν καὶ εὐφραγέθησθε ὑπὸ τοῦ Κυρίου τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅμως κοινὴ εἶναι ἡ καρὰ καὶ ἐκείνων. Ἀλλὰ διὰ τί λέγω οὐνοδούλους, τοὺς ἀγγέλους; Καὶ ὁ Ἰωὴς ὁ κοινὸς καὶ Κύριος δὲν ἐντρέπεται νὰ συνορτάξῃ. Καὶ δὲν χρειάζεται νὰ τίπαι, ὅτι δὲν ἐντρέπεται· «Ἐπιθυμία, λέγει, ἐλεπεθύμια τοῦ

Πάσκα τοῦτο μεθ' ἡμῶν φαγεῖν» (Λουκ. 22, 15): ἀλλ' ἐν ἐπεθύμιασ ἀφοδῆς νὰ συνορτάξῃ τὸ Πάσκα μαζὶ μας, εἶναι φανερὸν ὅτι τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ διὰ τὴν ἀνάστασιν. Ὅταν λοιπὸν καίρονται οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἀρχάγγελοι καὶ συνορτάξῃ μαζὶ μας ὁ Κύριος ἔδων τῶν ἀφρανῶν δυνάμεων, ποῦ αἰτία ὑπάρχει διὰ νὰ στενοκαρῶμεθα;

Κανεὶς πτωχὸς δὲν πρέπει νὰ ληπάται διὰ τὴν πτωχείαν του, διότι αὐτὴ εἶναι ἑορτὴ πνευματικὴ. Κανεὶς πλούσιος Ἐ δὲν πρέπει νὰ καυχᾶται διὰ τὸν πλοῦτον του, διότι τὰ κρήματά του δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσέθουσι κατὰ εἰς τὴν καρὰν τῆς ἑορτῆς αὐτῆς. Εἰς τὰς ἄλλας ἑορτὰς τῆς καθ' ἡμερὴν ζωῆς (ὅπου ὑπάρχει οἶνος, καὶ τράπεζα πλήρης καὶ λαυμαργία, ἀσχημοσύνη καὶ γέλυτες, ὅπου γίνεται κάθε σατανικὴ ἐκδήλσις, εἶναι φυσικὸν νὰ εἶναι λυπημένος ὁ πτωχὸς καὶ καρῶμενος ὁ πλούσιος, ἀλλὰ διατὶ; Διότι ὁ μὲν πλούσιος παραθέτει πλούσιον τράπεζαν καὶ ἀπολαμβάνει ἰδιαιτέρας πολυτελείας, ὁ δὲ πτωχὸς ἐμποδίζεται ὑπὸ τῆς πτωχείας νὰ πραγματοποιήσῃ τέτοιαν ἐπίδειξιν. Ἀλλ' ἔδω δὲν συμβαίνει τίποτε παρόμοιον· μία τράπεζα ὑπάρχει καὶ διὰ τὸν πλοῦτον καὶ διὰ τὸν πτωχόν, καὶ ἂν εἶναι κάποιος πλούσιος, τίποτε δὲν δύναται νὰ προσθήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ἂν εἶναι πτωχὸς, ἡ πτωχεία του Ἐ τίποτε δὲν θά ἀφαιρήσῃ ἐκ τῆς θείας κοινωνίας· διότι εἶναι θεῖα ἡ χάρις ποὺ προσφέρεται· καὶ διατὶ ἀπορεῖς ἐν ἡ ἴδια παρατίθεται τράπεζα εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὸν πτωχόν; Ἀφοῦ καὶ δι' αὐτὸν τὸν βασιλέα ποὺ φέρει στέμμα εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ εἶναι περιβεβλημένος διὰ τῆς βασιλείας του στολῆς, καὶ ἔχει εἰς τὰς χεῖρας του τὴν ἐξουσίαν τῆς γῆς, δι' αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ διὰ τὸν πτωχόν ποὺ ἔπαιετ' ἐλεημοσύνην μία ὑπάρχει τράπεζα. Αὐτοῦ τοῦ εἴδους εἶναι τὰ δῶρα ποὺ ὁ Κύριος προσφέρει. Δὲν χωρίζει τὴν κοινωνίαν εἰς τάξεις ἀναλόγως πρὸς τὰ ἔξωτερικα καὶ τὴν θέσιν ἐκάστου, ἀλλ' ἀναλόγως πρὸς τὰς σκέψεις καὶ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν.

Ἐ Ὅταν ἴδῃς λοιπὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸν πτωχόν νὰ ἴσταται πλησίον τοῦ πλοῦτου, τὸν ἄρκεται πλησίον τοῦ ἀπλοῦ πολίτου, τὸν ἄρκεται πλησίον τοῦ διακεκριμένου, ἐκεῖνον ποὺ ἔγω τρέμει τὴν ἐξουσίαν, νὰ ἴσταται πλησίον τῆς ἀφώδους ἐνός, κατανόησε τί σημαίνει, «Τότε συμπροσκόψεται λύκος μετὰ ἄρνων» (Ματθ. 11, 6). Λύκος λοιπὸν ἐνορμάζει ἡ Γραφὴ τὸν πλοῦτον καὶ τὸν πτωχόν ἄρνων. Ἀλλ' ἐκ τίνος συμπεραίνεται ὅτι θὰ συναναστροφῆ λύκος μετὰ ἄρνων, καθ' ἂν τρόπον ὁ πλούσιος μετὰ τοῦ πτωχοῦ; Πρῶτος ἐἰδητέρας. Συνέδη πολλάκις νὰ εἶναι ἐντός τοῦ ναοῦ καὶ πλούσιος καὶ πτωχὸς καὶ νὰ πλησιάζῃ ⁴⁴² Ἄ ἡ ὥρα τῶν θεῶν μυστηρίων

ἐξέρχεται τότε ὁ πλοῦσιος διότι εἶναι κατηκούμενος, ἐνῶ ἐν τῷ νόσῳ παραμένει ὁ πτωχός, καὶ ὁ πλοῦσιος δὲν ἀναγκάζεται, διότι γνωρίζει ὅτι εἶναι ἕνεος ἀκόμη πρὸς τὰ θεῖα μυστήρια. Ἀλλὰ πόσον μεγάλη εἶναι ἡ θεῖα χάρις! Διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ὅρα μόνον ἰσότης ὑπάρχει ἐντὸς τοῦ νοσοῦ, ἀλλὰ καὶ δεῖν εὐρίσκωνται πλησίον, ἑσπερῶν εἰς τὴν εὐσέβειαν ὁ πτωχὸς τὸν πλοῦσιον καὶ δὲν ὠφελεῖ ὁ πλοῦσιος εἰς τίποτε ἂν δὲν εἶναι ὁ κατὰ τὸν νόσον, ὅστε ζημιώνει ἢ πτωχεύει τὸν πτωχὸν ποῦ ἴσεται μὲ θάρρος πλησίον τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου. Λέγω δὲ ταῦτα, ἀγαπητοί, διὰ τοὺς Β κατηκούμενους καὶ ὅρα δι' ἐκείνους ποῦ εἶναι ἀπλῶς πλοῦσιοι. Σκέψου, ἀγαπητέ, πῶς ὁ οικοδομητὴς ἐξέρχεται τοῦ νοσοῦ, καὶ μένει διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὰ θεῖα μυστήρια ὁ ὑπηρέτης ποῦ εἶναι πιστὸς Χριστιανός, ἀναχωρεῖ ἢ κυρία καὶ παραμένει ἢ δοῦλη· ἐπρόσωπον γὰρ ἀνθρώπου Θεὸς οὐ λαμβάνει» (Γαλατ. 2, 8). Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δοῦλος καὶ ἐλεύθερος. Ἡ Γραφή ὅμως χαρακτηρίζει δοῦλον ἐκεῖνον ποῦ ὑπεδουλώθη εἰς τὴν ἁμαρτίαν. «Ὁ γὰρ ποιῶν», λέγει, «τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας» (Ἰω. 8, 34). Καὶ χαρακτηρίζει ἐλεύθερον ἐκεῖνον ποῦ ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἠλευθέρωσεν ἢ θεῖα χάρις.

Προερχονται μὲ τὸ ἴδιο θάρρος εἰς τὴν τράπεζαν αὐτὴν καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πτωχὸς μὲ τὴν ἴδιαν τιμὴν καὶ ὁ πτωχὸς πολλάκις μὲ μεγαλύτεραν τιμὴν· C ἀλλὰ διατὶ; Διότι ὁ βασιλεὺς εἶναι περιπελεγμένος εἰς μυρίας ὑποθέσεις καὶ ὡς πλοῖον ἀπὸ παντοῦ κτυπᾶται ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ συγκρούεται μὲ πολλὰς ἁμαρτίας, ἐνῶ ὁ πτωχὸς ἐνδιαφερόμενος μόνον διὰ τὴν ἀπολύτως ἀναγκαίαν τροφὴν του, καὶ ἀποροφρημένος ἐκ τῆς ἥσυχου καὶ ἀμεριμνίου ζωῆς, εἶναι ἤρεμος ὥσῳ νὰ εὐρίσκειται εἰς λιμένα, καὶ ἀτάραχος πλησιάζει εἰς τὴν τράπεζαν. Εἰς τὰς κοινὰς ἐφορὰς πάλιν ὁ μὲν πτωχὸς εἶναι στενοκαρπύμενος, ἐνῶ ὁ πλοῦσιος εἶναι καρπούμενος, D ὅρα μόνον διὰ τὴν τράπεζαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐνδύματα· αὐτὸ δηλαδή ποῦ αἰσθάνεται διὰ τὴν τράπεζαν αἰσθάνεται καὶ διὰ τὰ ἐνδύματα. Διότι ὅταν βῆ ὁ πτωχὸς τὸν πλοῦσιον νὰ εἶναι ἐνδεδυμένος μὲ πολυτελεύτεραν ἐνδυμασίαν στενοκαρπύεται πολὺ καὶ θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ περισσότερο πάντων δυστυχῆ. Ἐδῶ ὅμως καὶ ἡ ἴδια ἡ ἀνάγκη ἐξαφανίζεται, διότι δι' ἄλλους ἐν ἐνδύμασι ἰσάει, τὸ σωτήριον ἔσπασμα· διότι λέγει· «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε» (Γαλατ. 3, 27). Μὴ λοιπὸν προσβάλλωμεν διὰ τῆς μέσης τὴν ἐφορτὴν αὐτὴν, διότι καὶ ὁ Κύριός μας ἐτίμησε καθ' ὁμοίον τρόπον πλοῦσιους καὶ πτωχοὺς, δοῦλους καὶ Ἐ κυρίους. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀνταμείνωμεν τὸν Κύριον διὰ τὴν εὐνοίαν ποῦ ἐπέ-

δειξε πρὸς ἡμᾶς· καὶ ὁμοίως ἀνταμειβὴ εἶναι νὰ ἔσκιμεν ζωὴν ἀκαλλήτων ἐκ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀγρυπνῶν ψυχῶν. Αὐτὴ ἡ ἐφορτὴ καὶ ἡ πανηγύρις δὲν ἔχει ἀνάγκην ὅστε χρημάτων, ὅτε ἄλλης βοήθειας, ἀλλὰ καλῆς ψυχικῆς διαθέσεως καὶ ἐναρέτου σκέψεως, διότι ἐδῶ αὐτὰ ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ἀποκτήσῃ. Τίποτε τὸ ὀλικὸν δὲν πωλεῖται ἐδῶ, ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, αἱ εὐχαὶ τῶν ἁγίων Πατέρων, αἱ εὐλογίαι τῶν ἱερῶν, ἡ ἀμόνησις καὶ ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ὁμορφία· εἶναι πνευματικὰ τὰ δῶρα, καὶ πνευματικὴ ἡ ἀμοιβή.

Ἄς συμμετόσωμεν εἰς τὴν μεγάλην καὶ λαμπρὰν αὐτὴν ἐφορτὴν, εἰς τὴν ὅσων ἐφορτίζεται ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου· εἰς τὴν ἐφορτῶμεν ὅμως μὲ καρὸν καὶ θεοσέβειαν συγκρόνῳ· διότι ἀνεστήθη ὁ Κύριος καὶ μαζί του συνανέστησαν καὶ ἄλλα πρὸν τὴν ἀκούμενην καὶ ἐνῶ αὐτὸς ἀνεστήθη, ἔθαυσε· 43 Α τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου. Ἠμάρτησεν ὁ Ἄδᾶμ καὶ ἔνεκα τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ ἀπέθανεν, ἀλλ' ὁ Χριστὸς δὲν ἀπέθανε ἐπειδὴ ἠμάρτησε. Παρόδοξον καὶ καινοφανές τὸ γεγονός τοῦτο· ἐκεῖνος ἠμάρτησε καὶ ἀπέθανε, ἐνῶ αὐτὸς ἀπέθανε ἂν καὶ δὲν ἠμάρτησε· διὰ ποῖον λόγον; Διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀποβάλλῃ τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ποῦ ἠμάρτησε καὶ ἀπέθανε διὰ τῆς δικαιοσύνης ἐκεῖνου ποῦ ἀπέθανε χωρὶς νὰ ἠμάρτησῃ. Ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ τὰ κρημνὰ· κρεωστὴ πολλὰκις κώπωση καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχει νὰ πληρώσῃ, φυλακίζεται· ἄλλος ποῦ δὲν κρεωστῆ καὶ δύναται νὰ καταβάλῃ τὸ κρέος, ὅπου τὸ κατέβαλε, ἐκάρωσε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν ὀφειλέτην, ὅτι ἐγίνε καὶ εἰς τὴν περιπτῶσιν τοῦ Ἄδᾶμ. Ἐκρεώσεται ὁ Ἄδᾶμ, καὶ ἦτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαβόλου, ἀλλὰ δὲν εἶχε B νὰ πληρώσῃ· δὲν ἐκρεώσεται ὁ Χριστὸς οὐτε καὶ ἦτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαβόλου, ἀλλ' ἦτο ἐκεῖνος ποῦ ἦδύνατο νὰ καταβάλῃ τὸ κρέος. Ἦλθε, κατέβαλε θάνατον, κάρω ἐκεῖνον ποῦ ἦτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαβόλου, διὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

4. Εἶδες τί ἐπέτυκεν ἡ ἀνάστασις; Δύο φορές εἶκομεν ἀποθάνειν, λοιπὸν δύο φορές θὰ ἀναμένωμεν τὴν ἀνάστασιν. Αὐτὸς ἕνα θάνατον ὑπέστη, διὰ τοῦτο καὶ μίαν φορὴν ἀνεστήθη· πῶς; Θὰ εὖς ἐξηγήσω. Ὑπέστη ὁ Ἄδᾶμ σωματικὸν καὶ ψυχικὸν θάνατον· ἀπέθανε τὸν θάνατον τῆς ἁμαρτίας καὶ τὸν φυσικὸν θάνατον· «Ἦ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, θανάτου C ἀποθανεῖσθε» (Γεν. 2, 17). Καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἀπέθανε τὸν φυσικὸν θάνατον, ἀλλὰ τὸν θάνατον τῆς ἁμαρτίας. Ἐκεῖνος ἦτο ὁ ψυχικὸς θάνατος, αὐτὸς ὁ σωματικὸς θάνατος. Ὅταν δὲ ἔκοιτο νὰ ἀμολῶμεν περὶ θανάτου τῆς ψυχῆς, μὴ νομίσῃς ὅτι ἀποθνήσκει ἡ ψυχὴ. Δὲν ἀποθνήσκει ἡ ψυχὴ διότι εἶναι ἀθάνατος, θάνατος ὅμως τῆς

ψυχής είναι ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ αἰωνία τιμωρία. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς λέγει: «Μὴ φοβήθητε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένην ἀποκτείνει· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γένην» (Ματθ. 10, 28). Καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἐκείνη ὑπάρχει, ἀλλὰ ἀδυνατεῖ νὰ τὸ ἴδῃ αὐτὸς ποῦ τὸ ἔκασε. Ἄλλ' ὅς ἐπιανέλω εἰς αὐτὸ ποῦ ἔλεγον προηγουμένως, δηλαδὴ εἰς τὸ ὅτι ὁ Ὁ θάνατος δι' ἡμᾶς εἶναι δικαίος. Πρέπει λοιπὸν καὶ ἡ ἀνάστασις νὰ εἶναι δικαίη. Εἰς τὴν περιπτῶσιν τοῦ Χριστοῦ ἔκομμεν ἓνα θάνατον, ἐπεὶ δὲν ἠράτησεν ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ εἰς αὐτὸς θάνατος ἔγινε δι' ἡμᾶς, ἐπεὶ δὲν ἄρκει νὰ πεθῶνῃ ἐκεῖνος, διότι ἦτο ἀνομήτιμος, συνεπῶς δὲ καὶ ἀνεξιθύσιος θανάτου. Διὰ τοῦτο ἐκεῖνος μὲν ἀνεστήθη μίαν φορὰν ἐκ τοῦ μόνου θανάτου, ἐνῶ ἡμεῖς ἐπειδὴ ὑπέστημεν διπλοῦν θάνατον, δύο φορές καὶ θὰ ἀναστήθωμεν· μίαν φορὰν ἐν τῷ μετὰ ἀνεστήθημεν ἐκ τῆς ἁμαρτίας παλαιότερον, ἐπειδὴ κατὰ τὸ δόγμαμα ἐτάφημεν μετ' αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ δόγμαματος συνανεστήθημεν μετ' αὐτοῦ. Ἡ πρώτη αὕτη ἀνάστασις μὴ ἀπέλαξεν ἐκ τῶν ἁμαρτημάτων, ἐνῶ ἡ δευτέρα εἶναι ἀνάστασις τοῦ σώματος. Μὴς ζῶσιν ὁ Κύριος τὴν μεγαλύτεραν ἀνάστασιν, ἔπειτα νὰ ἀναμύνηται καὶ τὴν μικροτέραν. Διότι ἡ πρώτη εἶναι πολλὴ μεγαλύτερα τῆς δευτέρας, ἐπεὶ εἶναι σπουδαιότερα ἡ ἀπολλογὴ ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν, τῆς θέας τοῦ ἀνιταμένου σώματος. Διὰ τοῦτο ἀπέθανε τὸ σῶμα, ἐπεὶ δὲν ἠγάπησεν· ἐν λοιπὸν ἀρχὴ τῆς πύσεως ὁ πῆρξεν ἡ ἁμαρτία, ἀρχὴ τῆς ἀναστάσεως πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Ἀνεστήθημεν λοιπὸν τὴν μεγαλύτεραν ἀνάστασιν, ἀφοῦ ἀπεβλήμεν τὸν φοβερὸν θάνατον τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐξεδόθημεν τὴν καλὰν ἐνδύμασάν· λοιπὸν διὰ τὴν δευτέραν ποῦ ἔχει μικροτέραν ἀξίαν ὡς μὴ ἀληγοποιησόμεν. Τὴν σπουδαιότεραν αὕτην καὶ ἡμεῖς παλαιότερον ἀπελάσομεν ἀνάστασιν, ὅταν ἐδοκίμησῃμεν καὶ τὴν ἴδιαν ἀπολεμήσομεν καὶ αὐτοί, ⁴⁴⁴ Α ποῦ ἐδοκίμησαν σήμερον τὴν ἐσπέραν, τὰ δάκα αὐτὰ ἄρνια. Προκῆς ἐσταυρώθη ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ἀνεστήθη τὴν παρελθούσαν νεκρὸν καὶ αὐτοὶ προκῆς κατήκοντο ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀλλὰ μετ' ἐκεῖνου συνανεστήθησαν. Ἐκεῖνος ἀπέθανε καὶ ἀνέστη κατὰ τὸ σῶμα, αὐτοὶ ἦσαν νεκροὶ ἔνεκα τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀνεστήθησαν ἀφοῦ ἀπλευθερώθησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν. Ἡ μὲν γὰρ λοιπὸν τὴν ἐποχὴν αὕτην τῆς ἀνοξέως τριαντάφυλλα καὶ ἰα ἀνθῆξι δι' ἡμᾶς, ἐνῶ τὰ ὕδατ' αὐτῆς μὴς παρουσίασαν ὑπέροχον λευκῶν. Μὴ θαυμάσῃς δὲν ἐδύλασθησαν ἀνθῆ ἐπειδὴ τὰ ὕδατα ἐπίπασαν τὴν γῆν· οὕτε θεδαίως ἡ γῆ ἐκ τῆς φύσεως τῆς προσφέρει ἐλάσθη, ἀλλὰ κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Κυ-

ρίου. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἐγέννησαν ἑ τὰ ὕδατα ζῶντας ὁργανισμοῦς, διότι λέγει: «Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ζῴων» (Γεν. 1, 20), καὶ τὸ πῶσταγμα ἐπαργατοποιήθη, καὶ ἡ ἄψυκος ἐκεῖνη φύσις ἐγέννησε ζῶντας ὁργανισμοῦς. Ἔτσι καὶ τώρα γεννοῦν τὰ ὕδατα, διὰ ζῶντας ὁργανισμοῦς, ἀλλὰ καρίσματα πνευματικά. Ἐγέννησαν τότε τὰ ὕδατα ἰχθεῖς ἀλόγους καὶ ἀψύχους, τώρα δὲ καὶ ἐγέννησαν λογικοὺς καὶ πνευματικοὺς, ἰχθεῖς ποῦ ἠλειούθησαν ὑπὸ τῶν ἁποστόλων, διότι λέγει: ἀεῦτε καὶ ποῖστω ὕδατ' ἁλίου ἀνθρώπων» (Ματθ. 4, 19). Αὐτὴν τὴν ἁλίαν ἐνοούσε τότε. Νέος C πράγμασι ὁ τρόπος ἁλίας, αὐτοὶ ποῦ ἁλίουσαν ἐξάγουν τοὺς ἰχθεῖς ἐκ τῶν ὕδατων, ἐνῶ ἡμεῖς τοὺς ρήτομεν εἰς τὰ ὕδατα καὶ ἔτσι τοὺς ἁλίουμεν. Ὑπῆρξε κάποτε κολιμβήθρα καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Ἄκουσε ὅμως ποῖα ἦτο ἡ δύναμις τῆς διὰ νὰ ἀπληρῶσθῃ τὴν ἰουδαϊκὴν πτωκίαν καὶ νὰ μῶσῃ τὸν πλοῦτον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἦτο κολιμβήθρα πλήρης ὕδατων καὶ ἐκεῖ κατέβαινε ἄγγελος καὶ ἀνετάρασε τὰ ὕδατα. Ἀκολούθως μετὰ τὴν ταραχὴν τῶν ὕδατων εἰσῆρκετο κάποιος ἀσθενὴς καὶ ἐθεραπεύετο. Ἔνας μόνον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἐγίνετο καλὰ καὶ ἄμωσος ἐξοδεύετο ἡ χάρις, ὅτι ἐπειδὴ ἦτο πτωχὸς αὐτὸς ποῦ ἦν προσέφερε, ἀλλὰ διὰ ἦσαν ἀνάσκησι D αὐτοὶ ποῦ τὴν ἐλάμβανον. Κατήρκετο λοιπὸν ὁ ἄγγελος εἰς τὴν κολιμβήθραν καὶ ἀνετάρασε τὸ ὕδωρ καὶ ἐθεραπεύετο ἕνας. Κατήρκε καὶ ὁ Κύριος τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ ἀνετάραξε τὰ ὕδατα αὐτοῦ καὶ ἐθεράπευσεν ἀλόκληρον τὴν οἰκουμένην. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ μὲν εἰς τὴν κολιμβήθραν μετὰ τὸν πῶτον ὁ δεύτερος ποῦ εἰσῆρκετο δὲν ἔθεραπεύετο, διότι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐδίδετο εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀσθενεῖς Ἰουδαίους· ἐδῶ δὲ καὶ μετὰ τὸν πῶτον εἰσῆρκεται ὁ δεύτερος, μετὰ τὸν δεύτερον ὁ τρίτος, μετὰ τὸν τρίτον ὁ τέταρτος, καὶ ἂν ἐκόμη εἰσέλθουν δέκα, καὶ ἂν εἰκοσὶ, καὶ ἂν ἑκατόν, καὶ ἂν μῆριοι καὶ ἂν τὴν οἰκουμένην ἀλόκληρον ἐμβάλῃ εἰς τὴν κολιμβήθραν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δὲν ἐδοδεύεται, δὲν τελειώνεται ἡ εὐεργετικὴ δύναμις, δὲν μολύνονται τὰ ὕδατα. Νέος τρόπος καθαροῦ· Ἐ θεδαίως δὲν εἶναι σαματικός, διότι ὅταν τὰ ὕδατα πλύνουν περισσότερο σώματα, περισσότερο καὶ μολύνονται, ἐνῶ ἐδῶ ὅσον περισσότερο πλύνονται, τόσο καθαρώτερα γίνονται τὰ ὕδατα.

5. Εἶδες πόσον μεγάλη εἶναι ἡ εὐεργεσία τοῦ Κυρίου; Φύλαξε μὲ εὐγνωμοσύνην τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς αὐτῆς, ἀνθρῶπε. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀδιαφορῆς εἰς τὴν ζωὴν σου. Βάλε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου νόμον καὶ φρόντισε νὰ τὸν τηρῆς· ἡ ζωὴ εἶναι ἀγὼν καὶ πάλη, καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἀγυμνῆται ὄψε-

λει να παραμένη έγκρατης. Θά σοῦ εἶπω ἕνα ἐξαιρετικόν καὶ ἀσφαλῆ τρόπον διὰ τὴν ἐπαύχρη. Αὐτὰ τὰ ὅποια φαίνονται ἀσάνδουνα **445** Ἄλλα γεννοῦν καὶ ἁμαρτίας, πρέπει νὰ τὰ ὑπομακρύνωμεν ἐκ τῆς σκέψώς μας. Διότι ἄλλαι ἐκ τῶν πράξεων μας εἶναι ἁμαρτωλαὶ καὶ ἄλλαι οὐκ, ἀλλ' αἱ τελευταῖαι αὗται γίνονται αἰτια ἁμαρτημάτων. Ὁ γέλωσ ἐπὶ παραδειγματι κατ' ὅσων δὲν εἶναι ἁμαρτήματα, ἀλλὰ γίνεται διὰν ὑπερβῆ τὸ μέτρον. Διότι ἐκ τοῦ γέλωτος ὀδηγοῦμεθα εἰς τοὺς ἀστεϊσμούς, καὶ ἐκ τῶν ἀστεϊσμῶν εἰς τὰ ἀσκόρ λόγια, καὶ ἐκ τῶν ἀσκῶν λόγων εἰς αἰσχρὰς πράξεις, καὶ ἐκ τῶν αἰσχρῶν πράξεων εἰς τὴν κόλασιν καὶ τὴν τιμωρίαν. Βγάλε λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς τὴν ρίζαν τοῦ κακοῦ διὰ τὴν ἐκρίζωσιν τὴν ὀλην ἀσθένειαν, διότι ἐάν φυλάξωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἀπὸ τῶν ὀδιόφορα ἀσθένεσι θὰ πέσωμεν εἰς τὰ ἀπαγορευμένα. Ἔτσι ναμίζουιν πολλοὶ πᾶς δὲν εἶναι κακὸν νὰ βλέπωμεν τὰς γυναῖκας, ἀλλ' ἀπὸ αὐτὸ γεννᾶται **B** ἀνήθικος ἐπιθυμία, ἐκ τῆς ἐπιθυμίας ἡ πορνεία καὶ ἀποτέλεσμα τῆς πορνείας εἶναι ἡ κόλασις καὶ ἡ τιμωρία. Ἔτσι καὶ ἡ πολυτέλεια θεωρεῖται πᾶς δὲν εἶναι κακὸν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς προέρχεται ἡ μέθη καὶ ἐκ τῆς μέθης τὰ ἀκολουθοῦντα αὐτῆν μῦρια κακά. Ἄς ἐκρίζωσωμεν λοιπὸν ἀπὸ παντοῦ τὰς ρίζας τῶν ἁμαρτημάτων. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀκούετε τὴν συνεχῆ καθ' ἡμέραν διδασκαλίαν, καὶ συναντιώμεθα ἐπὶ ἑπτὰ συνεχεῖς ἡμέρας, καὶ ὅς προσφέρωμεν τὴν πνευματικὴν τράπεζαν, δίδοντες τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀπολαύσῃτε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, προετοιμαζόντες σας καθημερινῶς καὶ ἐξορμίζοντές σας κατὰ τοῦ διαβόλου, διότι πᾶρα ἐπιτίθεται πρὸς μεγαλιτέραν ἀντιότητα. Ὅσον μεγαλιτέρα εἶναι καὶ ἡ ἀντίφρασις ποῦ προβάλλει ὁ διάβολος ἐναντίον μας, διότι δὲν δὲν ἠνέχθη ὁ διάβολος νὰ ἐλάτῃ ἕνα εἰς τὸν παράδεισον, πρὸς μου, **C** πᾶς θὰ ὑποφέρῃ νὰ ἐλάτῃ τόσους πολλοὺς εἰς τὸν οὐρανόν; Ἐξάρχητες τὸ θηρίον, ἀλλὰ μὴ θοδῆθῃς ἔχεις λάθει μεγαλιτέραν δύναμιν, μάκαρον ἡκανοιωμένην, δι' αὐτῆς τῆς τῆς τοῦ φελοῦ. Διὰ τοῦτο ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ ἐξαγριαθῇ ἐναντίον σου διὰ τὴν ἀποκρίσιν ἔμπειρίαν τοῦ μεγέθους τῆς δυνάμεώς σου. Καὶ καθὼς ὁ ἀριστος γυμναστής ἀφοῦ λάθῃ κάποιον κατασκοπισμένον ἀδελφὴν ποῦ ἔχει ἐκνευριοθῆ καὶ δὲν ἐνδιόφεται διὰ τοὺς ἀγῶνας, ἀφοῦ τὸν ἀλείψῃ δι' ἐλαίου καὶ τὸν γυμνάσῃ καὶ τοῦ ἀποδώσῃ τὴν σωματικὴν του δύναμιν, εἰς τὸ ἐξῆς δὲν τὸν ἀφῆνει νὰ ἡσυχάζῃ, ἀλλὰ τὸν προτρέπει νὰ κατέλθῃ εἰς τοὺς ἀγῶνας, διὰ τὴν τὸν διδάξῃ ἐμπράκτως πῶσιν δύναμιν ἀπέκτησαν ἔτσι ἕκαμε καὶ ὁ Χριστὸς. Ἐίχε τὴν δυνατοῦτα θεβαίως νὰ ἐξουθενώσῃ τὸν ἐκθρόν, ἀλλὰ διὰ τὴν μίσην **D** πόσον μεγάλη

εἶναι ἡ χάρις του καὶ τὸ μέγεθος τῆς πνευματικῆς δυνάμεως, ποῦ ἐλαθεῖς ἐκ τοῦ βαπτίσματος, τοῦ ἐπέτρεψε νὰ συγκροεῖται μαζί σου καὶ σοῦ προσφέρει πάλλας εὐκαιρίας νὰ νικήσῃς καὶ νὰ στεφανωθῇς. Διὰ τοῦτο ἐπὶ ἑπτὰ συνεχεῖς ἡμέρας ἀκούετε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν μίσην ἀκριβῶς τὴν τέκνην καὶ τὰ μυστικά τῆς πάλης. Ἄλλατε αὐτὰ ποῦ συμβαίνουν ἐδῶ εἶναι καὶ γάμος πνευματικός, καὶ εἰς τὴν περιπτώσιν γάμων παραμένουν στολισμένοι ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας αἱ γαμήλιοι αἰθούσαι. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ὀρονοῦσαμεν ὥστε ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας νὰ παραμένετε **E** ἐδῶ εἰς τὰς γαμήλιους αἰθούσας. Ἄλλ' εἰς μὲν τοὺς γάμους μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας κλείουιν αἱ γαμήλιοι αἰθούσαι, ἐδῶ ὅμως ἀν θέλῃς αἰωνίως δύνασαι νὰ εὐρίσκῃσαι εἰς τὴν γαμήλιον αἰθούσῃ. Καὶ ἐπίσης εἰς τοὺς γάμους μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων μετὰ τὸν πρῶτον ἢ καὶ τὸν δεύτερον μῆνα ἐλαττοῦται κόπος διὰ τὴν νόμην ἢ ἀγάπην τοῦ γαμβροῦ, ἐδῶ ὅμως δὲν συμβαίνει τι τὸ ἀνάλογον, ἀλλ' ὅσον ὁ χρόνος περνᾷ τόσον μεγαλιτέρα γίνεται ἡ ἀγάπη τοῦ γαμβροῦ, τόσον ἀγγότεροι οἱ ὄπισμοι, τόσον πνευματικώτερα ἡ σκέσις, ἐάν **446** Ἄ εἰμεθα συνετοί. Τὰ σῶματα πάλιν μετὰ τὴν νεότητα γηράσκουιν, ἀλλ' ἐδῶ ἡ νεότης ἔρχεται μετὰ τὸ γῆρας, καὶ νεότης ποῦ οὐδέποτε, ἀν θέλωμεν, ἔχει τέλος. Μεγάλη ἡ χάρις ποῦ προσφέρει ὁ Θεός, ἀλλὰ θὰ εἶναι μεγαλιτέρα, ἀν θέλωμεν. Καὶ ὁ Παῦλος ἦτο μέγας διὰν ἐδασπίσθη, ἀλλὰ μετὰ τὸ βάπτισμα ἔγινε πάλι μεγαλιτέρος, ἔταν δηλαδὴ ἐκέρπητος καὶ συνεκλόνηζε τὴν ψυχὴν τῶν Ἰουδαίων, μετὰ τὰ κατορθώματα αὐτὰ ἀνῆρπῆν εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἀνῆλθε μέχρι τρίτου οὐρανοῦ. Ἔτσι καὶ ἡμεῖς, ἐάν θέλωμεν, δύναμεθα νὰ αὐξήσωμεν καὶ νὰ κάμωμεν περσσίαν τὴν χάριν ποῦ μας ἐδόθη διὰ τοῦ βαπτίσματος. Καὶ αὐξάνει διὰ τῶν ἐναρτέων πράξεων καὶ γίνεται περισσότερον λαμπρὰ καὶ μᾶς προσφέρει περισσότερον φῶς. Ὅταν τοῦτο πραγματοποιηθῇ μὲ πάλι θάρρος **B** θὰ συνεισέλθωμεν μετὰ τοῦ νυμφίου εἰς τὴν γαμήλιον αἰθούσῃ καὶ θὰ ἀπολαύσωμεν τὰ δῶρα ποῦ εὐρίσκονται ἐκεῖ δι' ἴσους τὸν ἀγαπῶν. Καὶ εἶθε εἶσαι μας νὰ τὰ ἀπολαύσωμεν διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου ἀνήκει δοσολογία καὶ προσκύνησις εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἄμην.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

447 Α ΕΞΕΦΘΗΝΗΘ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΤΗΣ ΡΩΜΑΝΗΣΙΑΣ ΟΠΟΥ ΕΤΑΦΗΘΑΝ ΛΕΙΨΑΝΑ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΜΕΤΑ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ, ΑΛΛΑ ΒΕΒΛΑΨΘΗσαν ΑΡΡΟΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΓΥΝΑΙΟΤΕΡΟΝ ΜΕΡΟΣ ΚΑΤΑΙΛΙΑΝ ΕΤΟΠΟΘΕΤΗΘΗσαν.

1. Α Καί διαν ἐσπτόζομεν τὴν μνήμην τοῦ σταυροῦ, ἔξω τῆς πόλεως ἐσπτόζομεν, καί τώρα ποῦ ἐσπτόζομεν τὴν ἀνάληψιν τοῦ σταυρωθέντος, τὴν χαρμύσσουν καί λαμψρὸν αὐτὴν ἡμέραν, ἔξω τῆς πόλεως πάλιν ἐσπτόζομεν. Τοῦτο δὲ πράττομεν ὅχι ἐπειδὴ σκεπτόμεθα νὰ προσβάλλωμεν τὴν πόλιν, ἀλλὰ σπεύδομεν νὰ τιμῶμεν τοὺς μάρτυρας. Αὐτοὶν διὰ νὰ μὴ παραπονούνται ἐναντίον μας οἱ ἄγιοι αὐτοὶ καί λέγουσι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἄξιοι νὰ ἴδωμεν νὰ ἐσπτόζοιτο ἡμεῖς τὸν Κύριον μας εἰς τὴν πόλιν τοῦ μαρτυρίου μας; Διὰ νὰ μὴ παροπνοῦνται ἐναντίον μας οἱ ἄγιοι αὐτοὶ καί λέγουσι, ὅτι δι' αὐτῶν ἐκίωσαμεν τὸ αἷμα Ἡ μας, καί ἠξιώθημεν νὰ ἀποκεραλιωθῶμεν, τὴν δὲ ἐσπτόζον τοῦ δὲν ἠξιώθημεν νὰ ἴδωμεν νὰ τελεῖται ἐπὶ τῶν τόπων μας, δι' ἃ ἅλα αὐτὰ ὄφου ἐγκαταλείψομεν τὴν πόλιν; ἐσπείσαμεν πλησίον τῶν ἁγίων αὐτῶν ἐπὶ ἐκκαίρια τῆς σημερινῆς ἐσπτόζης διὰ νὰ ἀπολογηθῶμεν πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν διαγωγή μας εἰς τὸ παρελθόν. Ἐάν λοιπὸν ἐπρεπε καί προηγουμένως νὰ σπεύσωμεν πλησίον τῶν γενναίων τούτων ὁσλητῶν τῆς εὐσθείας, ὅταν ὑπὸ τὸ ἔδωρος ἦσαν θαμμένα, πάλιν περισσώτερον τώρα πρέπει νὰ ἐκμωμεν τοῦτο, ποῦ κατ' ἴδιον ἔκωσιν ταφῇ οἱ ἐκλεκτοί, ποῦ ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τοὺς λόκους τὰ πρόβατα, C ποῦ ἐπεμακρύνθησαν οἱ ζῶντες ἀπὸ τοὺς νεκρούς. Διότι αὐτοὶ μὲν σὺδὼλως ἐβλάπτοντο προηγουμένως ἐπειδὴ ἦσαν θαμμένοι μετὰ τῶν αἰρετικῶν, διότι οἱ ψυχαὶ τῶν ἦσαν

2. Μικρὸν προσοτεν βορείως τῆς Ἀντιοχείας γνωστοὶν ἄς παρῶμεν ρωμαίων θέρων. Κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας εἰς τὸ ἀμφιθέατρον αὐτοῦ ἐθανατώθησαν πολλοὶ Χριστιανοὶ κατὰ τὴν ἐξέτασιν ἐσπτόζον πρὸς τὴν τὴν ἀφανισμένον διὰ διακοπῆς ἐνοστέων στρατιωτικῶν καί ἐπισκοπῶν Ρωμαίων

εἰς τοὺς οὐρανοὺς καί δὲν ἐβλάπτοντο τὰ σώματα ἀπὸ τὴν μετὰ τῶν σωμάτων τῶν αἰρετικῶν γεννίσιον. Ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ τῶν εἰς κελρας τοῦ Θεοῦ καί τὰ λείψανά τῶν δὲν ἐπαθῶν τίποτε ἐκ τοῦ τόπου ὅπου ἦσαν θαμμένα. Αὐτοὶ λοιπὸν σὺδὼλως ἐβλάθησαν προηγουμένως, οἱ ποιοὶ ἄγιοι δὲν ὑπέφεραν ἄλγος ἐξ αἰτίας τοῦ τόπου, διότι ἀπ' ἐνὸς μὲν ἔτρεξαν πρὸς τὰ λείψανα τῶν ἁγίων, ἀπ' ἑτέρου δὲ προσήκοντο D μὲ ἀμφιβαλίων καί διαταγῶν διὰ δὲν ἐγνώριζον ποῖος εἶναι οἱ ἄγιοι τῶν ἁγίων καί ποῦ εἶναι θαμμένοι οἱ ἀληθινοὶ ἄγιοι. Καί συνέβαινε τὸ ἴδιο καθὼς καί εἰς τὴν περιπτώσιν ποῦ πληροῖται ἕνα κοπάδι προσότων καθαρῶν πηγῶν διὰ νὰ πῆρ ἐξ αὐτῆς καί ἐνῆφ βιάζεται σταματῆ καί ἐπιστρέφει πρὸς διότι ἀπὸ κήπου ἀναδύεται δυσσομία καί θορεία μυροῦδι. Τὸ ἴδιο συνέβαινε καί μετὰ τὸ κοπάδι τούτων τῶν λογικῶν προσότων. Ἐβδόοιζαν οἱ ποιοὶ πρὸς τὰς καθάραι; πηγὰς τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων, ἀλλ' ἐπειδὴ ἠσθάνοντο ἐκείθεν νὰ ἀναδύεται κάποια αἰρετικὴ δυσσομία, ἐπέστρεφαν πίσω. E Τοῦτο βεβαίως ἐγνώριζε καλῶς ὁ σοφὸς αὐτὸς ποιμὴν² καί διδάσκαλος ἄλων μας, αὐτὸς ποῦ φρονίζει ἅλα νὰ ἀποβαίουν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, 448 Α δὲν ἠνέκθη ἐπ' ἀρεκτὸν κρόνον νὰ ἐλέγη τὴν ζημίαν τῶν πιστῶν, αὐτὸς ποῦ ἦτο θαυμαστὴς ὑπέροχος μωμητῆς τῶν μαρτύρων. Καί τί κάμνει; Ἰδετε τὴν ὑπέροχον σοφίαν του· τὰ μὲν θολὰ καί δύσοσμα ὄβρα ἐκάλυψε διὰ κωμῶτων καί ἐσφραξε εἰς τὴν ἀρκὴν τῆς ἀφειρίας τῶν, τὰς καθάραι δὲ πηγὰς τῶν μαρτύρων, δηλαδὴ τὰ λείψανα αὐτῶν, ἐτοποθέτηρεν εἰς καθαρὸν μέρος. Σκεφθῆτε δὲ καί πόσην φιλανθρωπίαν ἐπέδειξε καί διὰ τὰ λείψανα τῶν αἰρετικῶν ἀλλὰ καί πόσον ἐτίμησε τοὺς μάρτυρας καί ἐφρόντισε διὰ τοὺς πιστοὺς. Καί διὰ μὲν τὰ λείψανα τῶν αἰρετικῶν ἡ ἐκθίλωσις τῆς φιλανθρωπίας του, ἦτο νὰ μὴ μετακινήσῃ ταῦτα, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ νὰ παραμείνουν B ἐπὶ τόπου· ἡ τιμὴ δὲ τῶν μαρτύρων ἦτο ὅτι τοὺς ἀπήλλαξεν ἀπὸ τῆς πονηρίας γενέτονος. Ὅσον δὲ διὰ τὴν μέριμναν πρὸς τοὺς πιστοὺς, ἦτο διὰ δὲν τοὺς ἀφῆρε νὰ προσεζώνοντο ὀδισκρίτους καί μετὰ διασταγίους.

Διὰ τοῦτο οὗς ἐσφρόουεν ἔδω, διὰ νὰ καταστῆ ἡ συγκέντρωσις πλεον εὐκαρίσιος καί τὸ θέσιμα περισσότερο μεγαλοπρεπὲς, ὅχι μόνον διὰ τῆς συναντήσεως ἀνθρώπων ἀλλὰ καί μαρτύρων καί ὅχι μόνον μαρτύρων ἀλλὰ καί ἀγγέλων. Ἐπειδὴ εἶναι παρόντες καί ἀγγελοι, ἀγγελοι καί μάρτυρες συνε-

3. Ἐνωσθῆτε ὁ ἱερὸς κἀθὼ ὑπονοσάται τὸν ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας Φλοδίκων, ὁ βυσιος ἡμερῶν καί ἐπὶ ἐκκαίριον τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν ἁγίων μαρτύρων καί τὴν εἰς ἔλλον τόπον τῶν αὐτῶν.

κεντρώθησαν ἐδῶ σήμερον. Ἐν δὲ ἐπιθυμῆς νὰ ἴδῃς καὶ τοὺς μάρτυρας καὶ τοὺς ἀγγέλους, ἄνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως καὶ θὰ ἴδῃς ἐκεῖνο τὰ ἐξαισιῶν θέματα. Διότι ἐν ᾧ ὄσον ἡ ἀπόστολα εἶναι πλήρης ἀγγέλων πολὺ C περισσότερον πλήρης εἶναι ἡ ἐκκλησία καὶ ἔνν εἶναι ἡ ἐκκλησία πολὺ περισσότερον πλήρης ἀγγέλων εἶναι ἡ σημερινὴ ἡμέρα, ποὺ ὁ Κύριος τῶν ἀναβαίνει εἰς τοὺς οὐρανούς. Διὰ τὸ ὅτι δὲ ἐγένισεν ἡ ἀτμόσφαιρα ἀγγέλους, ἔκτισε τὴ λέγει ὁ Ἀπόστολος ὅταν συνιδουλεύη τὰς γυναῖκας νὰ καλύπτουν τὴν κεφαλὴν των «Ὁφείλουσιν αἱ γυναῖκες ἔχρουσιν ἕκταν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους» (Α΄ Κορ. 11, 10). Καὶ ὁ Ἰακώβ ἐπίσης λέγει, «Ὁ ἄγγελος ὁ ρυόμενός με ἐκ νεότητός μου» (Γεν. 48, 16). Καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἦσαν εἰς τὴν οἰκίαν μετὰ τῶν ἀποστόλων ἔλεγαν πρὸς τὴν Ρόδην «Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ὅπου» (Πράξ. 12, 15). Καὶ ἐπίσης ὁ Ἰακώβ λέγει: «Εἶδον παρεδολὴν ἀγγέλων» (Γεν. 32, 2). Διὰ ποῖον ὄμως λόγον εἶδεν ἐπὶ τῆς γῆς στρατιπέδον καὶ στρατιάν ἀγγέλων; Καθὼς ὁ βασιλεὺς διατάζει νὰ στρατοπεδεύῃ D ὁ στρατός του εἰς κάθε πόλιν διὰ νὰ μὴ ἀρχίσῃ αἰφνης κάποιοι πόλεμος ἐκ μέρους τῶν θαρθάρων καὶ τὰς καταστρέψῃ ἕτσι ὀκριθὼς ἔκαμε καὶ ὁ Θεός. Ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὑπάρχουν ἄγγιροι αἱ μοχθηροὶ δαίμονες καὶ διαρκῶς δημιουργοῦν πολέμους αὐτοὶ ποὺ αἰωνίως εἶναι ἐχθροὶ τῆς εἰρήνης, ἐτοποθέτησεν ἔναντι αὐτῶν τὰ στρατιπέδα τῶν ἀγγέλων, διὰ νὰ τοὺς συγκρατοῦν καὶ μόνον διὰ τῆς παρουσίας των καὶ νὰ φροντίζον διαρκῶς διὰ τὴν εἰρήνην μας. Διὰ νὰ μάθῃς δὲ ὅτι εἶναι ἄγγελοι τῆς εἰρήνης, πρόσεξε τὴ λέγοντι διαρκῶς εἰς τὰς προσευκὰς των αἱ δὴσονται: «Τὸν ἄγγελον τῆς εἰρήνης αἰτήσατε». Ἐξαιτίας τῆς παρουσίας ἐδῶ καὶ ἄγγελοι καὶ μάρτυρες. Ποῖος λοιπὸν εἶναι πλέον ἀξιολόγητος ἐκεῖνων ποὺ παρέλειψαν σήμερον νὰ ἔλθουν ἐδῶ; Καὶ ποῖος εἶναι πλέον εὐτυχὴς ἡμῶν ποὺ ἤλθωμεν E καὶ ἀπολαμβάνομεν τὴν ἐσπέρην αὐτήν; Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν ἐπ' ἄλλοτε τοὺς περὶ τῶν ἀγγέλων λόγους καὶ ἄς ἀναφερθῶμεν εἰς τὸ κυριῶς θέμα τῆς σημερινῆς ἐσπέρης.

2. Ποία εἶναι λοιπὸν ἡ σημερινὴ ἐσπέρη; Ἀξιοθέσασθι καὶ μεγάλη εἶναι, ἀγαπῆτέ μου, καὶ ὑπερβαίνει τὴν ἀνθρωπίνην λογικὴν καὶ εἶναι ἀνταξία τῆς γενναιοδωρίας τοῦ Θεοῦ ποὺ τὴν καθιέρωσε. Διότι σήμερον συναρπασθὴν τὸ ἀνθρώπινον γένος μετὰ τοῦ Θεοῦ σήμερον διελύθη ἡ παλαιὰ ἐχθρότης

4. Προσκαθὲς πρόκειται περὶ ἀναμνησθέντων ἡμῶν, κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναμνηστικῆς τῆς οὐσίας, αἰτίας τῆς θείας λειτουργίας, ἧς ἀρχιτεροῦν διαμορφῶσθαι εἰς τὴν γυναῖκα μετὰ τὴν εὐχήν τῆς προσκομιθῆς αἰτησι: «Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὀηγόν, φύλακα τῶν συχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησόμεθα».

καὶ ἔλαθε τέλος ὁ μακροχρόνιος πόλεμος. Σήμερον ἐπανήλθεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μᾶς οὐλοῦστος εἰρήνη, τὴν ὁποῖαν οὐδέποτε 44^α A εἰς τὸ παρελθὸν ἐνέμενον αἱ ἄνθρωποι. Διότι ποῖος θὰ ἦ^α ἔλεν ὅτι ἐπρόκειτο ὁ Θεός νὰ συναρπασθῆ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὅχι διότι θὰ ἦτο ποτὲ δυνατόν ὁ Κύριος νὰ μισθῆ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ διότι ὁ ἄνθρωπος, ὁ δοῦλος, ἦτο ἄπρόθυμος ὅχι διότι ὁ Κύριος ἦτο ἀσπλαγχνος, ἀλλὰ διότι ὁ δοῦλος ἦτο ἀκαρίστος. Θέλεις νὰ πληροφορηθῆς κατὰ ποῖον τρόπον ἐμαρτύρομεν αὐτὸν τὸν φιλόνητον καὶ ἀγαθὸν Κύριόν μας; Πράγματι πρέπει νὰ πληροφορηθῆς τὴν αἰτίαν τῆς παλαιᾶς ἐχθρότητός μας, διὰ νὰ θαυμάσῃς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, διὰν ἴδῃς πᾶς μᾶς ἐτίμησε ἐνῶ ἡμεῖς ἐχθροὶ καὶ ἀντιπαλοὶ του, καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσῃς πᾶς ἡ ἀλλαγὴ αὐτῆ ὀφείλεται εἰς ἰδικὰ μας κατηρόνηματα, διὰ νὰ μάθῃς τὸ μέγεθος τῆς χάριτος καὶ τῆς ἐδεργείας Του καὶ νὰ μὴ παύσῃς ποτὲ νὰ τὸν εὐχαριστῆς διὰ τὰς ἀπειροὺς δωρεάς Του. Λοιπὸν, θέλεις νὰ μάθῃς B πᾶς ἐμαρτύρομεν τὸν Κύριόν μας, τὸν φιλόνητον, τὸν ἀγαπῆτὸν, τὸν ἀγαθόν, αὐτὸν ποὺ κόμει τὰ πάντα διὰ τὴν σωτηρίαν μας; Κάποτε ἐσκέψθῃ νὰ καταστρέψῃ παντελῶς τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ τὸσον ὠργισθῆ ἔναντίον μας, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ μᾶς καταστρέψῃ ὅλους μετὰ τῶν γυναῖκων καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν θηρίων καὶ τῶν ἑσάν ὀλοκλήρου τῆς γῆς. Καὶ ἐν βέλῃς, θὰ σοῦ δώσω ἐνῶ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀκούσῃς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆν. Ἐξαλείψω γὰρ, λέγει ἐπὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου πάσης τῆς γῆς, καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ κτήνη, ὅχι μετεμελήθην, ὅτι ἐποίησα C τὸν ἄνθρωπον» (Γεν. 6, 7). Καὶ διὰ νὰ ἀντιληφθῆς ὅτι δὲν ἐμίση τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀλλὰ ἀπεστρέψατο τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν, αὐτὸς ποὺ εἶπεν ὅτι, «Ἐξαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει εἰς τὸν ἄνθρωπον» «Καὶρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἦμαί πρὸς με». Ἐὰν ἐμίση τὸν ἄνθρωπον, δὲν θὰ συνεζήτει μετ' αὐτοῦ. Τώρα ὄμως βλέπεις ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ πραγματοποιήσῃ, αὐτὸ ποὺ ἠπεύλασε νὰ κάμῃ, ἀλλὰ δικαιολογεῖται εἰς τὸν δοῦλον του, ἐνῶ εἶναι ὁ Κύριος, καὶ συζητᾷ μετ' αὐτοῦ ὡς νὰ πρόκειται περὶ ἰσοῦτον φίλου του καὶ τοῦ λέγει ποῖοι θὰ εἶναι αἱ αἰτίαι τῆς μελλοῦσης D καταστροφῆς, ὅχι θεοβαίας διὰ νὰ μάθῃ τὰς αἰτίας ὁ ἄνθρωπος ἀλλ' ὁποῦ τὰς εἶπεν εἰς τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς κόμη περισσότερον προσεκτικούς. Ἄλλὰ καθὼς τὸ ἔλεγα καὶ ἀνωτέρω, τόσο κακὴν διαγωγὴν ἐπέδειξε τὸ ἀνθρώπινον γένος παλαιότερον, ὥστε ἐκινδύνευσε νὰ ἐξωσθῆ καὶ αὐτῆς τῆς γῆς. Ἡμεῖς ὄμως ποὺ ἀπεδείχθημεν ἀνάξιοι νὰ κατοικήωμεν ἐπὶ τῆς γῆς, σήμερον ἀνέβημεν εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἡμεῖς ποὺ ἀπεδείχθημεν ἀνάξιοι νὰ ἐξουσιάζωμεν τὴν γῆν, ἀνέβημεν

πρός τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, υπερέβημεν καὶ αὐτοὺς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐγγίσταμεν τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ γένος Εἰς ἐκεῖνο, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου ἐφυλάσσοτο ὑπὸ τῶν Χερουβὶμ ὁ παράδεισος, τοῦτο εὐρίσκεται σήμερον ὑπεράνω τῶν Χερουβὶμ. Πῶς ὁμοῦ τὸ ἀξιοθαύμαστον καὶ μεγαλειώδες τοῦτο γεγονός ἐτετέλεσθη; Πῶς ἀδελφώθημεν εἰς τὸσον μέγα ὕψος ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ, ποῦ ἐφάνημεν καὶ διὰ τὴν γῆν ἀνάβησι καὶ ἐξέπεσαμεν καὶ τῆς ἐπὶ τῆς γῆς κυριαρχίας; Πῶς ἐστατήρησεν ὁ πόλεμος; Πῶς ἐπαυσε ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ; Πῶς; Διότι τοῦτο εἶναι τὸ πλέον ἀξιοθαύμαστον, ὅτι δηλοῦναι οὐκ ἐξ αἰτίας ἡμῶν ποῦ ἀδικίας εἰκομεν ὀργισθῆ κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ ποῦ δικαίως ἦτο ἀναγκαστήριος, ὅπου μᾶς παρεκάλεισε ἔφερε τὴν ἐρήνην. «Ἐπὲρ Χριστοῦ γὰρ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλουόντος δι' ἡμῶν» (Β' Κορ. 5, 20). Καὶ διὰ τοῦτο, ⁴⁹⁰ Α αὐτὸς ὑβρίσθη καὶ ὁ ἴδιος μᾶς παρακαλεῖ; Ναί, διότι εἶναι Θεὸς καὶ διὰ τοῦτο παρακαλεῖ ὡς φιλόστοργος πατὴρ.

Καὶ πρόσθε τί γίνεται; Εἶναι μωθίας ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ποῦ παρακαλεῖ, δὲν εἶναι ἄνθρωπος, οὔτε ἄγγελος, οὔτε ἀρχάγγελος, οὔτε κάποιος τῶν ὑπηρετῶν. Καὶ τί κάμνει ὁ μωθίας; Τὴν ἐργασίαν τοῦ μεσίου. Ὅπως ἀκριβῶς δηλοῦναι διὰ δύο μισοῦνται μετὰ τὸν καὶ δὲν ἐπαθμοῦν νὰ συμπληρωθῶν, ὅπου ἔλαβεν κάποιος ἄλλος καὶ σταθῆ εἰς τὸ μέσον τῶν δύο διαλαλεῖ τὴν ἐκθρότητα, εἶσι ἕκαστος καὶ ὁ Θεός. Ἦτο ὀργισμένος ἐναντίον μας ὁ Θεός, καὶ ἡμεῖς ἀπετραφεῖμεθα τὸν Θεόν, τὸν φιλόνητον Κύριον. Ὁ Χριστὸς ἦλθε καὶ ἐστάθη εἰς τὸ μέσον καὶ συνεπλάσσει ἕκαστον τῶν δύο μερῶν. Ἀλλὰ διὰ ποῖου τρόπου παρενεβλήθη εἰς τὸ μέσον ὁ Χριστός; Ἐβέβη εἰς τοὺς ἄμους τοῦ τοῦ θάρους τῆς τιμωρίας Β ποῦ ἐπέβαλεν εἰς ἡμᾶς ὁ Πατὴρ καὶ ὑπέμεινε τὴν τιμωρίαν καὶ τὰς προσβολὰς ποῦ τοῦ ἕκαμον οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐπιθύητε νὰ μάθητε πῶς ἐδέχθη καὶ τὰ δύο; Χριστὸς ἡμᾶς, λέγει, «ἐξηγόρασαν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρας» (Γαλ. 3, 13). Εἶδες πῶς ἐδέχθη τὴν τιμωρίαν ποῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐπεβλήθη ἰδὲ καὶ πῶς ὑπέμεινε τὰς προσβολὰς τῶν ἀνθρώπων; «Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδίζοντων σε», λέγει, «ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ» (Ψαλμ. 68, 10). Εἶδες κατὰ ποῖον τρόπον διέλυσε τὴν ἐκθρότητα, πῶς δὲν ἔπαυσε νὰ κόμην τὰ πάντα καὶ νὰ πᾶσχη καὶ νὰ ἐνδιωφρεται πρὶν ἀνεβῆσθαι τὸν ἐκθρόν καὶ ἀντιπάλον πληροῦν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν καταστροφή φίλον του; Δι' ἅλα αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ C ἀφαιρηθῆ εἶναι ἡ σημερινὴ ἡμέρα. Διότι καθὼς ἔλαθεν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὰς ἀπαρχὰς εἶσι τὴν προσέφερον εἰς τὸν Κύριον. Καὶ ὅπως συμβαίνει εἰς τοὺς ἀγρούς ποῦ ἔχουν σπαρῆ μὲ σπᾶρι, ὅπου λάβη κ-

ποιος ἄλλα στάκας καὶ δέση μικρὸ δέμητι καὶ τὸ προσφέρει εἰς τὸν Θεόν, διὰ τῆς μικρᾶς προσφορᾶς εὐλογεῖ ὅλην τὴν ἐσοφείαν, εἶσι ἕκαστος καὶ ὁ Χριστός. Δι' ἐκεῖνου τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ τῆς προσφορᾶς ἔκομε ὥστε νὰ εὐλογηθῆ τὸ ἀνθρώπινον γένος μας. Ἀλλὰ διότι δὲν ἔλαβε μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος; Διότι τοῦτο δὲν εἶναι προσφορά, δηλαδή ἂν κάποιος προσφέρει τὸ ὅλον, ἀλλὰ ἂν κάποιος ἄφου προσφέρει τὸ μικρόν, προετοιμάσῃ διὰ τοῦ μικροῦ τὴν εὐλογίαν τοῦ ὅλου. D Ἀλλὰ θὰ ἔλεγε κάποιος ἐάν ἦτο προσφορά θὰ ἔπρεπε τὸν προετοιμασθῆ νὰ προσφέρει, διότι προσφορά εἶναι νὰ προσφέρεται αὐτὸ ποῦ πρώτον γεννᾶται καὶ πρώτον θασταίνεται. Δὲν εἶναι τοῦτο, ἀγαπή με, ἐκλεκτὴ προσφορά; ἂν προσφέραμεν τὸν πρώτον καρπὸν ἔτσι καλοσπόμενον καὶ ἀσθενητικόν, ἀλλ' ἐάν προσφέραμεν τὸν ἐκλεκτὸν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ καρπὸς ἐκεῖνος ἦτο ἱερόθυτος τοῦ προπατορικῶ ἀμαρτήματος διὰ τοῦτο δὲν προσεφέρθη, ἂν καὶ ἦτο πρώτος; ἀλλὰ αὐτὸς ποῦ ἦτο ἀπηλλαγμένος ἁμαρτιῶν δι' αὐτὸ καὶ προσεφέρθη, ἂν καὶ ἐγεννήθη ἀργότερον ἐπειδὴ τοῦτο Ε εἶναι πραγματικὴ προσφορά.

3. Διὰ νὰ πληροφωρηθῆς δὲ ὅτι οὐκ ὁ πρώτος καρπὸς ποῦ ὀργισθεὶς ἀποτελεῖ τὴν ἐκλεκτὴν προσφορὰν, ἀλλ' ὁ ἐκλεκτός καὶ ὁ ἐθαύματος καὶ ποῦ ἐρρίσκεται εἰς τὴν καλλίτερον κατέστασιν, θὰ σοῦ προσφέρει ἐπιχειρήματα ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς. «Ἐάν εισέλθῃς», λέγει ὁ Μωσῆς εἰς τὸν λαόν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἢν Κύριος ὁ Θεός σου δικαίωσέν σοι, καὶ φυτεύσῃς ⁴⁸¹ Α ἐν αὐτῇ πᾶν ἔξυλον ποσίων καρπῶν δρύσιον, τρία εἶσι οὐ περικαθαριεῖς τὸν καρπὸν αὐτοῦ» τῷ δὲ τετάρτῳ εἶσι ὁ καρπὸς αὐτοῦ ἅγιος ἔσται τῷ Κυρίῳ» (Λευιτ. 19, 23 - 25). Πράγματι ἐάν ἦτο ἐκλεκτὴ προσφορά ὁ πρώτος καὶ κατὰ τὸ πρῶτον εἶτος γενόμενος καρπός, αὐτὸν θὰ ἔπρεπε νὰ προσφέρει εἰς τὸν Κύριον τῶρα ὁμοῦ λέγει; Τρία εἶσι οὐ περικαθαριεῖς τὸν καρπὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ θὰ τὸν ἀφήσῃς, διότι τὸ δένδρον εἶναι καλοσπόμενον, διότι ὁ καρπὸς εἶναι ὀσθενής, διότι εἶναι θυμωρός; ἀλλὰ τὸ τέταρτον εἶτος, λέγει, «ἅγιον ἔσται τῷ Κυρίῳ». Καὶ πρόσθε πῶς εἶναι ἡ σοφία τοῦ νομοθέτου Κυρίου; οὔτε νὰ φῶγῃ τοῦ ἐπιτρέπει διὰ νὰ μὴ δοκιμάσῃ αὐτὸς πρὸ τοῦ Θεοῦ καὶ οὔτε τοῦ ἐπιτρέπει νὰ τὸν προσφέρει. Β διὰ τὸ μὴ τὸν προσφέρει εἰς τὸν Κύριον πρῶτος. Ἀλλὰ, ὀργισθῆ τον, λέγει, ἐπειδὴ εἶναι ὁ πρώτος ποῦ ὀργισθεὶς; μὴ τὸν προσφέρει δὲ, διότι δὲν εἶναι ἀκόμη εἰς θεῖον νὰ τιμῆσῃ ἡ προσφορά τὸν Κύριον. Βλέπεις ὅτι οὐκ ὁ πρώτος καρπὸς ἀλλ' ὁ ἐκλεκτός ἐγένετο προσφορά εἰς τὸν Θεόν; Καὶ ταῦτα ἐλέχθησαν εἰς ἐσῆς διὰ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ποῦ προσέφερε εἰς τὸν Πατέρα ὁ

Υιός, Προσέφερε λοιπόν τὸν πλέον ἐλεγκτὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἰς τὸν Πατέρα. Καὶ τὸσον πύκαριστήθη διὰ τὴν προσφορὰν ὁ Πατήρ, ἐπειδὴ εἶπεν ἀνεκτίμητον ἄξιον αὐτὰς πού προσέφερε καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἡ προσφορὰ ἀγνή, ὥστε ἐλαθεν εἰς τὰς χεῖρας του αὐτοῦ καὶ τὸ ἐτοιμάσθησε πλοῦσον του καὶ εἶπε: «Κάθου ἐκ δεξιῶν μου» (Ψαλμ. 109, 1). Εἰς ποῖαν φύσιν εἶπεν ὁ Θεός: «Κάθου ἐκ δεξιῶν μου»; Εἰς ἐκείνην πού ἤκουσεν ἄλλοτε, «Ἦ εἰ, καὶ εἰς γῆν ὀπελεῖται» (Γεν. 3, 19). Λοιπὸν δὲν ἦτο ἀρκετὸν διὰ ὑπερέβη τοὺς οὐρανοὺς; δὲν ἦτο ἀρκετὸν διὰ ἐστάθη πλοῦσον τῶν ἀγγέλων; δὲν ἦτο ἀνυπολόγιστον ἄξιον καὶ αὐτὴ ἡ τιμὴ; Ἀλλ' ὑπερέβη τοὺς ἀγγέλους, ἐξεπέρασε τοὺς ἀρχαγγέλους, ὑπερέβη τὰ Κερούβιμ, ἀνέβη ὑψηλότερον τῶν Σεραφεῖμ, ὤρθησε πίσω του τὰς ἀρχὰς καὶ δὲν ἐστάθη μέχρις οὗτο ἐπληρώσει εἰς τὸν θρόνον τοῦ Κυρίου. Δὲν βλέπει πόση εἶναι ἡ ὑπόστασις μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς; ἀλλὰ καλύτερον νὰ ἀρχισωμεν ἐκ τῶν κάτω. Δὲν βλέπει τὴν μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ὄθου μέχρι τῆς γῆς; καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς γῆς μέχρι τοῦ οὐρανοῦ; καὶ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν μέχρι τοῦ ὑψηλοτέρου οὐρανοῦ; καὶ ὡς ἐκεῖνου μέχρι τῶν ἀγγέλων, τῶν ἀρχαγγέλων, τῶν ἑνωσθέντων καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου; Εἰς ἄλλην αὐτὴν τὴν ἀπόστασιν καὶ τὸ ὄψος ἀνέβασε τὸν ἄνθρωπον. Κύνταξε πού κάτω εὐρίσκειτο καὶ πού ἀνέβη. Καὶ ἐκ τοῦ σημείου εἰς τὸ ὅποιον κατέβη ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπῆρχε καμνηλότερον διὰ νὰ κατέβη, οὐτε πάλιν ὑψηλότερον διὰ νὰ ἀνεβῆ ἐξ ἐκεῖνου εἰς τὸ ὅποιον τὸν ἀνέβασε. Καὶ προσπαθῶν νὰ φανερώσῃ ταῦτα ὁ Παῖς, ἔλεγεν: «Ὁ καταβάς αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς» (Ἐφεσ. 4, 10). Καὶ πού κατέβη; «Εἰς τὰ κατώτερα μέρη **E** τῆς γῆς» (Ἐφεσ. 4, 9), καὶ ἀνέβη ὑπεράνω ὄλων τῶν οὐρανῶν. Μάθε λοιπὸν πόσο ἀνέβη, ἢ ποῖα ἦτο ἡ φύσις του, ἢ πὺς ἦτο πρὶν νὰ ἀνέβη. Ἐκάρτιστος λοιπὸν ἀποκολλοῦμαι μὲ τὴν ἀσπράττητα τοῦ ἀνθρώπινου γένους διὰ νὰ κατανοῶμαι σαφέστατα τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς πού ἔγινεν εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς φιλοφροσύνης τοῦ Κυρίου. Ἐμεθεῖς καίμα καὶ σάκακη, ἀλλ' οὐδέποτε τοῦτο ὑπῆρξεν ἀξιοκατάκριτον, ἐπειδὴ ἦτο τοῦτο φυσικὸν ἐλάττωμά μας. Συμπεριεφέρθημεν πλέον ἀνοήτως καὶ τῶν ἀλόγων ζώων· ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος «Παρουνοβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὠμοβόη αὐτοῖς» (Ψαλμ. 48, 4). ⁴²² Α Τοῦτο δέ, τὸ νὰ καταστῆ δηλοδὴ κάποιος ὄμιλος τῶν ζώων, εἶναι ὡς νὰ ἔγινε χειρότερος τούτων. Διότι τὸ μὲν ζῶον εἶναι ἐκ φύσεως ἄνευ λογικῆς καὶ εἶναι φυσικῶν νὰ παραμένῃ χωρὶς λογικῆς. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως πού ἐπιμήθησαν διὰ τῆς λογικῆς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ τὸ νὰ περιπέσουν εἰς κατάστασιν παραλογισμοῦ εἶναι ἐγκαληρα

πού ὀφείλεται εἰς τὴν κατὰ τὴν προαίρεσιν. Ὅποτε ὅταν λέγῃ ἡ ἅγια Γραφή ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔγινεν ὄμιλος τῶν ζώων, μὴ νομίσῃ, ὅτι ἐπαθμεῖ νὰ ἀποδειχῇ πὺς ἔγινον ἴσοι πρὸς τὰ ζῶα, ἀλλὰ ὅτι ἤθελε νὰ δηλώσῃ πὺς ἔγινον χειρότεροι ἐκεῖνων. Διὰ τοῦτο εἶπε αὐτὸ πού ἀνωτέρω ἀνεφέρθη. Ἐπειδὴ ἔγιναν χειρότεροι τῶν ζώων καὶ πλέον ἀνοήτοι, ὅτι ὅσοι ἐπέσμεν ἐκεῖ ἐπειδὴ εἴμεθα ἄνθρωποι, ἀλλὰ διότι ἐπεδεξάμεν τὴν μεγαλύτεραν ἀκαρτισίαν. Τοῦτο ἐπιθυμῶν νὰ δηλώσῃ ὁ Ἰσραὴλ ἔλεγεν: «Ἔγνων θεοῦ τὸν κτηράμενον, καὶ ὄνος τὴν φάνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ· Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω» (Ἠσ. 1, 3). Ἀλλὰ ἄς μὴ ἐντριπυώμεθα διὰ τὴν πρότερον διαγωγὴν μας· «Ὅθι γὰρ ἐπλεόνασεν **B** ἡ ἀμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις» (Ρωμ. 5, 20). Εἶδες κατὰ ποῖον τρόπον εἴμεθα κατώτεροι τῶν ζώων θέλεις νὰ ἴδῃς ὅτι εἴμεθα καὶ πλέον ἀνοήτοι τῶν πτηνῶν; «Τρυγῶν καὶ κελιδῶν, σπυροῦθα ἀγροῦ ἔγνωνσαν καιροῦ εἰσόδου αὐτῶν· ὁ δὲ λαὸς μου οὐκ ἔγνω τὰ κρίματά μου» (Ἰερ. 8, 7). Νὰ πού ἡμεῖς εἴμεθα κατώτεροι καὶ τῶν ὄνων καὶ τῶν βοδιῶν, καὶ τῶν πτηνῶν καὶ τῆς τρυγῶνος καὶ τῆς κελιδῶνος. Θέλεις νὰ πληροφορηθῆς καὶ ἄλλην μας ἀνοήσιαν; Μᾶς καθιστᾷ μαθητὰς τῶν μυρμηκῶν. Τόσο ἐκόσμεν τὰ λογικά μας, διότι λέγει: «Πορεύθητι πρὸς τὸν μύρμηκα, καὶ ἔχουσιν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ» (Παροιμ. 6, 8). Ἐγίνονταν μαθηταὶ τῶν μυρμηκῶν ἡμεῖς πού δημιουργήθημεν «κατ' εἰκόνα Θεοῦ». Δὲν πταίει ὄμιλος ὁ δημιουργός, ἀλλ' ἡμεῖς πού ὑπερπρόκνηθμεν **C** τοῦ πρᾶγματος. Διὰ τὸ ὄμιλος ἀναφέρεται πρὸς μύρμηκας; ἔγινανμεν περισσότερο ἀνοήτοι τῶν λίθων. Θέλεις καὶ δι' αὐτὸ νὰ σοῦ φέρω μαρτυρίαν; «Ἀκούσατε, φάραγγες καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ Κυρίῳ πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ» (Μικ. 6, 2). Τοὺς ἀνθρώπους κρίνειτε καὶ καλεῖτε ὡς μάρτυρας τὰ θεμέλια τῆς γῆς; Ναί λέγει· διότι οἱ ἄνθρωποι εἶναι περισσότερο ἀνοήτοι τῶν θεμελίων τῆς γῆς. Ποῖαν λοιπὸν μεγαλύτεραν κακίαν ζητεῖτε ἀκόμη νὰ εἴρῃς, ὅταν πλέον ἀνοήτοι φανερωθῆτε τῶν ὄνων, πλέον ἀνοήτοι τῶν βοδιῶν, πλέον ἀνοήτοι τῆς κελιδῶνος καὶ τῆς τρυγῶνος, πλέον ὄνειδος τῶν μυρμηκῶν, πλέον ἀνοήτοι τῶν λίθων καὶ ἴσοι **D** τῶν ὄρων; «Θυμῶς γὰρ αὐτοῖσι, λέγει, κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄρους· ἴσος ἄσπιδαν ὑπὸ τὰ κελία αὐτῶν» (Ψαλμ. 57, 4-18, 3). Ἀλλὰ διατὶ πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἀνοήσιαν τῶν ἀλόγων ζώων, τὴν στιγμήν πού εἶναι φανερόν διὰ ὀνομαζόμεθα καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ διαβόλου τέκνα; Διότι λέγει: «Ἔμετε ἰσὶ τοῦ διαβόλου ἐστὲ» (Ἰω. 8, 44).

4. Ἀλλ' ἡμεῖς ὄμιλος οἱ ἀνοήτοι καὶ ἀκάριστοι, οἱ ἀνόητοι καὶ πὺς ἀκληροὶ ἀπὸ τοῦ ἄλλου, οἱ κοτώτεροι πάντων, οἱ ἐλαεινοὶ οἱ μνημονοῦ· πὺς νὰ ὀμλήσω; Εἰ τι νὰ εἶπω; πὺς νὰ

ἐκφρασθῆ; ἔμελλε οἱ ὄσπριον καὶ οἱ ἀούνηται πάντων, σήμερον ἐγέννημεν ἀνώτερον ἄλιον. Σήμερον ἀπέλασαν οἱ ἄγγελοι, αὐτὸ ποῦ ἐπέθεθον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου· σήμερον εἶδον οἱ ἀρχάγγελοι αὐτὸ ποῦ ἄλλοτε ἐπέθεθον, ἐπλάσθη τὸν ἄνθρωπον νὰ λάμψῃ πλησίον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ καταυγάζεται.⁴³³ Ἄ ὑπὸ θανάτου δόξης καὶ κάλλους. Διότι τοῦτο ὑπέφρε παλαιὰ διακαῆς ἐπιθυμία τῶν ἄγγέλων, διότι τοῦτο ζωηρῶς ἐπέθεθον ἀπὸ μακροῦ χρόνου οἱ ἀρχάγγελοι. Διότι ἂν καὶ ἡ τιμὴ ποῦ ἀπέκτησεν ὁ ἄνθρωπος ἦτο ἀνωτέρα τῆς ἰδικῆς των, ἐν τούτοις ἔκαψαν διὰ τὰ ἀγαθὰ μας, ἐπειδὴ ὑπέφεραν διὰν ἐπιμωροῦμεθα. Διότι τὰ Χερουβὶμ ὑπέφεραν ἀκόμη καὶ διὰν ἐρροῦרון τὴν εἰσοδὸν τοῦ παροδοῦσιν δι' ἡμᾶς. Διότι καθὼς κάποιος δοῦλος διὰν φυλάκῃσιν σύνδουλόν του φυλάσσει τοῦτον ἕξ αἰτίας τῆς ἐντολῆς τοῦ κυρίου, ἀλλὰ ὑποφέρει δι' αὐτὸ ποῦ ἔγινε καὶ λιπύεται διὰ τὸν σύνδουλόν του, ἔτσι καὶ τὰ Χερουβὶμ ἀνέλαβαν νὰ φυλάσσουν τὸν παράδεισον, ὑπέφεραν ἡμᾶς διὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ νὰ ἀντιληφθῆς δὲ ὅτι ὑπέφεραν Ἐ θὰ σοῦ ἀποδείξω τοῦτο μὲ ἀνθρώπινον παράδειγμα. Ὅταν δηλαδὴ ἴδῃς τοὺς ἀνθρώπους νὰ συμπόσων διὰ τοὺς συνανθρώπους των, μὴ ἀμφιβάλλῃς πλέον διὰ τὰ Χερουβὶμ, διότι αἱ οὐράναι ἐκείναι δυνάμεις εἶναι πολὺ περισσότερον φιλόστοργοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Ποῖος λοιπὸν δὲν ἐπὶνεσε ἀπὸ τοὺς δικαίους, διὰ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ τιμωροῦνται δικαίως ἀκόμη καὶ ὕστερα ἀπὸ μὲναι ἀμαρτήματα. Διότι τοῦτο εἶναι τὸ παράδοξον, ὅτι ἐπὶνεσαν ἀφοῦ ἔμαθον τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων καὶ εἶδαν ὅτι ἐναντιώθησαν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Μωϋσῆς μετὰ τὴν περὶον του ἐκ τῶν εἰδωλολατρικῶν ἐκδηλώσεων τῶν συμπατριωκῶν του· «Εἶ μὲν ἄφης αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ἄρες εἰ δὲ μὴ, καμὲ ἐξώλεσιν ἐκ τῆς γῆς, ἢς ἔγραψας» (Ἐξ 32, 31 - 32). Διὰ τὸ αὐτὸ; Ἐ Βλέπει τὴν ἀσέβειαν καὶ πονῆς δι' αὐτοὺς ποῦ τιμωροῦνται; Καὶ λέγει, διὰ τοῦτο ὑποφέρω, διότι τιμωροῦνται καὶ δίδουν ἀφορμὴς δικαίας τιμωρίας. Καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ διὰν εἶδε τὸν ἄγγελον νὰ ἐξολοθρεύῃ τὸν λαόν, ἐρώναζε μὲ ἄλλην τὴν δυνάμιν του, ἐθάρησε, καὶ εἶπεν· «Ὀἶμοι, Κύριε, εἰ ἐξαλείψεις σὺ τὸ κατόλισπον τοῦ Ἰσραὴλ» (Ἰεζ, 9, 8). Καὶ ὁ Ἰερεμίας, «Παίδευσον ἡμᾶς, Κύριε», λέγει, «ἐπὶ ἕν κρείσσιν, καὶ μὴ ἐν θυμῷ. ἵνα μὴ ὀλιγοστοὺς ἡμᾶς ποιήσῃς» (Ἰερ, 10, 24). Ὁ Μωϋσῆς λοιπὸν καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ καὶ ὁ Ἰερεμίας Ἐ ὑποφέρουν καὶ δὲν θὰ ὑπέφεραν πὺ δυνάμεις ἐκείναι διὰ τὰς ταλαιπωρίας μας; Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ δικαιολογῆσθαι ταῦτα; Ὅτι δηλαδὴ ὑποφέρουν διὰ τὰς ἰδικὰς μας ταλαιπωρίας καὶ καίρονται διὰ τὴν χαρὰν μας κῆρυξαι πόσῃν χαρὰν ἠρόνθησαν, διὰν εἶδαν τὸν

Κύριον νὰ συμφιλιώται μαζί μας. Διότι ἂν δὲν ὑπέφεραν προηγουμένως δὲν θὰ ἠρόνθησαν ὕστερον νὰ ἀποθανοῦν χαρὰν. Τὸ δὲ ἐκαίροντο καθίσταται προφανές ἐκ τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ. «Ὅτι χαρὰ εἶται ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ ἔπιστρέφοντι» (Λουκ. 15, 7). Ἐάν ἄρα καίρονται οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν θρόνον ἐνός ἁμαρτωλοῦ ποῦ μετενόησε, πῶς δὲν θὰ ἠρόνθησαν τὴν μεγαλύτερον εὐκαρίστησιν, βλέποντες σήμερον διὰ τῆς ἐκλεκτικῆς πρὸς τὸν Θεὸν προσκορῆς ἀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν οὐρανόν; Ἄκουσε ἡμᾶς καὶ ἐξ ἄλλου στόματος τὴν χαρὰν τῶν Ἐ οὐρανίων δυνάμεων διὰ τὸ γεγονός τῆς συμφιλιώσεως μας μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ὅταν δηλαδὴ ἐγεννήθη ὁ Κύριός μας σαρκικός καὶ ἀντελήφθησιν ὅτι συνεφιλιώθη πλέον μετὰ τῶν ἀνθρώπων· διότι ἂν δὲν συνεφιλιώθη δὲν θὰ κατήκετο ἐπὶ τῆς γῆς· διὰν εἶδαν λοιπὸν τὸ γεγονός τῆς συμφιλιώσεως, ἀφοῦ ἔστησαν κορὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρώναζον καὶ ἔλεγον· «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. 2, 14). Καὶ διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι ἀκριβὸς δι' αὐτὸ δοξάζον τὸν Θεόν, ἐπειδὴ ἔλαβεν τὰ ἀγαθὰ του ἡ γῆ, προσέθεσαν καὶ τὴν αἰτίαν, καὶ ἔλεγον·⁴³⁴ Ἄ Ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία, εἰς τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἦσαν ἐκπρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγνώμονες ἐναντι αὐτοῦ. Εἶδες πῶς δοξολογοῦν τὸν Θεὸν διὰ τὸ ἔνα ἄγαθὸν περισσότερον τῶν ἰδικῶν των διότι τὰ ἰδικὰ μας ἀγαθὰ, τὰ θεωροῦν ἰδικὰ των. Θέλεις καὶ μάθῃς, ὅτι ἐκαίροντο καὶ ἄγγελοι ἀκόμη καὶ ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἴδουν τὸν Κύριον ἐναντιώματα εἰς τοὺς οὐρανούς; Ἄκουσε τὸν Ἰσὶον τὸν Χριστὸν ποῦ λέγει διὰ διαρκῆς ἀνάβαιναν καὶ κατέβαιναν. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει διὰ ἐπέθεθον διακαῶς νὰ ἴδουν τὸν παράδεισον Θεοῦ. Καὶ ἀπὸ ποῦ ἐξάγεται, ὅτι ἀνάβαιναν καὶ κατέβαιναν; Ἄκουσε τὸν Ἰσὶον ποῦ λέγει· «Ἀπάριθ ὄψεσθε τοὺς οὐρανούς ἀνεψφγμένους καὶ τοὺς ἄγγελους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ κατεβαίνοντας ἐπὶ τὸν Ἰσὶον τοῦ Ἐ ἀνθρώπου» (Ἰα. 1, 52)· ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι συνήθεια αὐτῶν ποῦ ἀγαποῦν ὑπερβαλόντως, νὰ μὴ περιμένουν τὴν κατάλληλον στιγμήν, ἀλλὰ διὰ τῆς υπερβολικῆς ἀγάπης νὰ παραλαμβάνουν τὸ εὐκαίριστον γεγονός. Διὰ τοῦτο κατεβαίνουσι, ἐπειδὴ σπεύδουσι νὰ ἴδουν τὸ νέον καὶ παράδεισον ἐκεῖνον Θεοῦ, ἡπλασθῇ τὴν ἀνοδὸν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν οὐρανόν. Δι' αὐτὸ ἤπρξαν ἄγγελοι παντοῦ καὶ διὰν ἐγεννήτο, καὶ διὰν ἀνίστατο, καὶ σήμερον κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἀναλήψεως. Ἐ Ἰσοῦ γὰρ δύο, λέγει, ἐν ἑσῆτι λαμπρῷ (Πράξ. 1, 10), ποῦ ἐκδηλώνουν τὴν χαρὰν των διὰ τῆς ἐμφανίσεως, καὶ λέγουσι πρὸς τοὺς μαθητάς· «Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστίκατε; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ὅπ'

ὡμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεταί, ἐν τρισὶν ἡμέραις-
σε αὐτῶν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν» (Πρόξ. 1, 11).

5. Εἰς τὸ σημείον τοῦτο προσέξατε ιδιαίτέρως. Διὰ τί λέ-
γουν ταῦτα C οἱ ἄγγελοι; Μήπως δηλοῦσθαι δὲν εἶχαν ὀφθαλ-
μοὺς οἱ μαθηταί; μήπως δηλοῦσθαι δὲν ἔβλεπαν αὐτὸ τὸ ὄψιον
ἐλάμβανε κῆρυκα; Δὲν εἶπεν ὁ εὐαγγελιστὴς ὅτι ἀνελήθη
ἐνῶ τὸν ἔβλεπαν; Διὰ ποῖον λόγον ἐστῆθησαν λοιπὸν πλη-
σίον του οἱ ἄγγελοι, λέγοντες εἰς τοὺς μαθητὰς ὅτι ἀνέβη εἰς
τὸν οὐρανόν; Διὰ τὰς ἀκολουθοῦσας δύο αἰτίας; πρῶτον μὲν ἐ-
πειδὴ ἔλθουσι πάντοτε τοὺς μαθητὰς ἢ ἀνακάρητος τοῦ Χρι-
στοῦ, καὶ διὰ τὴν πεποιθῆσαι ἐλυποῦντο ἀκούσει τί τοὺς λέγει
«Ὅδοίς με ἐρωτᾷ ἐξ ὡμῶν, Που ὑπάγετε; ἀλλ' ὅτι ταῦτα εἴ-
πον, ἢ ἄλλη περιήρακεν D ὡμῶν τὴν καρδίαν» (1ω. 16, 5-
8). Διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποφέρωμεν τὸν κωρι-
ομῶν ὡπὸ τῶν φίλων καὶ τῶν συγγενῶν, πῶς οἱ μαθηταί δὲν
θα ἐλυποῦντο βλέποντες τὸν Σωτῆρα, τὸν διδάσκαλον, τὸν
κρηδύμενον, τὸν φιλόφρονον, τὸν πρῶτον, τὸν ἀγαθὸν νὰ ἀπο-
μακρύνεται ὅπ' αὐτῶν; πῶς δὲν θα ἠσθάνοντο δόδυνη; Δι'
αὐτὸ ἐστῆθη ὁ ἄγγελος προσπαθὼν νὰ μετρίσῃ τὴν λύπην
τῆς ἀπομακρύνσεως διὰ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἐπανόδου. «Οὗτος
γὰρ» λέγει, «ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀπ' ἡμῶν εἰς τὸν οὐρα-
νόν, οὕτως ἐλεύσεταί» (Πρόξ. 1, 11). Ἐπιλήθητε, λέγει, διό-
τι ἀνελήθη; Ἀλλὰ μὴ λυπεῖσθε πλέον διότι θα ἐπανέλθῃ
καὶ πάλιν. Διὰ τὴν μὴ κἀμουν τὸ ἴδιον ποῦ Ἐ ἔκαμε ὁ Ἐλισσαῖος
ποῦ ὅταν εἶδε τὸν διδάσκαλον νὰ ἀναβῆ εἰς τὸν οὐρανόν,
ἔσκισε τὰ ἐνδύματά του (Α' Βασ. 2). Διότι οὐδεὶς ἐστῆθη
πλησίον του διὰ νὰ τοῦ εἴπῃ ὅτι θα ἐπανέλθῃ ὁ Ἰησοῦς. Διὰ
τὴν μὴ κἀμουν λοιπὸν καὶ αὐτὰ τὸ ἴδιον διὰ τοῦτο ἐστῆθησαν
πλησίον των οἱ ἄγγελοι παρηγοροῦντες τὴν λύπην των. Καὶ
ἡ πρώτη αἰτία ἦτο αὐτὴ ποῦ ἔχει σκεῖν με τὴν παρουσίαν
τῶν ἀγγέλων. Ἡ δευτέρα ἡμῶς δὲν εἶναι οὐδὲως κατωτέ-
ρα, καὶ διὰ τὴν καταστάσῃ γνωστὴν ὁ ἄγγελος προσέθε-
σεν, «Ὁ ἀναληφθεὶς». Ποῖα εἶναι λοιπὸν αὕτη; Ὁ Κύριος ἀ-
νελήθη εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ 4^α ἀπόστασις ἦτο μεγάλη
καὶ ἦσαν ἀσθενεῖς οἱ σωματικοί μας ὀφθαλμοὶ διὰ νὰ ἴδουν
τὸ σῶμα νὰ ἀνέρχεται μέχρι τῶν οὐρανῶν; ἀλλ' ὡς κἀποῖον
σημῶν ποῦ ἵσταται εἰς τὸ ὕψος, ὅσον ὑψηλότερον ἀνέρχεται
τόσον περισσότερον ἐξαφανίζεται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, ἔ-
τσι θεβαίει καὶ τὸ σῶμα ἐκεῖνο ὅσον ὑψηλότερον ἀνέρχεται,
τόσον περισσότερον ἐκρύπτεται, ἐπειδὴ ἡ ἀδυναμία τῶν ἄν-
θρωπίνων ὀφθαλμῶν ἐμπόδιζε ἐξ αἰτίας τῆς ἀποστάσεως τὴν
παρακολούθησιν. Διὰ τοῦτο ἐστῆθησαν πλησίον τῶν μαθητῶν
οἱ ἄγγελοι, λέγοντες ὅτι ἀνελήθη εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ
μὴ νομίσουν ὅτι ἀνέβη ὡς ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ὅτι

ἀνελήθη εἰς τὸν B οὐρανόν. Διὰ τοῦτο λέγει ἡ Γραφή «Ὁ
ἀναληφθεὶς ἀπ' ὡμῶν εἰς τὸν οὐρανόν». Καὶ δὲν προσετέθη
τοῦτο θεβαίει ἀνεῦ λόγου. Ὁ Ἰησοῦς μὲν λοιπὸν ἦτο ἐνθου-
σιος καθὼς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν, ἐνῶ ὁ Ἰησοῦς ἀνελήθη
εἰς τὸν οὐρανόν καθὼς ἦτο ὁ Κύριος ἐκεῖνος μὲν μὲ πρόνοιαν
ἄρμα ἐνῶ αὐτὸς μὲ νεφέλην. Διότι ὅταν μὲν ἔλθῃ νὰ κληθῇ
ὁ Ἰησοῦς, ἐστῆθη ἄρμα, ἐνῶ ὅταν ὁ Υἱὸς, ἐστῆθη βασιλικὸς
θρόνος, καὶ ὅσα ἀετλῆς βασιλικῶς ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ὁ θρόνος τοῦ
πατρὸς. Διότι περὶ τοῦ Πατρὸς ἡμεῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων «Ὁ
δοῦ Κύριος κἀθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης» (Ψα. 18, 1). Ἐ-
πειδὴ λοιπὸν κἀθηται ἐπὶ νεφέλης ὁ Πατήρ, διὰ τοῦτο C ἀπέ-
στελε τὴν νεφέλην καὶ εἰς τὸν Υἱόν. Καὶ ὁ μὲν Ἰησοῦς ὅταν
ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν ὤρση εἰς τὸν Ἐλισσαῖον τὸ τρίμηνον
ἐνδύμα του, ὁ δὲ Ἰησοῦς ὅταν ἀνελήθη ὤρση εἰς τοὺς μα-
θητὰς του τὰ καρτήρια, ποῦ εἶχαν τὴν δύναμιν, διὰ ἀπόλα-
σιν νὰ κἀμουν ἕναν προφήτην ἀλλὰ μυρίους Ἐλισσαῖους; καὶ μά-
λιστα πολλὸν μεγαλυτέρους καὶ σπουδαιότερους ἐκεῖνον. Ἄς
ἐγερθῶμεν λοιπὸν μὲ εὐλόβειον, ἀγαπῶν, καὶ ἄς στρέψωμεν
τὴν προσοκὴν μας πρὸς τὴν ἐπιάνοδον τοῦ Κυρίου. Ἐπειδὴ
καὶ ὁ Παῦλος λέγει, «Αἰετὸς κατορθῶται ἀπ' οὐρανοῦ ὁ Κύ-
ριος ἐν κελύβεσσιν, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλων καὶ ἡμεῖς οἱ ζῶν-
τες, οἱ περιεπιόμενοι, ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἐπιάν-
την τοῦ Κυρίου εἰς ἄερα» (Α' Θεοσ. 4, 15-16), ἀλλ' ὅσα
ἄλλοι. Ὅτι δηλοῦσθαι δὲν θέλει ἀρπαγῆμεν ὅλοι, ἀλλὰ ἄλλοι μὲν
θέλει μείνουσιν, ἄλλοι δὲ θέλει ἀρπαγῶν, ὅσους τί λέγει ὁ Χρι-
στός; «Τότε εὐρεθήσονται D δύο ἐν τῷ μύλῳ ἀλθῶσονται
μία παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται» καὶ ὅσοι εἰσὶν ἐπὶ
κλίνης μῆδε εἰς παραλαμβάνεται καὶ εἰς ἀφίεται» (Ματθ. 24,
40-41). Τί ὑποκρίνουν τὰ λόγια αὐτά; τί θέλει νὰ εἴπῃ
τὸ ἀνεμῆνευτον τοῦτο μυστήριον; Δι' αὐτὸ μῶλον μῆδε ἐπαρ-
ρῶμεν ὅλους ἐκεῖνους ποῦ ζῶν εἰς τὴν πτωχείαν καὶ τὰς
ταλαιπωρίας, ἐνῶ διὰ τῆς κλίνης καὶ τῆς ἀναστάσεως ὑπεβί-
βωσεν ὅλους ἐκεῖνους εἰς τὴν πλοῦτην καὶ εἰς τὰς τιμὰς. Καὶ ἐ-
πειδὴ ἤθελε νὰ καταστήσῃ γνωστὸν ὅτι καὶ οἱ πτωχοὶ
δύναται τις νὰ σῶθῃ καὶ νὰ καταστραφῇ εἴτε ὅτι καὶ μία ἐξ
αὐτῶν ποῦ θα ἀλέθουν εἰς τὸν μύλον θα ἀναληθῇ καὶ μία θα
παρμεῖν καὶ ἐξ αὐτῶν ποῦ θα εἰσέρχονται ἐπὶ τῆς κλίνης
ἕνας θα ἀναληθῇ καὶ ἕνας θα παρμεῖν διὰ νὰ ἐρηθῶσθαι ὅτι οἱ
μὲν ἁμαρτωλοὶ θα παρμεῖν ἐδῶ καὶ θα ὑποστοῦν τὴν πτω-
χείαν, οἱ δὲ θεοὶ θα ἀρπαγῶν διὰ τῶν νεφελῶν εἰς τὸν οὐ-
ρανόν. Διότι καθὼς ὅταν εἰσέρχεται βασιλεὺς Ἐ εἰς μίαν πό-
λιν, οἱ μὲν ὀψωματοῦχοι καὶ οἱ ἄρκαυτες, καὶ ὅσοι ἔχουν με-
γάλην μετ' αὐτοῦ αἰκετήματα τὸν συναντοῦν ἀφοῦ ἐξέλθουν
τῆς πόλεως πρὸς προὔπαντον, ἐνῶ οἱ κατὰκτοι καὶ οἱ π-

μυηθέντες παραμένουν εἰς τὰς φυλακάς καὶ ἀναμένουν τὴν ἀπόφασιν τοῦ βασιλέως, ἔτσι καὶ ὅταν θᾶ ἐλθῇ ὁ Κύριος ὅσοι ἔχουν παρησίαν, θᾶ τὸν συναντήσουσι εἰς τὸν ἄερα, οἱ κατάδικοι ὅμως ποῦ ἔχουν εἰς τὴν συνέβησίν των τὸ θῶρος πολλῶν ἁμαρτιῶν θᾶ ἀναμένουν ἐπὶ γῆς τὴν δικαστήν. Τότε καὶ ἡμεῖς θᾶ ἀπαγαγῶμεν εἰς τὸν οὐρανὸν ὑπὸ τῶν οὐρανίων διυγόμενοι. Δὲν εἶπον ἡμεῖς διὰ τὴν συμπεριλάβην καὶ τὸν εὐαντόν μου μεταξὺ αὐτῶν ποῦ θᾶ ἀπαγοῦνι ⁴⁵⁶ Α εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν εἶμαι ἴσους ἀναίσθητος καὶ ἀνόητος ὡστε νὰ ἀγνοῶ τὰ ἁμαρτήματά μου. Διότι ἐάν δὲν ἐροδοῦσιν μήποτε καταστρέψω τὴν καρδίαν ποῦ προχέει ἡ ἐσότη αὐτῆ, θᾶ ἔκυνα μακρὰ δάκρυα ἐνθροῦόμενος τὰ λόγια αὐτά, ἐπειδὴ ἀνέσπερα τὰς ἁμαρτίας μου. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἐπιθυμῶ νὰ παύσω τὴν καρδίαν τῆς σημερινῆς ἐσότης, θᾶ σταματήσω ἐδῶ τὴν ὄψιλαν μου, ἄφοῦ σὺς ἄφησας ζωρῶν εἰς τὴν μνήμην τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, διὰ νὰ μὴ χαιρέται ὁ πλοῦσιος διὰ τὸν πλοῦτον, οὔτε ὁ πτωχὸς νὰ τολανίξῃ τὸν εαυτὸν του διὰ τὴν πτωχείαν ἀλλὰ ὁ καθὲς κατὰ τὴν συνέβησίν του εἴτε πρῶται οὔτε ὁ πτωχὸς δυστυχικῆς ἀλλ' ἐκεῖνος ποῦ θᾶ ὄξωθῃ νὰ ἀπαγῆ διὰ τῶν νεφελῶν Β εἰς τὸν οὐρανὸν θᾶ εἶναι μακάριος καὶ τρισευτυχισμένος, ἔστω καὶ ἂν εἶναι πτωχότερος πάντων τῶν ἀνθρώπων, ὡς ὁ ἁμαρτωλὸς, ἐλεεινὸς καὶ τρισάθλιος, ἔστω καὶ ἂν εἶναι πλουσιότερος πάντων. Διὰ τοῦτο λέγω ταῦτα, διὰ νὰ θρηνησῶν τοὺς εαυτοὺς μας ὅσοι εἰμεθᾶ ἁμαρτωλοὶ καὶ νὰ λαμβάνουν θάρρος, ὅσοι ἀγωνίζονται κατὰ τῆς ἁμαρτίας, καὶ μᾶλλον οὐκ ἴσους νὰ λαμβάνουν θάρρος, ἀλλὰ καὶ νὰ προσφιλῶσονται καὶ οὔτε ἐκεῖνοι μόνον νὰ θρηνοῦν ἀλλὰ καὶ νὰ γίνονται καλύτεροι. Διότι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἐνάρετος καὶ αὐτὸς ποῦ εἶχε περιπέσει εἰς τὴν πονηρίαν καὶ νὰ δυνηθῇ νὰ γίνῃ ἴσος πρὸς ἐκεῖνους ποῦ ζοῦν ἐξ ἀρχῆς ἐνάρετως, πρᾶγμα διὰ τὸ ὅποσον πρέπει νὰ ἐνδιαφερθῶμεν καὶ ἡμεῖς. Καὶ αὐτοὶ ποῦ εἶναι ἐνάρετοι καὶ ἔχουν ἴσους τὴν συνέβησίν των, C ἄς παραμείνουν εἰς τὴν ἐνάρετον ζωὴν, φροντίζοντες ἢ περιουσία αὐτῆ ἢ ὑπέροχην καὶ αὐξάνεται διαιρηκῶς καὶ νὰ μεγαλῶνῃ τὸ θάρρος ποῦ εἶχαν ἄλλοτε· ἐνθ' ὅσοι στερούμεθα θάρρους, ἡμεῖς ποῦ ἔκαμεν συνέβησιν τῶν πολλῶν ἁμαρτημάτων μας, ἄς μεταβάλωμεν τρόπον ζωῆς διὰ νὰ προσεγγίσωμεν τὸ θάρρος ποῦ ἔχουν οἱ ἄλλοι, καὶ ὅσο κοινὸν ὅλοι μαζί με τὴν προσήκουσαν τιμὴν νὰ ὑποδεχθῶμεν τὸν βασιλεῖα τῶν ἀγγέλων, καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν καρδίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει δοξαλογία καὶ τιμὴ καὶ σιγαρόνικος εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστήν Α'

ΚΑΙ ΔΙΑΤΙ ΔΕΝ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΤΩΡΑ ΘΑΓΜΑΤΑ, ΚΑΙ ΕἰΣ ΤΟ ΟΤΙ ΑΓΥΑ
ΠΟΥ ΚΑΜΝΟΜΕΝ ΚΑΙ ΔΕΓΟΜΕΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΟΛΑ.

1. 457 Α Πάλιν ἔκαμεν ἐσότην καὶ πανήγυριν, καὶ ἡ Ἐκκλησία, αὐτὴ ἡ φιλόστοργος καὶ πολυτέκνος μητέρα, ἐπερηρανεύεται διὰ τὸ πλῆθος τῶν τέκνων τῆς. Ἀλλ' εἰς τὴν ὥρα αὐτῆ ἡ φιλοστοργία, πρὸς τὰ τέκνα ὅταν μόνον εἰς ἐσότη, καὶ οὐκ διαρκῶς, ὄλεθῃ τὰ προσφιλῆ πρόσωπα τῶν παιδίων, καθὼς ἂν εἶχεν κάποιοι ὄφραϊον ἔνδυμα καὶ τοῦ ἀπηγορεύετο νὰ τὸ χρησιμοποῖ συνεχῶς; Διότι ἔνδυμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ πλῆθος τῶν ἐκκλησιασζομένων, καθὼς λέγει ὁ Προφήτης ὁ πνευθινόμενος, κατόπιν θείας ἐμπνεύσεως, πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν· «Πάντας αἰσώδης περιθήσει ὡς κόσμον νεφροῦ, καὶ ὡς στολὴν νόμφης» (Ἠσ. 48, 18). Ὅπως λοιπὸν μία συνετὴ καὶ εὐγενὴς γυναῖκα, φαίνεται εὐπρεπέστερα καὶ καλλίτερα ὅταν ἔχη τὸ ἔνδυμα Β τῆς μακρῆς μέχρι τῶν ἰστρογάλων, ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία σήμερον φαίνεται κοροῦμένη ἐπειδὴ τὴν περιβάλλει ἡ παρουσία μας καὶ εἶναι ἐνδοσπέντη τὸ μακρὸν ἔνδυμά τῆς. Διότι κανένα μέρος αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ἴδῃ κανεὶς γυμνόν, πρᾶγμα ποῦ δὲν συνέβαιεν εἰς τὰς προηγουμένας ἡμέρας. Ἀλλὰ αἰεὶ διὰ τὴν γυμνίαν ἐκείνην τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐτοὶ οἱ ὅποιοι μόνον σήμερον ἔχουν ἔλθει, αὐτοὶ δηλαδὴ οἱ ὅποιοι δὲν ἐνδύουν μετὰ τὴν παρουσίαν των πάντοτε τὴν μητέρα. Διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅμως οὐκ ἔστιν εἰς νὰν μικρὸς ὁ κίνδυνος νὰ ὁμιλοῦμεν γυμνὴν τὴν μητέρα ὡς ἐνθυμηθῶμεν μίαν παλαιάν ⁴⁵⁸ Α ἱστορίαν. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν ἐκεῖνον ποῦ εἶχε γυμνὸν τὸν πατέρα του καὶ ἐπυρωθῆ ἰδιαιτέρως δι' αὐτὸ (Γεν. 9, 21 ἔξ.). Ἄν καὶ ἐκεῖνος δὲν γυμνῶτο διὰ τὴν γυμνότητα τοῦ πατρὸς του, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον εἶχε τὸν πατέρα του γυμνόν, καὶ οὔτε ἔστι ἀπηλλάγη τῆς τιμωρίας καὶ τοῦτο, οἷοι μόνον εἶχε. Ἐκεῖνος ὅμως ποῦ ἦλθαν σήμερον καὶ ὅπου οἰοῦσιν εἰς τὸ παρελθόν, δὲν βλέπουν γυμνὴν τὴν μητέρα, ἀλλὰ τὴν καθιστοῦν γυμνὴν. Ἄν δὲ αὐτὸς ποῦ εἶχε τὴν γυμνότητα δὲν ἐγλότωσε τὴν τιμω-

ρίαν, πῶς θὰ συζωήθουν ἐκεῖνοι ποῦ ἀπογομνῶνουν τὴν κητέρα των; Λέγει αὐτὰ διὰ διότι θέλω νὰ ὄσῃ προσβάλλω, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν τιμωρίαν, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν κατάραν τοῦ Χάρι, νὰ μνησθῶμεν τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Σῆμ καὶ τοῦ Ἰάρεθ καὶ νὰ ἐνδύωμεν ἡ καὶ ἡμεῖς τὴν μητέρα μας πάντοτε. Ἰουδαϊκὴ εἶναι ἡ συνήθεια νὰ παρουσιάζονται οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὸν Θεὸν μόνον τρεῖς φορές τὸ ἔτος· πρὸς αὐτοὺς ἐλέχθη, «Τρεῖς τοῦ ἑνιαυτοῦ ὁμῆθη Κυρίω τῷ Θεῷ σου» (Ἔξ. 23, 17), ἡμεῖς ὅμως ὁ Θεὸς θέλει διαρκῶς νὰ ἐμῆθα πλησίον του. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἠνώγκασαν αἰ τοιαυτὰ ἀποστάσεις μόνον τῶσας φορές νὰ συναντῶνται, διότι τότε ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ ἦτο εἰς ἕναν τόπον περιωρισμένη, διὰ τοῦτο ἦσαν ὀλίγοι αἱ συναγέρσεις καὶ αἱ ἐμφανίσεις ἐνάπιον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ ἦτο ἀπαραίτητον μόνον εἰς τὰ Ἱερουσόλυμα νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν καὶ οὐκ εἰς ἄλλον τόπον. Δι' αὐτὸ ἐδόθη ἐντολὴ τρεῖς φορές τὸ ἔτος νὰ ἐμφανίζονται ἐνάπιον τοῦ Θεοῦ εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ ὡς δικαιολογία ὑπὲρ αὐτῶν ἦτο ἡ μεγάλη ἀπίστια. Δι' ἡμᾶς ὅμως σῶμα C ὑπάρχει δικαιολογία. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἦσαν διεσπαρμένως κατοικοῦντες τὴν γῆν. Ἐπειδὴ λέγει· «Ἦσαν ἐν Ἱερουσαλὴμοις κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι ἄνθρωποι ἐθλαθεῖς ἀπὸ παντός ἔθνους· τοῦ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν» (Πράξ. 2, 5), ἐνῶ ἡμεῖς κατοικοῦμεν ὅλοι εἰς μίαν πόλιν καὶ διαμένομεν ἐντὸς τῶν ἰσίων τεπεῶν καὶ πολλάκις ὅτε ἕνας στενὸς δρόμος μᾶς χωρίζει τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅμως ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν συγκέντρωσιν τόσων ὀλίγας φορές, ὅσων καὶ ἐκεῖνοι ποῦ τοὺς χωρίζει ἐκ τῆς Ἐκκλησίας μακρὸν πέλαγος. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν τρεῖς μόνον φορές τὸ ἔτος τοὺς προέβριμε νὰ ἐστιάσων, ἐνῶ ἡμεῖς προέβριμε νὰ ἐπιτελοῦμεν τοῦτο διαρκῶς, ἐπειδὴ ἡμεῖς πάντοτε ἐστιάσομεν. Καὶ διὰ νὰ μάθετε διὰ διαρκῶς ἐστιάσομεν, θὰ ὄσῃ εἴπω τὴν αἰτίαν ἐκείτης ἐστίης D καὶ θὰ κατανοήσετε διὰ καθ' ἡμέραν ἔχομεν ἐστίην. Ἡ πρώτη λοιπὸν ἐστίς μας εἶναι τὰ θεοφάνια, ἀλλὰ πῶς προῆλθεν ἡ ἐστίς αὕτη; «Ἐπειδὴ Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναεστράφη» (Βαρούκ 3, 38)· ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ Θεὸς, ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μικρὸ παιδίον μεθ' ἡμῶν ἐμεγάλωσεν· ἀλλὰ τοῦτο πάντοτε συμβαίνει. Ὁ Ἰησοῦς γάρ, λέγει, μεθ' ὑμῶν εἶμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος (Ματθ. 28, 20)· διὰ τοῦτο εἶναι δυνατὸν καθημερινῶς νὰ ἐστιάσωμεν τὰ θεοφάνια. Διὰ ποῖον λόγον ἐστιάσομεν τὸ Πάσχα; ποῖα ἡ αἰτία τοῦ ἐστιάσομεν τῆς; Τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου εἰς ὄλους καθιστώμεν γνωστὸν καὶ ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι τὸ Πάσχα, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐστιάσομεν ὅτε αὐτὸ εἰς συγκεκριμένον χρόνον. Ἐπιθυμῶν λοιπὸν ὁ Παῦλος νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ χρονικῶν περιορισμῶν

καὶ νὰ ἀποδείξῃ διὰ εἶναι E δυνατὸν νὰ ἐστιάσομεν πάντοτε τὸ Πάσχα, λέγει· Ἐστιάσομεν γὰρ ἂν ἐστίημε τοῦτον τὸν ἔσθον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνετε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε (Α' Κορ. 11, 26). Ἀφοῦ, λοιπὸν διαρκῶς ἐστιάσομεν νὰ καθιστῶμεν γνωστὸν τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, διαρκῶς ἐστιάσομεν καὶ τὸ Πάσχα νὰ ἐστιάσομεν.

Θέλετε νὰ μάθετε, διὰ καὶ αὕτη ἡ σημερινὴ ἐστίς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐστιάσῃται καθημερινῶς ἢ καλλιτέρον διὰ ἐστιάσῃται καθημερινῶς; Ἄς ἴδωμεν ποῖα εἶναι ἡ αἰτία τῆς σημερινῆς ἐστίης καὶ διὰ αὐτῆς A ποῖον λόγον τὴν ἐστιάσομεν. Τὴν ἐστιάσομεν ἐπειδὴ ἤλθε πρὸς ἡμᾶς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ὅπως λοιπὸν, ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι πλησίον τῶν πιστῶν χριστιανῶν, εἶσι καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ εἶναι μετ' αὐτῶν. Πᾶς ἀποδεικνύεται τοῦτο· Ὁ ἀγαπῶν με, λέγει, ἐπὶ ἐντολάς μου τηρήσει, καὶ ἐγὼ ἐστιάσομαι τὸν πατέρα μου, καὶ ἄλλων παράκλητον δώσωι ὑμῖν, ἵνα μὴ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας (Ἰω. 14, 15 - 17). Καθὼς λοιπὸν εἶπεν ὁ Χριστὸς διὰ τὸν ἑαυτὸν του, διὰ Ὁδοῦ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἶμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος καὶ εἶσι δυνάμεθα διαρκῶς νὰ ἐστιάσομεν τὰ θεοφάνια, τὸ εἶπον εἶπε καὶ διὰ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, διὰ εὑρίσκεται αἰώνως μετὰ ἡμῶν καὶ συνεπὲς δυνάμεθα αἰώνως νὰ ἐστιάσομεν τὴν πεντηκοστήν.

2. Καὶ διὰ νὰ γνωρίσητε διὰ ἐπιτρέπεται νὰ ἐστιάσομεν διαρκῶς τὴν ἐστίην καὶ οὐκ μόνον εἰς ὑρισμένην περιόδον, ὅτε καὶ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ περιορίζομεθα εἰς ὑρισμένην ἡμέραν, ἀκούσατε τί λέγει ὁ Παῦλος· «Ἵστε ἐστιάσομεν. Ἄν καὶ δὲν εἴκε καθ' ἑαυτὴν ὡς ἡ ἐστίς, δηλαδὴ ὅταν ἔγγραφε αὐτὸ ὁ Παῦλος. Δὲν ὑπῆρχε Πάσχα, ὅτε θεοφάνια, ὅτε πεντηκοστή, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ δεῖξῃ διὰ ὁ καιρὸς δὲν καθυγάζει τὴν ἐστίην, ἀλλὰ ἡ καθαρὰ συνείδησις διότι τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι ἐστίς παρὰ ἡ καρδιά, καρδία δὲ πνευματικὴν καὶ διανοητικὴν δὲν δημιουργεῖ τίποτε, παρὰ ἡ καθαρὰ συνείδησις ποῦ εἶναι κεκοιμημένη δι' ἐγαθῶν πράξεων. Καὶ αὐτὸς ποῦ ἔχει καθαρὰν συνείδησιν καὶ ἐναρέτους πράξεις δύναται διαρκῶς νὰ ἐστιάσῃ. C Τοῦτο ἀκριβῶς ὑπεδείκνε ὁ Παῦλος καὶ ἔλεγεν· «Ἵστε ἐστιάσομεν μὴ ἐν ζῴῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζῴῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζῳοῖς εὐκρινείας καὶ ἀληθείας» (Α' Κορ. 5, 8). Βλέπετε πῶς δὲν οὐκ ἐθέλωμεν εἰς περιωρισμένον, ἀλλὰ οὐκ προέβριμε νὰ ἔγκω καθαρὰν συνείδησιν; Θὰ ἤθελα νὰ ἀφερέτω τὴν ὀμλίαν μου ὀλοκλήρως εἰς τὸ θέμα τοῦτο, διότι οὐδέτις ἀφίνει ἐκείλους ποῦ ἔκει εἰς τὰς κείρας του μετὰ ἀπὸ μακρὸν χρονικῶν διάστημα. Τώρα λοιπὸν, ποῦ συνέλαβα καὶ ἐγὼ εἰς

τὰ δίκτυα μου ἐσὶς πῶδ προσήλαθε ἐδῶ μετὰ ἔν ἔτος, δὲν θέλω νὰ σὰς ἀφήσω νὰ φύγετε σήμερον, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἀνακωχήσῃτε κυρίως νὰ ἀκούσῃτε κάτι διὰ **D** τὴν ἑορτὴν, πρέπει κατόπιν τῆς συρбуλλῆς πῶδ ἀνέφερα, νὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τὴν αἰτίαν τῆς ἑορτῆς. Κατῆλθαν λοιπὸν πολλὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν πολλὰ ἀγαθὰ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ὡς τὰ σημερινὰ αὐδέποτε κατῆλθαν πῶδ τῆς σημερινῆς ἑορτῆς. Μάθετε λοιπὸν ποῖα τὰ πρῶτα, ποῖα τὰ μεταγενέστερα διὰ νὰ κόμῃτε μόνοι σας τὴν σύγκρισιν. «Ἐβρεξεν ὁ Θεὸς μάννα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἔσταν οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς» (Ψαλμ. 77, 24). Ἐργαζομένη ὁ ἀνθρώπος ἔσταν τῶν ἀγγέλων σπουδαίον θεθαίως τοῦτο καὶ ἀντίστοιχον τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ. Κατόπιν **E** ἐκεῖνου φωτὰ ἔπεισον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔσπερον εἰς τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ τὸν ἰαυδαϊκὸν λαὸν πῶδ ἔειπεν ἀπομακρυνθῆ ἄν' αὐτοῦ, καὶ ἔσπερε ἀπὸ τὸν φωστὸν τὴν θουσίαν εἰς τὰ ἔδωκα. Ἄλλοτε πάλιν ἔπεισε θροχὴ εἰς ἑσπεκὴν καύσεως καὶ πεινῆς καὶ προκάλεσε καλὴν ἐσθεσίαν τῶν ἀγγέλων. Εἶναι μεγάλα τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ ἀξιοθαύμαστα, ἀλλὰ τὰ σημερινὰ εἶναι παρὸν μεγαλύτερα· διότι σήμερον δὲν ἔπεισε φωστὰ καὶ μάννα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ θροχὴ πνευματικῆν καρποφάντων. Ἐπεισον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θροχὴ, ὅτι διὰ νὰ προκαλέσῃ καρποφάν τῆς γῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ πείσῃ τοὺς ἀνθρώπους **448 A** νὰ προσφέρουν εἰς τὸν δημιουργὸν τῶν καρπῶν ἀρετῆς. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὅποιοι ἐπέχθησαν σταγόνες θροχῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀμέσως ἐλπομένησαν τὸν παλαιὸν ἐαυτὸν τῶν καὶ ἀσφνδίας ἐγγέμεον ἢ γῆ ἀγγέλους· ὅτι ἐπουρανίους ἀγγέλους, ἀλλ' ἐπαγεῖσιν ἀγγέλους πῶδ ἐπεδείκνυσαν διὰ τοῦ σώματος τῶν τῶν ἀρετῶν τῶν ὁσπῶν τῶν δυνάμεων. Ἐπειδὴ δὲν κατέβησαν ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' αὐτὸ πῶδ εἶναι καὶ τὸ πλέον θαυμασιόν, οἱ ἀνθρώποι ἐφθασαν διὰ τῆς ἀρετῆς τὸ ἕπος ἐκεῖνων. Δὲν περιεφρόνησαν θεθαίως τὸ σῶμα διὰ νὰ περιφέρωμαι μὲ γυμνάς τὰς ψυχὰς, ἀλλ' ὄρωσιν διετήρησαν τὸ σῶμα τῶν εἰς τὴν φυσικὴν του κατῶστασιν ἐγένοντο ἀγγελιοὶ εἰς τὴν φυσικὴν. Διὰ νὰ πληροφορηθῆς δὲ, ὅτι ἢ παλαιὰ τιμωρία, ὅταν δηλαδὴ εἶπεν ὁ Θεός· «**E**, εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ» (Γεν. 3, 19), δὲν ἦτο κατ' οὐσίαν τιμωρία, οὐ ἔσπερε διὰ τοῦτο νὰ παραμείνῃ ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ νὰ φανῆ **B** καλλίτερον ἢ δύναμις τοῦ ἀγίου Πνεύματος πῶδ πραγματοποιεῖ τόσον μεγάλη κατωρθώματα εὐρισκομένη καὶ ἐντὸς τοῦ κοῖκου σώματος. Εἶναι δηλαδὴ δυνατόν νὰ ἴσῃ πηλίνην γλώσσαν νὰ διατάξῃ δαίμονας καὶ πηλίνην κείρω νὰ θεραπεύῃ ὁσθενείας, καὶ μάλλον ὅτι μόνον πηλίνην θὰ ἴσῃ δυνατόν νὰ ἴσῃ, ἀλλὰ, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πλέον ἀξιοθαύμαστον, οἷας πηλίνων σαρμέ-

των νὰ κατανακῶν τὸν θάνατον καὶ τὰς ὁσπῶν δυνάμεις, ἐννοῶ τοὺς δαίμονας. Διότι καθὼς ὅταν ἔλθῃ ὁ ἴσῃς φεύγει τὸ σῶμα καὶ τὰ θηρία κρῖπτονται εἰς τὰς φυλάς τῶν, καὶ οἱ δολοφῶνοι, οἱ λησται καὶ οἱ τυμωροὶ κατατρέφουν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, εἶσι μὲλεις ἐναφανίσθη ὁ Πέτρος καὶ ἠμάλῃσι διελύθη τὸ σῶμα τῆς πλάνης, ἐφυγεν ὁ διάβολος, **C** ἐβραπέτευσαν οἱ δαίμονες, ἐβραπέτεύθησαν οἱ πομπικαὶ ὁσθενεῖαι, ἐβραπέτεύθησαν οἱ ὁσθενεῖαι τῶν ψυχῶν, ἐβραπέτεύθη κάθε κακία καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γῆν ἢ ἀρετῆ. Ὅπως δηλαδὴ ὅταν κάποιος ἐπατύχη νὰ θγάλλῃ ἀπὸ βασιλικὸν θησαυροφυλάκιον, πῶδ περιέχει χρυσὸν καὶ πολυτίμους λίθους, κάτι μικρὸν ἐκ τῶν θησαυρῶν πῶδ εἶναι κατατεθειμένον, ἔστω καὶ ἓνα μόνον πολυτίμων λίθων, εἶναι ἀρκετὸ τοῦτο νὰ κἀμῃ πλοῦσιον τὸν κάτοικον του, εἶσι συρβαίνει καὶ μὲ τοὺς λόγους πῶδ ἐξήρανον ἐκ τῶν σπῶν τῶν ἀποστόλων. Ἐπειδὴ τὰ σπῶμα ἐκεῖνων ἦσαν βασιλικά θησαυροφυλάκια πῶδ περιέχον θησαυρὸν θεραπείας ὁσθενεῶν καὶ κάθε λόγος πῶδ ἐξήρχετο ἔδινε πολὺν πλοῦτον πνευματικῶν. Θὰ ἴδονατο τότε κανεὶς νὰ ἴσῃ ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου ἦσαν περιούσιον ἐπιθυμητοὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν πολυτίμων λίθων· διότι αὐτὸ τὸ ὅπολον ἐπραγματοποιεῖ οἱ λόγοι τοῦ Πέτρου ἴσο ὁδόναν **D** νὰ ἐπατύχη ὁ χρυσοῦ ἢ οἱ πολυτίμοι λίθοι. Διότι πῶσα χρυσὸ τάλαντα θὰ ἔκαν τὴν δύναμιν νὰ θεραπεύσων τὸν ἐκ γενετῆς κωλόν; Ὁ λόγος ὁμοῦ τοῦ Πέτρου ἐπέτυχε νὰ ὑπερικήσῃ τὴν φυσικὴν αὐτὴν ἀνατηρίαν. Εἶπεν, «Ἐν τῷ ὄνοματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔγειραι, καὶ περπατήσῃ» (Πράξ. 3, 8) καὶ ὁ λόγος τοῦ ἐπραγματοποιήθη. Εἶδες διὰ οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου ἦσαν περιούσιον ἐπιθυμητοὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν πολυτίμων λίθων; εἶδες διὰ ἦσαν βασιλικά θησαυροφυλάκια τὰ σπῶμα τῶν ἀποστόλων; Ἦσαν πράγματι ἐκεῖνοι ἰατροὶ τῆς οἰκουμένης καὶ γεωργοὶ καὶ κυβερνήται καὶ ἰατροὶ διότι ἐβραπέσαν **E** ὁσθενείας, γεωργοὶ διότι ἐκαλλιέργησαν τὸν λόγον τῆς εὐσεβείας, καὶ κυβερνήται ἐπειδὴ ἔνασαν τὴν ἐκ τῆς πλάνης προκαλουμένην τρικυμίαν. Διὰ τοῦτο τοὺς εἶπε κάποτε ὁ Κύριος· «Πορευθέντες ὁσθενούντες θεραπεύετε» (Ματθ. 10, 8), ὡσὶν νὰ ἀπιυθύνετο πρὸς ἰατροὺς· ἔλλατε δὲ, «Ἦσο ἀποτέλλω ὑμᾶς θερκεῖν, ὅσιν ὑμεῖς κεκοπάκατε» (Ἰω. 4, 38), ὡσὶν νὰ ἀπιυθύνετο πρὸς γεωργοὺς καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον πλῆθιν «Ποιήσω ὑμᾶς ἄλιεις ἀνθρώπων» (Ματθ. 4, 19) καὶ εἰς τὸν Πέτρον λέγει· «Μὴ φοβοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγράψων» (Λουκ. 3, 10), ὡσὶν νὰ ὁμιλοῦσε πρὸς κυβερνήτας καὶ ἄλιεις. Καὶ θὰ ἴδονατο νὰ ἴσῃ κανεὶς τὸ ἓνα θάμα κατόπιν τοῦ ἄλλου. **461 A** Ἐπειδὴ πρὸ δέκα ἡμερῶν ἢ ἀνθρωπίνῃ φῶσις ἀνῆλθεν ἐκ

τὸν βασιλικὸν θρόνον, καὶ σήμερον καθέβη ἐπ' αὐτῆς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Προσέφερεν ὁ Κύριος τὴν ἰδυσὴν μας ἐκλεκτῆν προσφοράν καὶ ἔφερεν ἐπὶ γῆς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Εἶναι ἄλλος Κύριος αὐτὸς ποῦ διανέμει τὰ δῶρα αὐτά, ἐπειδὴ εἶναι Κύριος καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ μεταξὺ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διεμοιράσθη ἡ φροντίς τῆς οἰκονομίας διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Δὲν εἶχε δεκά ἡμέρας ποῦ ἀνήλθεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ρῆς ἀπέστειλε πνευματικὰ δῶρα, τὰ δῶρα τῆς συμπληρώσεως ἐκείνης. Διὰ τὸ μὴ εἶχε κανεὶς ἀμφιβολίας καὶ διακρίσεται, τί ἔκαμεν ὄραγε ὁ Χριστὸς ἔταν ἀνήλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς; μήπως ἐμετρίωσε τὴν ὀργὴν τοῦ Β Πατρὸς; μήπως τὸν ἔκαμε νὰ ρῆς συγκωρύβη; ἐπιθυμῶν νὰ ρῆς καταστήσῃ γνωστὸν ὅτι τὸν συνεφίλιωσε μετὰ τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ρῆς ἔστειλεν ἄμεσως τὰ δῶρα τῆς συμπληρώσεως. Διότι ἔταν συμπληρῶνται καὶ γίνονται φάλοι αὐτοὶ ποῦ ἦσαν ἄλλοτε ἐκθροί, εὐθὺς μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ἀπολυθοῦν καὶ αἱ εἰκαὶ καὶ αἱ δεξιώσεις καὶ τὰ δῶρα. Ἐστειλαμεν λοιπὸν πᾶσιν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐλάθωμεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ δῶρα. Ἐστειλαμεν ὑποκοπὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐλάθωμεν τὴν δικαιοσύνην του.

3. Διὰ νὰ μάθετε ὅμως ὅτι C δῶρον τῆς συμπληρώσεως μετὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ καθόδος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, θὰ προσπαθῶμεν νὰ σῶς πείσω χρησιμοποιοῦν μαρτυρίας τῆς ἁγίας Γραφῆς. Ἐκ τοῦ ἀντιθέτου ἀρκίως καὶ ἀποδεικνύου ὅτι ἔταν εἶναι ἀργισμένος παῖς νὰ ἀποστέλλῃ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ νὰ μάθῃς, ἔταν πεισθῆς ὅτι ἀπόδειξις τῆς ὀργῆς του εἶναι ἡ στέρησις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἴσως νὰ ἀποστέλλεται πάλιν τὸ ἅγιον Πνεῦμα νὰ μάθῃς ὅτι ἔαν δὲν συνεφίλιωσται μαζί μας, δὲν θὰ ἀπέστειλε τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἀπὸ ποῦ θὰ πληροφορηθῶμεν τοῦτο; Ὁ Ἰησοῦς ἦτο γέρον ἡρεμῶς καὶ σώφρων γενναῖος, ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζε νὰ διορθῶν τὰ ἐλαττώματα τῶν τέκνων του καὶ ἐξεδήλωνε τὴν ἀγάπην του πρὸς αὐτὰ ὑπὲρ τὸ μέτρον. Προσέξατε ὅσα ἔχετε τέκνα διὰ νὰ διατηρῆτε τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν εἰς τὰ λογικὰ πλάστω. **Δ** Ἐνεκα τοῦτου λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς ἠρέτισε τὸν Θεὸν καὶ τοῦ προέφησε τὸσπον ὀργὴν ὥστε νὰ ἀποστραφῆ ὅλην τὴν γενεάν του. Αὐτὸς λοιπὸν ποῦ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπιθυμῶν νὰ δεῖξῃ, ὅτι ὑπερβολικῶς ὁ Θεὸς ποῦς ἀπεστράφη, ἔλεγε «Ἔφημα τῆμον ἦν, καὶ οὐκ ἦν ὄρασις διαστέλλουσα» (Α' Βασ. 3, 1), τῆμον ἐβῶ ἐννοεῖ τὸ σπᾶνιον. Δι' αὐτῶν ὀφάνη, ὅτι ἦσαν σπᾶνιαι τότε αἱ προσήται. Κάποιος ἄλλος πάλιν ἐβόηθη καὶ ἠδύρετο διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔλεγεν Ὁὐκ ἔστιν γὰρ ὄρασις, οὐδὲ προσήται ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ» (Δαν. 3, 38)· καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Β πάλιν λέγει: «Οὐδέπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ἅγιον,

ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη» (Ἰω. 7, 39). Ἐπειδὴ δηλοῦν δὲν εἶχεν ἀκόμη σταυρωθῆ, λέγει, ὅτι δὲν ἐδόθη ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους· διότι τὸ ἐσταυρωθῆ σημαίνει ἐδοξάσθη. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦν καὶ ἡ σταύρωσις ἐκ φύσεως ἦτο ἀτίμωσις, ἔγινεν ὅμως χάριν ἕκινον ποῦ ἠγάπα, διὰ τοῦτο τὴν ἀποκαλεῖ ὁ Χριστὸς δόξαν. Πέε μου ὅμως, διότι δὲν ἀπεστέλλῃ τὸ ἅγιον Πνεῦμα πρὸς τὴν σταυρώσεως; Διότι ἦτο ἀμαρτωλὸς ἡ ἀνθρωπότης καὶ περιπεπλεγμένη εἰς σκάνδαλα, ἐκθρόνητος καὶ ἀτιμία, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀκόμη θυσιασθῆ ὁ ἄδικος ποῦ ἔσκαψε ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν εἶχε 44 Α σταυρωθῆ ἀκόμη ὁ Χριστὸς, καὶ δὲν εἶχεν ἐπιτευκθῆ ἡ συμπληρώσις, εἴλονον ἦτο νὰ μὴ εἶχε στολῆ οὔτε τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀε ἀπόδειξις τῆς συμπληρώσεως. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς λέγει: «Συμφέροι ὑμῖν, ἵνα ἐγὼ ἀπέλωσ ἔαν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλω, ἐκεῖνος οὐ μὴ ἔλθῃ» (Ἰω. 16, 7)· ἔαν δὲν φύγω, λέγει, καὶ συμπληρώσῃ ἡμεῖς μετὰ τοῦ Πατρὸς, δὲν θὰ σῶς στελεω τὸν παράκλητον. Εἶδατε πόσα ἀποδείξεις σῶς ἔαμεν διὰ τὸ ὅτι σημεῖον τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ στέρησις ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἁγίου Πνεύματος; Ἐφημα τῆμον ἦν, καὶ οὐκ ἦν ὄρασις διαστέλλουσα» (Α' Βασ. 3, 1). «Οὐκ ἔστι γὰρ ὄρασις οὐδὲ προσήται ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ» (Δαν. 3, 38). «Ὅπως γὰρ Β ἦν Πνεῦμα ἅγιον, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη» (Ἰω. 7, 39). Συμφέροι ὑμῖν, ἵνα ἐγὼ ἀπέλωσ ἔαν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλω, ἐκεῖνος οὐ μὴ ἔλθῃ» (Ἰω. 16, 7). Συνεπῶς σημεῖον τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀπουσία τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅταν ἔβῃ νὰ κατέρχεται τὸ ἅγιον Πνεῦμα μεγαλοπρεπῶς, μὴ ἀμαρτωλὸς λοιπὸν διὰ τὴν συμπληρώσιν. Θὰ διερωτῶμεν ὅμως κάποιος ποῦ εἶναι τώρα τὸ ἅγιον Πνεῦμα; Διότι δι' ἐκείνων τὴν ἐποχὴν, ἔταν ἐγίνοντο θαύματα, καὶ ἀνίσταντο νεκροὶ καὶ ὄλοι οἱ λεπροὶ ἐκαθαρίζοντο, ἔχε καλῶς, σήμερον ὅμως ποῖαν ἀπόδειξιν θὰ προσφέρωμεν πῆς εἶναι πλησίον μας τὸ ἅγιον Πνεῦμα; Μὴ φοβέσθε: διότι θὰ ἀποδείξω ὅτι εἶναι πλησίον μας τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον; Ἐπειδὴ ἔαν δὲν ἔκαμε ἐνός μας τὸ ἅγιον Πνεῦμα, C θὰ ἦτο ὀδύνησαν νὰ ἀπαλλαγῶν ἐκ τῶν ἀμαρτιῶν τῶν αὐτῶν ποῦ ἐκατήρησαν τὴν παρουσίαν νεκρῶν: Διότι εἶναι ὀδύνησαν κάποιος νὰ ἀπαλλαγῆ ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων χωρὶς τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀκούσατε λοιπὸν τί λέγει ὁ Παῦλος: «Ἦμεν γὰρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπαθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις ποικί-

Β. Συμφέροι πρὸς παλαιστρετιανὸν ὄμιλος πολλοὶ κατηγοροῦντο ἀ-
κατήχων Χριστιανῶν πρὸ τοῦ ἔθους τῆς ἐπιτῆς τῆς Πεντηκοστῆς διὰ νὰ
μαρτυροῦν ὅτι νεοκρήνιστοι εἰς τὴν λαοκρατίαν τῆς ἀναμάρτησεως τῆς κατέσθου
τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

λαις· ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλονεικία ἐπεφάνη τοῦ Σαπφῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἔξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἂν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσαν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνοικτανώσεως Πνεύματος ἁγίου» (Τίτ. 3, 3 - 5)· καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον πάλιν «Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε κάρνας, οὔτε **B** εἰδωλολόγησα, οὐ κλέπτει, οὐ πλεονέκτει, οὐ μέθυσι, οὐ λοῖβοισι, οὐκ ἄπραγες βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν (Α' Κορ. 6, 9 - 10). Ἔιδες ὅλα τὰ εἰδη τῆς κακίας; «Καὶ ταῦτά πνεες ἦτε, ἀλλ' ὀπελοῦσασθε, ἀλλ' ἠγάθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε» (Α' Κορ. 6, 11). Κατὰ ποῖον τρόπον; Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνο ποῦ θέλωμεν νὰ μάθωμεν, ἂν ἀπεθάλαμεν τὴν καρδίαν διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Λοιπὸν ἄκουσε· «**Α**λλ' ἠγάθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ἰσχύει τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν». Ἔιδες οὖν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐγγράμμιζε διὰ τὴν ἐκείνην τὴν κακίαν;

4. Ποῦ εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνος ποῦ ὀλοσφηνῶσιν καὶ προσβάλλουν τὴν ἀξίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος; **E** Διότι ἐάν δὲν συγκρατῆ τὰς ἁμαρτίας, πασιῶς λέγομεν ὅτι τὸ λαμβάνομεν κατὰ τὴν θέτησιν, καὶ δὲν συγκρατῆ, κακῶς περιφρονεῖται ὑπὸ τῶν ἀρετικῶν. Ἄν δὲν ὑπῆρχεν ἅγιον Πνεῦμα δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀπευθυνώμεθα εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν· «Ὁδὸς γὰρ δύναται εἰσεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ» (Α' Κορ. 12, 3). Ἄν δὲν ὑπῆρχεν ἅγιον Πνεῦμα δὲν θὰ ἠδυνάμεθα οἱ πιστοὶ νὰ παρακαλέσωμεν τὸν Θεόν· διότι λέγομεν, «Πατέρα ἡμῶν ὃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 6, 9). Καθὼς λοιπὸν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀπευθυνώμεν εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ τὸν ἀποκαλέσωμεν Κύριον, εἶπε δὲν θὰ ἠδυνάμεθα **463 A** οὕτε Πατέρα νὰ ἀποκαλέσωμεν τὸν Θεόν. Ἀπὸ ποῦ φαίνεται; Ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἀποστόλων, ποῦ λέγει· «Ὅτι ἢ ἔστε, υἱοί, ἔξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν κράζον, ἀ888 ὁ Πατὴρ» (Γαλ. 4, 6). Ὡστε ὅταν ἀπευθυνώμεθα πρὸς τὸν Πατέρα, ἐνθυμήσομεν ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ τὸν ἀποκαλέσωμεν Πατέρα, ἐπειδὴ αὐτὸς ἔδωκε τὴν δύναμιν τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἐάν δὲν ἦτο πληροῖον μαρτὸν ἁγίου Πνεύματος δὲν θὰ ὑπῆρχεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν σοφία καὶ γνῶσις, «Ὡ μὲν γὰρ βιβῶται διὰ τοῦ Πνεύματος λόγος σοφίας, ἀλλὰ δὲ λόγος γνῶσεως» (Α' Κορ. 12, 8). Ἐάν δὲν ἦτο πληροῖον μαρτὸν ἁγίου Πνεύματος δὲν θὰ εἶχεν ἡ Ἐκκλησία ποιμένας **B** καὶ διδασκάλους, διότι καὶ αὐτὰ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος προβάλλονται καὶ ἐνδυναμοῦνται, καθὼς λέγει καὶ ὁ Παῦλος· «Ἐν ᾧ ὄθητο ὁρμὴ τοῦ Πνεύματος τὸ ἅγιον ποιμένας καὶ ἐπισκόπους» (Πράξ. 20, 28). Ἠλέπεις οὖν καὶ οὗτὸ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀφαιρέται; Ἐάν δὲν ἐνεφορεῖτο ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύ-

ματος ὁ κοινὸς πατὴρ⁶ καὶ διδασκαλὸς μαρτὸν αὐτὸς, δὲν θὰ ποῦ ἐλέγατε ὅλοι ἐν κορφῇ «Καὶ τῷ Πνεύματι σου, ὅταν ἀνέστη πρὸς ἄλλοι εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο θῆμα καὶ ἔδωκεν εἰς ἄλλους σοφίαν τὴν εἰρήνην. Καὶ τοὺς ἀνωτέρω λόγους δὲν ἀπευθύνετε πρὸς αὐτὸν μόνον ὅταν σοὺς κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, οὔτε ὅταν ἀναβαίη εἰς τὸ θῆμα, οὔτε ὅταν προσεύχηται διὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅταν κατατα πληροῖον τῆς ἱερῆς ταύτης τροπῆς, ὅταν πράξεται νὰ προσερχῆ τὴν φρικτὴν ἐκείνην θυσίαν. Βεβαίως οἱ μεμνημένοι γνωρίζουν τὴν σημασίαν τῶν λόγων μου. Δὲν ἐγγίξει τὰ δῶρα **C** ποῦ εὐρίσκονται ἐνώπιον του πρὶν εὐκρηθῆναι τὰ ἔλαθ' εἰς ἔσθε ἡ χάρις τοῦ Κυρίου καὶ εἰς ἀπάντησιν τοῦ εἰπτε «Καὶ τῷ Πνεύματι σου». Διὰ τῆς ἀπάντησεως ἢ αὐτὴς φέρετε εἰς τὴν σκέψιν σοὺς ὅτι τίποτε δὲν κατορθώνει αὐτὸς ποῦ εἶναι ἐνώπιον τῆς ἁγίας Τραπέζης, οὔτε καὶ εἶναι ἀνθρώπων ἐπιτελεῖν τὰ προσφερόμενα δῶρα, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ποῦ εἶναι παροῦσα καὶ ὑπερίπταται πάντων ἐπιτελεῖ τὴν μυστικὴν ἐκείνην θυσίαν. Διότι παρ' ὅτι ἀνθρωπινή εἶναι ἡ παρουσία, ἐν τοῖτοις ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος ποῦ ἐνεργεῖ δι' αὐτῆς. Μὴ λοιπὸν διδῆς σημασίαν εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου ποῦ εὐρίσκεται ἐνώπιον τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἀλλὰ προσέθηκε νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀόρατον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου θεσίαν χάριν. Τίποτε ἔξ ὧν συμβαίνουν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τοῦτου θήματος δὲν ἀφαιρέται εἰς τὸν ἀνθρώπον. Ἐάν δὲν ἦτο παρὸν **D** τὸ ἅγιον Πνεῦμα, δὲν θὰ ἰδρότο ἡ Ἐκκλησία· καὶ ἐπ' ὅσον ὑπάρχει ἡ Ἐκκλησία, εἶναι προφανὲς ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα εὐρίσκεται ἐν μέσῳ ἡμῶν.

Θὰ διερωτῶ ὅμως κάποιος· διὰ τί πάρα δὲν γίνονται θαύματα; Ἐπ' αὐτοῦ προσέχετε ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς λόγους μου, ἐπειδὴ ὁμοῦ πολλοὺς νὰ μελετοῦν καὶ νὰ ἐρεινοῦν διαρκῶς καὶ πάντοτε τοῦτο. Διὰ τί σοὺς ἐθαπτίζοντο τότε ἐλάμβανον τὸ χάρισμα τῆς γλωσσολαλίας, καὶ σήμερον δὲν τὸ λαμβάνουν; Ἄς μάθωμεν προηγουμένως τί εἶναι ἡ γλωσσολαλία, καὶ τότε θὰ ἀμλήσωμεν καὶ διὰ τὴν αἰτίαν. Τὶ λοιπὸν εἶναι γλωσσολαλία; Ἐκεῖνος ποῦ ἐθαπτίζετο ἀμέσως ψιμίλει τὴν ἰνδικὴν γλῶσσαν, ἢ τὴν αἰγυπτιακὴν, τὴν περσικὴν, τὴν οὐκρινὴν, τὴν θρακικὴν καὶ ἐνῶς ἦτο εἰς ἀνθρωπος καταίχε πολλὰς γλῶσσας· καὶ αὐτοὶ ποῦ ἐθαπτίζονταν σήμερον ἂν ἐθαπτίζοντο τότε θὰ ἠκούοντο νὰ ἀμλοῦν εἰς διαφορετικὰς γλῶσσας. Ἐπειδὴ καὶ ὁ Παῦλος, λέγει ἡ ἁγία Γραφή, εὗρε μερικοὺς οἱ ὅποιοι ἐθαπτίζονταν **E** ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, καὶ λέγει πρὸς

6. Πρόκειται κατὰ τὸ ἐπιπέδου φιλοσοφίας, ἢ ἑσῶς καὶ ἀκαρτέως εἰς κρησῶτερον ἐν Χριστοῦ. Ἡμετέροις εἰς αὐτὸν τὴν ἑσῶσαν τοῦ κρησῶτος. Βλ. Γ. Quast, Initiation aux Pères de l'Église, Paris 1982, τῆς. III, σ. 597.

αὐτοὺς «Ἐὶ Πνεῦμα ἅγιον ἐλάβοτε πιστεύσαντες, λέγουσιν αὐτῶν ἄλλ' οὐδὲ εἶ ἔστι Πνεῦμα ἅγιον, ἠκούσαμεν» (Πράξ. 19, 2)· καὶ αἰτέουσι τοὺς προέφρασε νὰ βαπτισθῶν «καὶ ἐπαθῆναι αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐλάλουν ἅπαντες γλώσσαις» (Πράξ. 19, 6). Διὰ τοῦτον ἡ χάρις αὐτῆ περιωρίσθη καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους σήμερον; «Ὅτι ἐπειδὴ ἠθέλησεν ὁ Θεὸς νὰ μὴ προσβάλλῃ, ἀλλ' ⁴⁰⁴ ἅ ἐπειδὴ ἠθέλησεν ὑπερβολικῶς νὰ μὴ τιμῆσι. Πῶς; Ἐὰ σοῦ ἀπαντήσω. Οἱ ἄνθρωποι τότε ἦσαν περισσότερο ἀνόητοι, δίδει μᾶλλον πρὸ ἀλίγου εἶχαν ἀπαλλαγῆ ἐκ τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων καὶ ἡ διανοία τῶν ἡτο πακυλῆ καὶ ἀνεσώτητος ἀκόμη, καὶ ἄλλα τὰ ἄλλα πράγματα τοὺς ἐφρόδον καὶ τοὺς ἀφῆσαν ἐκστατικούς, καὶ τίποτε ἀκόμη δὲν ἐγγράφον διὰ τὸ πνευματικὸν χάρισμα. Οὕτε εἶχαν ἰδέαν τὴ ἀκριβοῦς εἶναι ἡ πνευματικὴ χάρις καὶ ὅτι μόνον διὰ τῆς πίστεως εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν κατανοήσῃ κάποιος. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐγένοντο θαύματα. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων ἄλλα μὲν εἶναι ὁράτα καὶ κατανοοῦνται μόνον διὰ τῆς πίστεως, ἄλλα δὲ εἶναι αἰσθητὰ καὶ ἔμφανίζουσι κάπως αἰσθητὸν σημεῖον διὰ νὰ πείσουν τοὺς ἄπιστους. Ἐννοῦ ἀνέλογόν τι εἶναι λέγει, ὅτι ἡ ἄρεσις τῶν ἁμαρτιῶν εἶναι πνευματικὴ ὑπόθεσις, ὁράτος **B** διαρῆ. Διὸ τὸν τρόπον διὰ τοῦ ἁπολοῦ ἀπαλέκονται αἱ ἁμαρτίαι μὴ δὲν δυνάμεθα νὰ ἴωμεν διὰ τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν. Διὰ τὴν ψυχὴν δὲν φαίνεται διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ σώματος. Ἡ καθαρισις λοιπὸν τῶν ἁμαρτιῶν εἶναι μίαν πνευματικὴν διαρῆ, ποὺ δὲν δυνάμεθα νὰ ἴωμεν διὰ τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ γλωσσολαλία εἶναι καὶ αὐτὴ πνευματικὴ διαρῆ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλ' ὅμως προσφέρει αἰσθητὸν σημεῖον, ποὺ εὐκόλως τὸ ἀντιλαμβάνονται οἱ ἀπίστοι. Διὸ τὴ γλώσσα ποὺ ἀκούωμεν ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν καὶ ἀποδείξιν τῆς ὁράτου ἐνεργείας ποὺ λαμβάνει χάρον ἐντὸς τῆς ψυχῆς μας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει **C** «Ἐκείτοι δὲ ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος δίδεται πρὸς τὸ συμφέρον» (Α' Κορ. 12, 7). Ἐγὼ λοιπὸν τώρα δὲν ἔχω ἀνάγκη θαυμάτων διὰ νὰ πιστεύσω. Διὰ τὸ: Διὸ καὶ χωρὶς νὰ λάβω ἀποδείξεις ὑπὸ τινος ἔμαθα νὰ πιστεύω ἐκ τῶν Κύρων. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ποὺ στερεῖται πίστεως ζητεῖ ἀποδείξεις, ἐγὼ ποὺ ὅμως πιστεύω δὲν τὰς χρειάζομαι οὐτε ἐπιθυμῶ νὰ ἐγγυήσῃ κάποιος, ἀλλὰ πρὶν ἀκούη ἡμῶν ἐξέτην γλώσσαν ἀντελήφθη ὅτι ἐκχαρίσθη ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν. Ἐκεῖνοι λοιπὸν τότε δὲν ἐπίστευαν πρὶν λάβω ἀποδείξεις, διὰ τοῦτο καὶ τοὺς προσεφώνω αὐταί, ὑπὸ μορφήν θαυμάτων ὡς ἐγγύησις τῆς πίστεως εἰς τὴν ὁποῖον ἐπίστευαν. Συ-

νεπῶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὰς ἀποδείξεις εἰς αὐτοὺς, ὅτι ὡς εἰς πιστοὺς ἄλλ' ὡς εἰς ἄπιστους διὰ νὰ πιστεύσωσιν· διὰ καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «Τὰ σημεῖα οὐ τοῖς πιστεύουσιν, **D** ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις» (Α' Κορ. 14, 22). Βλέπετε ὅτι ὁ Θεὸς ἔπαισε νὰ προσφέρῃ ἀποδείξεις διὰ νὰ μὴ προσβάλλῃ ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ τιμῆσι. Ἐπρόφρασε τοῦτο ἐπειδὴ ἠθέλε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡμεῖς πιστεύομεν χωρὶς ἀποδείξεις καὶ ἐγγυήσεις διὰ τὸ περιεχόμενον τῆς πίστεως. Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μὲν ἔδωκεν ἐλάμβανον προηγουμένως ἀποδείξεις καὶ ἐγγυήσεις δὲν δὲν ἐπίστευαν εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὰ ὁράτα πράγματα, ἐγὼ δὲ καὶ χωρὶς αὐτὰς πιστεύω μὲ ἄληθ μου τὴν καρδίαν, οὕτως εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον δὲν γίνονται σήμερον θαύματα.

5. Ἐὰ ἠθέλα νὰ ἑμιλῶσιν **E** καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστῆς, καὶ νὰ ἀποδείξῃ τὴ ἀκριβοῦς εἶναι πεντηκοστή καὶ διατὴ δίδονται αἱ διαρῆαι τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἐπιστῆν ταύτην, καὶ διὰ τὴν εἶναι πρὶν τῶν γλωσσῶν, καὶ διὰ τὴν εἶναι ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου. Βλέπω ὅμως ὅτι ἡ ἑμιλία γίνεται μεγάλη, διὰ τοῦτο ἀποδοῦν ὀλίγα ἀκόμη θὰ σταματήσω. «Ἐν τῇ συμπληρωσῆαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ὡφθῆσαν αὐτοὺς διαμερζόμενοι γλώσσαι ὡσεὶ πυρός» (Πράξ. 2, 1-3), ὅτι γλώσσα πυρός, ἀλλὰ γλώσσα ἔν εἶναι πυρός, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἦτο κάτι τὸ αἰσθητὸν. Ὅπως ἀκριβοῦς δηλαδὴ κατέθη εἰς τὸς ὄχθας τοῦ Ἰερδάνου κατὰ τὴν δάπτισιν, ὅτι περισσότερο, ⁴⁰⁵ **A** ἀλλ' ἔν μορφῇ περισσότερο, εἶσι καὶ ἐδῶ, ὅτι πῦρ, ἀλλ' ἔν μορφῇ πυρός. Καὶ πάλιν εἰς τὸ ἀνωτέρω σημεῖον λέγει: «Ὅσει φεραμένης πνοῆς θείας» (Πράξ. 2, 2)· ὅτι θείας ἀνεμοῦ, ἀλλ' ὡς τὸ ἐφόρησις θείας ἀνεμοῦ. Διὰ τὴν ὅμως ὁ Ἰεζεκιήλ δὲν ἐλάθε τὸ χάρισμα τῆς προφητείας ὑπὸ μορφῆν πυρός ἀλλὰ διὰ θεῶν, ἐν τῷ οἱ ἀπόστολοι λαμβάνουν τὰ χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ πυρός; Δι' ἐκεῖνον μὲν λοιπὸν λέγει, ὅτι τοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς νὰ φάγη ἕνα θεῶν ὅπου περιείκοντο γραπτὰ ἐπακρίσεις καὶ ἔρηνοι καὶ συμφοραί, αἱ ὁποῖαι ἦσαν γεγραμμένα εἰς βλα τὰ σημεῖα αὐτοῦ. Καὶ ἔφαγε τὸ θεῶν αὐτὸ ὁ Ἰεζεκιήλ καὶ ἠσθάνθη ὡς νὰ ἔφαγε μέλι (Ἰεζ. 2, 9-33). Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως αὐτῆν τῶν ἀποστόλων δὲν συνέβη εἶσι, ἀλλὰ **ε'** ὡφθῆσαν αὐτοῖς **B** γλώσσαι ὡσεὶ πυρός; Διὰ τοῖνον λόγον λοιπὸν ἐκεῖ παρρησιόσθη θεῶν καὶ γράμματα, ἐν τῷ ἐδῶ γλώσσα καὶ πῦρ; Διὰ τὴν ἐκεῖνος μὲν ἀνεκρίθη διὰ νὰ ἐλέγη τὰς ἁμαρτίας καὶ νὰ βροντήσῃ μὲν συμφορὰς τοῦ ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἐν τῷ αὐτοῖς διασκορπίσθησαν διὰ νὰ συγχωρήσωσιν κατακαίοντες τὰ ἁμαρτήματα ὅλου τοῦ κόσμου. Διὰ τοῦτο ἐκεῖνος μὲν ἐλάμβανε θεῶν, ποὺ περιεῖχε τὰς μελλούσας συμφορὰς, ἐν τῷ αὐτοῖς ἐλάμβανον πῦρ διὰ νὰ κατακαύσωσιν

τὰ ἁμαρτήματα ἔδωκεν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ ἐξαφανίσουσιν ὅλα. Ὅπως ἐκρίβως δηλοῦσθαι ἢ φωνῆ καὶ πῆχτες εἰς τὸς ἀκόντας, εὐκρίβως τὰς μεταστρέφει ὅλας, ἔτσι καὶ ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐξηρῶνιζε τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλ' οἱ ἀναβίθαι Ἰουδαῖοι Ἐνθ' ἐγένοντο αὐτὰ καὶ ἔπρεπε νὰ μείνουν ἐκαλιχθῆαι, νὰ τρέμουν καὶ νὰ προσκυνοῦν Ἐκείνον ποῦ ἔδωκε τὰς δωρεάς, ἀποδεκνόντων πάλιν τὴν ἀνοσιαν τῶν καὶ κατηγοροῦν ὅτι εἶναι μεθυσμένοι οἱ ἀπόστολοι ποῦ εἶχαν λάβει πλοσίαν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐπειδὴ ἔλεγαν: «Ὅτι οὗ γλεσκουε μεμυσημένοι εἰσίν» (Πράξ. 2, 13). Πρόσεξε τὴν ἀκαρσίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ σέψου τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀγγέλων. Διὰ τοὺς αἱ μὲν ἀγγελοὶ ὅταν εἶδαν ὅτι ὁ Κύριος προσέφερεν εἰς τὸν Πατέρα τοῦ ἡμῶν ὡς προσφορὰν ἐκλεκτὴν, ἐκαίροντο καὶ ἔλεγαν: «Ἄρα-τε πόλλας, οἱ ἄρκοντες ὑμῶν, καὶ ἐπόρητε, πόλλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης» (Ψαλμ. 23, 7)· οἱ δὲ ἄνθρωποι ὅταν εἶδαν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καταρκομένην πρὸς ἡμᾶς λέγουσιν, ὅτι εἶναι μεθυσμένοι αὐτοὶ ποῦ ἐδέχθησαν τὴν χάριν, καὶ οὕτε ἀσκέθησαν τὴν ἰσχυρίαν τοῦ ἔτους κατὰ τὴν ὁσίαν συνέθη τὸ γεγονός. Διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει μοῦστος εἰς ἐπακοὴν ἀνοσίαν, καὶ τότε ἦτο ἀνοσίς. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἄς ἀπομαρυνθοῦν, ἡμεῖς ὅμως ἄς σκεπθώμεν τὴν ἀντιπροσορὰν τοῦ φιλοανθρώπου Θεοῦ. Ἐλάθεν ὁ Χριστὸς τὴν προσφορὰν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς μας καὶ ἄντ' αὐτῆς μᾶς ἔδωκε τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς περίπτωσιν μακροκρονίου πολέμου, ὅταν σταματήσῃν αἱ ἐκθροπραξίαι καὶ ἀποκατασταθῆ ἡ εἰρηνική σὶ ἀντίπαλοι ἀνταλλάσσουσιν μεταξύ τῶν ἐγγυήσεως καὶ αἰχμαλώτους, τὸ αὐτὸ συνέθη καὶ μεταξύ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ἔστειλαν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐκλεκτὴν προσφορὰν ὡς ἐνέχυρον καὶ ἐγγύησιν ἀντιπέσει-λεν ὁ Θεὸς Ἐ ὡς ἐνέχυρον καὶ ἐγγύησιν τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Τὸ ὅτι δὲ ἔχομεν ἐνέχυρα καὶ ἐγγυήσεις συνάγεται ἐκ τῶν ἀκο-λασθῶν: τὰ ἐνέχυρα δηλοῦσθαι καὶ ἐγγυήσεις πρέπει νὰ εἶναι βασιλικῆς καταγωγῆς. Διὰ τοῦτο ἀπεστάλη εἰς ἡμᾶς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὡς προερίκνυμεν ἐκ τῆς πλέον βασιλικῆς οὐσίας. Καὶ ὁ προσφερθεὶς ὡς ἐκλεκτὴ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως προ-σοφορὰ ἦτο ἐκ βασιλικοῦ γένους, διὰ τοῦτο κατὰ τὸν Δαυὶδ. Διὰ τοῦτο δὲν φοβούμαι πλέον διὰ τὴν ἡλικίαν προσφορὰ τοῦ γένους μας ἐδύοκαται ἐν οὐρανοῖς. Διὰ τοῦτο καὶ ἂν κέποιε μὲ ἀπειλήσῃ μὲ αἰώνιος βασανισμὸς, ἢ μὲ ἀσθε-στον 466 Α πῦρ, ἢ μὲ ἄλλας πονείας καὶ τιμωρίας, δὲν φοβού-μαι πλέον. Ἄλλὰ μᾶλλον φοβούμαι, πλὴν ὅμως δὲν ἀπελπίζομαι διὰ τὴν οὐσίαν μου. Διὰ τὴν δὲν ἐκπέπτετο νὰ προ-

σοφῆρ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Θεὸς πολλὰ ἀγαθὰ. δὲν θὰ ἐλάμβανεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν καλύτερον προσφορὰν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Πρὸ τοῦ γεγονότος τούτου, ὅταν ἐσπρέφα-μεν τοὺς ὀφθαλμοὺς μας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀντελαμβανόμεθα τὴν ὕπαρξιν τῶν ἀγγέλων, ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν δυ-νόμενων αὐτῶν ἐβλέπαμεν σαφέστερον τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύ-σεώς μας. Ἐνθ' ἄρα ὅταν θελήσωμεν νὰ ἴδωμεν τὴν εὐγέ-νεϊάν μας, ὀφείνομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν πρὸς τὸν ἄρνον τοῦ βασιλείου, διὰ τοῦτο ἐκεῖ κάθηται ἢ ἐκ τῆς φύ-σεώς μας καλύτερος προσφορὰ. Ἔτσι καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θὰ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ μᾶς κρίνῃ. Ἄς εἰμεθα ἐτοι-μοὶ λοιπὸν, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῶμεν ἀνάξιοι τῆς δόξης ἐκείνης, ἐπειδὴ ἀπιστοῦσθε θὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος καὶ δὲν θὰ ἀρῆσῃ. Θὰ ἔλθῃ μὲ στρατίαι, τάγματα ἀγγέλων, συντάγματα ἀρακαγγέ-λων, ὁμάδας μαρτύρων, κορμὸς δικαίων, πλῆθη προφητῶν καὶ ἰσοπέλων καὶ εἰς τὸ μέσον τῶν ὄλων ἐκείνων στρατοπέδων θὰ φαίνεται, ὁ Κύριος μὲ μίαν ἀνέκροστον καὶ ἀσύλληπτον δόξαν.

8. Ἄς πράττωμεν λοιπὸν ὅλα αὐτὰ, ὥστε νὰ μὴ θεωρη-θῶμεν ἀνάξιοι τῆς δόξης ἐκείνης. Θέλετε νὰ σὰς εἴπω καὶ τὸ δυσάρεστα; ὅχι διὰ νὰ σὰς λυπήσω, ἀλλὰ διὰ νὰ σὰς βοηθήσω νὰ γίνετε καλύτεροι. Τότε θὰ ρεῖσθαι ἰσχυρὸς παταρὸς πρὸ τοῦ θρόνου ἐκείνου (Δαν. 7, 10). Τότε θὰ ἀνοσιωθῶν Ἡθὺλῆα φο-θερὸν καὶ φρικτὸν δικαστήριον ἐκεῖ ἐτοιμασθῆ. Διὰ τοῦτο ὅ-πως συμβαίνει εἰς τὸ ἐπίγειον δικαστήριον, ὅπου ἀναγιγνώ-σκονται αἱ πράξεις τῆς ζωῆς μας, ἔτσι καὶ αἱ προσφῆται λέ-γουν πολλὰ διὰ τὰ θεία αὐτὰ. Ὁ μὲν Μωϋσῆς λέγει: «Ἐγὼ μὲν ἄφῃς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ὅπως: εἰ δὲ μὴ, κἀμὲ ἐξά-λειπον ἐκ τῆς θείου, ἢς ἔγραψας» (Ἐξοδ. 32, 32) καὶ ὁ Χριστὸς πάλιν ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητὰς: «Ἐν τούτῳ μὴ καί-ρετε, ὅτι τὰ δαμόνια ὑμῶν ὑποτάσσεται: καίρετε δὲ ὅτι τὰ ὄντομα ὑμῶν γέρονται ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Λουκ. 10, 21) καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ προσφῆτης Δαυὶδ: «Ἐν τῷ βιβλίῳ σου πάν-τες γραφῆσονται, ἡμέραι πλοσθήσονται, καὶ οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς» (Ψαλμ. 138, 16) καὶ πάλιν Ἅ «Ἐταλειφθήτωσαν ἐκ θείου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφῆτωσαν» (Ψαλμ. 68, 29). Βλέπετε ὅτι ἄλλοι μὲν ἐξαιρέονται καὶ ἄλλοι ἐγγράφονται: εἰς τὰ θεία ἐκεῖνα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἁμαρτήματά μας ἔχουν ἐκεῖ κατα-γραφῆ: εἶναι ἔσρη, καὶ ἄς μέθωμεν δι' ὀριμμένα πράγματα ποῦ εἶναι δυνατόν νὰ μᾶς ἀπαλλάξουν τῆς κολάσεως: προκα-λοῦν φόβον οἱ λόγοι, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα εἶναι κηρύσμοι καὶ ὀφέ-ληται, διὰ τοῦτο δυνατόν νὰ μᾶς γλυτώσῃν ἐκ τῆς δοκιμασίας τῆς πραγματικῆς τιμωρίας. Ἄς μᾶθωμεν λοιπὸν ὅτι κατα-

γράφονται τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ὅτι εἴπομεν ἐδῶ ὡς ἔως μετα-
 θιβάεται ἐκεῖ καὶ καταγράφεται. Ἀπὸ ποῦ συνάγεται τοῦτο;
 διότι δι' αὐτὰ τὰ θέματα δὲν πρέπει νὰ ἀποφανίζεσθε ἐπιπο-
 λιαίως. Ὁ Μαλακίος Ε λέγει πρὸς τοὺς Ἰουδαίους: «Ὅσαι οἱ
 παρούσωντες τὴν Κύριον. Καὶ πᾶς, λέγει, σπρωξόμεθα
 αὐτόν; Ἐν τῷ λέγειν ἡμᾶς πᾶς ποιῶν πονηρὸν καλῶς ἐνό-
 μων Κύριον» (Μαλαχ. 2, 17). Λόγοι ἀκαρίστων δούλων εἴ-
 ναι αὐτὰ, καὶ ὁ Θεὸς ἐξεδίχλωσε τὴν εὐνοίαν του πρὸς αὐτούς,
 πρὸς τοὺς διεσπάρθενους λέγει ἡ Γραφή, πρὸς ἐκείνους ποὺ
 δὲν ἐτήρησαν τὰς ἐντολάς του «Ἴδού ἡμεῖς ἐφυλάξαμεν τὰ
 φυλάγματα αὐτοῦ, καὶ μακαρίζομεν ἀλλοτρίους, (Μαλαχ. 3, 14
 —15) διότι ἡμεῖς, λέγει, κοπιᾶμεν ⁴⁶⁷ Α καθήμενῶς καὶ
 ἀπολαμβάνομεν ἄλλαι τῶν ἀγαθῶν. Λόγους αὐτοῦ τοῦ εἰδούς
 καὶ οἱ δούλοι παλάσιας διὰ τοὺς κυρίους των λέγουσι, ἄνθρω-
 πος ὅπως διὰ τὸν συνάνθρωπον νὰ λέγῃ αὐτὰ δὲν εἶναι τό-
 σον φοβερόν, μολοῦντι εἶναι θεβαίως: τὸ νὰ λέγῃ ὅπως κά-
 ποιος αὐτὰ διὰ τὸν Κύριον τοῦ κόσμου ὅλου καὶ τοῦ σήμαν-
 τος, διὰ τὸν φιλόνηρον καὶ ἐλεήμονα Κύριον, εἶναι ἀντίτε-
 ρον πάσης καταδίκης καὶ ἀξίζει τὴν μεγαλύτεραν τιμωρίαν.
 Διὰ νὰ μάθῃς ὅμως, ὅτι λόγοι αὐτοῦ τοῦ εἰδούς καταγράφο-
 νται, ἴσως οἱ λέγει ὁ προφήτης: «Ἴδού ταῦτα ἐγγέγραπται
 ἐν βιβλίῳ ζώντων εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Μαλ.
 3, 18). Καὶ καταγράφονται, ἔπειθ' ἐν ὑπεθυμιάῳ ὁ Θεὸς
 τὴν ἡμέραν τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς ἐλέγξῃ καὶ **Β** κα-
 τ' ἀγορήσῃ τὸ βιβλίον ἄφου τὸ τοποθετήσῃ εἰς τὸ μέσον. Ἵσως
 νὰ συνεκλόνησται τὴν ψυχὴν σας διὰ τοῦ φόβου, ἔτι ἴσως
 τὴν ἰδικὴν σας, ἀλλὰ τὴν ἰδικὴν μου προσηγομένης. Ἐμπρὸς
 λοιπόν, δε σταματήσω τὴν ἠμιλίαν, ἀλλὰ καλύτερον τὸν φό-
 βον καὶ μέλλον δὲν θὰ σταματήσω, ἀλλὰ θὰ οὖς παρηγορή-
 σω. Διότι ὁ φόβος πρέπει νὰ παραμείνῃ διὰ νὰ ἀποκαθάρ-
 σῃ τὴν σκέψιν μας καὶ δε κάμωμεν τοῦτον πλῆθον ὑποφερτῶν.
 Ἀλλὰ πᾶς εἶναι δυνατόν νὰ τὸν περιόρισται; Ἄν ἀποδεί-
 ξωμεν ὅτι ἔτι μόνον καταγράφονται τὰ ἁμαρτήματα ἀλλὰ καὶ
 ἐξαλείφονται. Εἰς τὸ δικαστήριον θεδικῶς γράφονται διαρκῶς
 εἰς βιβλίον ὅσα λέγει ἐκείνος ποὺ δικάζεται καὶ ποτε δὲν
 εἶναι δυνατόν νὰ σβησθῶσι. Εἰς τὸ βιβλίον ἐκεῖνο ὅμως καὶ
 ἂν ἀκόμη εἴησι ἄρισμένα κακά, καὶ θελήσῃς νὰ ἀλλάξῃς
 γνώμην, πάλιν ἐξαλείφονται. Ἀπὸ ποῦ συνάγεται τοῦτο; Ἀπὸ
Γ τῆς ἁγίας Γραφῆς. «Ἀποστρεφόμενος, λέγει λαοὺν, ἐπὶ πρό-
 σωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου, καὶ πάσης τῆς ἠνομίας
 μου ἐξάλειψον» (Ψαλμ. 50, 11). Κανεὶς ὅμως δὲν δύναται
 νὰ ἐξαλείψῃ αὐτὸ ποὺ δὲν ἐγράφη: συνεπὶς παρακαλεῖ νὰ
 ἐξαλειφθῶσι αἱ ἁμαρτίαι ποὺ εἴσαν καταγραφῆ. Κάποιος δα-
 λος δὲ διδάσκει καὶ πᾶς ἐξαλείφονται: θὺν λέγει: «Ἐλεημο-

νόνας καὶ ῥύσειον ἀποκαθαίρονται αἱ ἁμαρτίαι» (Παρ. 15,
 27). Καὶ ἔτι μόνον ἐξαλείφονται, ἀλλὰ καὶ καθαρίζονται, ὥστε
 νὰ μὴ ὑπάρχῃ οὔτε ἕκτος πλῆθον τῆς καθάρσεως. Δὲν ἐξαλεί-
 φονται δὲ μόνον ἁμαρτίαι ποὺ διεπράχθησαν μετὰ τὸ βά-
 πτισμα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖναι ποὺ εἴσαν καταγραφῆ πρὸ τοῦ βα-
 πτίσματος ἐκαθάρθησαν ὅλαι διὰ τοῦ βυατος τοῦ βαπτίσματος
 καὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐκρίθῃς λέγει ὁ Παῦλος,
 ὅτι «Ἐξαλείφεις τὸ καθ' ἡμᾶς κειρόμενον». **Δ** ὁ ἦν ἐναντίον
 ἡμῶν, καὶ αὐτὸ ἦρεν ἐκ μέσου προσηλώσεως αὐτῷ σταυρῷ
 (Κολ. 2, 14). Εἶδες κατὰ ποῖον τρόπον ἀπεσβέσθη τὸ κειρό-
 γραφον ἐκεῖνο τῶν ἁμαρτιῶν μας; Καὶ ἔτι μόνον ἀπεσβέσθη,
 ἀλλὰ καὶ ἐσκόπη, ἐπειθὶ τὸ ἔσκισαν τὸ καρπὸν τοῦ σταυροῦ,
 εἰς σημεῖον νὰ τὸ καταστήσουν ἄσκητον. Ἄλλ' αἱ ἁμαρτίαι
 ἐκεῖναι ἀπεσβέσθησαν διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλονηρίας
 καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, αὐτὰ ὅμως ποὺ
 διεπράχθησαν μετὰ τὸ βάπτισμα κρείσσοντα πολλὴν προσά-
 θειαν διὰ νὰ ἀποσβεσθῶσι καὶ πάλιν. Ἐπειθὲ δὲν ὑπάρχει δεύ-
 τερον βάπτισμα, ἀλλ' ἀπαυτοῦνται δάκρυα ἰδικὰ μας, μετάνοια,
 ἐξομολόγησις, ἐλεημοσύνη, προσευχὴ καὶ κάθε ἄλλο εἶδος
 ἐκσεβείας. Ἔτσι κατόπιν πολλοῦ μόχθου καὶ ἀγῶνος **Ε** κα-
 θαρζοῦνται καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα τὰ ἁμαρτήματα. Λοιπὸν δε
 ἐποδείξαμεν παντὸς εἶδους ἐνδιαφέρον, ὥστε νὰ ἀποσβεσθῶσι
 ὅσα τῆς παρούσης ζωῆς τὰ ἁμαρτήματα αὐτὰ καὶ νὰ ἀπαλλα-
 γῶμεν τῆς ἐντροπῆς καὶ τῆς τιμωρίας εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν. Διὰ
 τι καὶ ἂν ἀκόμη ἔσχωμεν διασπράζει μόρια ἀσεβείας, δυνάμεθα,
 ἂν ἐπιθυμῶμεν, νὰ ἀποβάλωμεν ὅλο τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν
 αὐτῶν. Ἄς τὸ ἐπιθυμῶμεν λοιπόν, ἐπειθὶ εἶναι πολὺ προτι-
 μότερον ἐδῶ νὰ ἀγωνισθῶμεν ὀλίγον καὶ νὰ ἀπαλλαγῶμεν
 τῆς δικαίας τιμωρίας, ⁴⁶⁸ Α παρὰ νὰ ὀδυροφωσῶμεν κατὰ τὸν
 ὀλίγον αὐτὸν χρόνον τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς μας καὶ νὰ περιπέσω-
 μεν εἰς τὸς αἰώνιους ἐκεῖναις τιμωρίας. Καιρὸς λοιπὸν νὰ σκε-
 φθῶμεν μετὰ ποσοχῆς ὅσα εἴπαμεν. Κατεκρίναμεν ὅσους μίαν
 μόνην φορὰν ἔρχονται ἐδῶ καὶ ἔτος, διότι θάλοπον ἀδιάφοροι
 τὴν ἀπογιγνουμένην μητέρα. Τοὺς ὑπεθυμίσθημεν μίαν πα-
 λαιὰν ἱστορίαν, καὶ κατάραν καὶ εὐλογίαν. Ἀνεφέρθημεν εἰς
 ἰουδαϊκὰς ἐπιτάς, καὶ τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον προτρέπει ὁ
 Θεὸς τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἐπισηκῶνται ἐνώπιόν του τρίς τοῦ
 ἔτους. Εἴπαμεν ὅτι εἶναι διαρκῆς ἐορτὴ καὶ ἡ Πεντηκοστὴ καὶ
 νὸ Πάσχα καὶ τὸ Θεοφάνεια. Εἴπαμεν πᾶς τὴν ἐορτὴν κάμει
 ἡ καθαρὰ συνέδηρος καὶ δε οἱ κροκοὶ καθαριστοί. **Β** Ἀκο-
 λούθως ἀνεφέρθημεν εἰς τὰ δῶρα, ποὺ ἤλαθον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.
 Εἴπαμεν ὅτι ταῦτα εἶναι ἀπόδειξις τῆς συμφιλίαςσεως μετατῷ
 Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ἀπεδείξαμεν ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶναι
 παρὸν κατὰ τὴν συγκοίτησιν τῶν ἁμαρτιῶν, κατὰ τὴν ἀντιφώ-

νησι πρὸς τὸν Ποιμένα, κατὰ τὴν περικυλισμένην ὀμίλιαν, κατὰ τὴν γνώσιν τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὰς χειροτονίας, κατὰ τὴν στιγμήν τῆς μυστικῆς θυσίας. Ἐπισμεν ὅτι ἀντιλήψαμεν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐνέκρια καὶ ἐγγυήσεις, καὶ προσθέσαμεν τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον σήμερον δὲν γίνονται θαύματα. Μετὰ ταῦτα ἐνεθυμήθημεν τὸ φοβερὸν δικαστήριον καὶ τὰ θάβλα πού θά ἀνοικθῶν τότε, καὶ ὅτι ὅλα τὰ ἁμαρτήματά μας καταγράφονται, καὶ ἀπεδείξαμεν ὅτι, ἂν θέλωμεν πάλιν ἀποσβέννινται, ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ ἐνθυμήσῃτε, καὶ ἔάν δὲν εἴσιν δυνάτων ὅλα, ἀντὶ ὧν νὰ ἐνθυμήσῃτε C τοὺς λόγους διὰ τὰ θάβλα ὅπου καταγράφονται αἱ ἁμαρτίαι μας. Καὶ ὅλα ὅσα λέγετε, νὰ τὰ λέγητε μετὰ προσοχῆς καὶ νὰ διατηρῆτε διαρκῶς εἰς τὴν μνήμην σας τοὺς λόγους αὐτούς ὡς ἔάν ἦτο κάποιος ἐνώπιόν σας καὶ κατέγραφε τὰ λόγια σας, διὰ νὰ προσθέσῃτε καλὰ ἐργασίαι εἰσθε ἐγγεγραμμένοι εἰς ἀθάβλον τῶν ἐναρέτων, καὶ νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὴν γνωστοποίησιν εἰς τὸ δικαστήριον, ὡποῦ χωρὶς νὰ γνωρίζῃ κανεὶς ἀπολεθῶμεν τὸς ἁμαρτίας, ὅσοι εἴμεθα βεβαρημένοι διὰ τῆς καταγραφῆς πολλῶν ἁμαρτημάτων. Ἐπειδὴ εἶναι δυνατόν, καθὺς ἔχομεν ἀποδείξει, νὰ ἀποσβέσωμεν ὅλα τὰ ἁμαρτήματα πού ἔχουν καταγραφῆ, διὰ τῆς προσπάθειας καὶ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς θαθείας εὐσεβείας. Δι' αὐτὸ λοιπὸν εἰς φροντίσαμεν διαρκῶς, διὰ νὰ δυνηθῶμεν ὅταν φθάσῃμεν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, νὰ συγκληρωθῶμεν καὶ νὰ ἀποφύγωμεν ὅλα τὴν αἰώνιον τιμωρίαν. Καὶ εἴθε νὰ ἀπαλλαγῶμεν ὅλοι μας ἀπὸ αὐτὰ καὶ νὰ φανώμεν ἴσμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλοφροσύνης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ἁπλοῦ εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγκρόνως εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήμε δόξα, δόξα, καὶ τῆς κῆρας καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκόστην Β'

I. Ἐ Μεγάλα, ἀγαπητά, καὶ ὑπερβαίνοντα τὴν ἀνθρωπίνην λογικὴν εἶναι τὰ καρίσματα πού μᾶς ἐδώρησεν σήμερον ὁ φιλόανθρωπος Θεός. Διὰ τοῦτο ὅλοι ἐν κορφῇ ὡς καιροῦμεθα σήμερον καὶ με συγκίνησιν ὡς ἀνομνήσωμεν τὸν Κύριόν μας. Διότι ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶναι δορτὴ καὶ πανηγυρις. Καθὺς δηλοσὴ διαδέκεται ὁ ἥλιος, εἶται ἀποδοξίαι καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡ μία δορτὴ διαδέκεται τὴν ἄλλην καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ μεταδοίνομεν ἐκ τῆς μᾶς εἰς τὴν ἄλλην. Προηγούμενος μὲν λοιπὸν ἐμαρτάσαμεν τὴν σταύρωσιν, τὸ πάθος, τὴν ἀνάστασιν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· σήμερον δὲ λοιπὸν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ἀγαθῶν εἰς αὐτὴν τὴν κορυφίδα τῶν ἐορτῶν, ἔχομεν ἔλθει εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Κυρίου. «Ἐάν γὰρ ἀπέλθω, λέγει, σὺν ἄλλοις Παράκλητον πνεῦμα ὑμῖν, καὶ οὐκ ἔσται ὑμεῖς ὄρφανοὺς» (Ἰω. 14, 17). Βλέπετε πατρῶν ἐνδιαφέρον; Βλέπετε ἀνεκπρόσπτον φιλοφροσύνην; Πρὸ ὁλίγων ἡμερῶν B ἀνέθη εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐκάθησε ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου, ἐγκρατεστέθη εἰς τὰ δεξιά τοῦ Πατρὸς καὶ σήμερον μᾶς ἀποστέλλει ὡς ὄφρον τὰ καρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ δι' αὐτῶν μᾶς κορηγεῖ ἕπειρα σὺμμένα ἀγαθά. Διότι, πῆς μου, ποῖον ἔκ τῶν ἀγαθῶν πού σὺμβάλλουν εἰς τὴν σωτηρίαν μας δὲν ἔκει δοθῆ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος; Δι' αὐτοῦ ἀπαλλοοῦμεθα ἐκ τῆς δουλείας εἰς τὸν διάβολον, καλοοῦμεθα εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Χριστοῦ, ὀδηγοῦμεθα εἰς οὐρανίαν υἰοθεσίαν γεννητῶς ἀναγεννώμεθα ἐξ ὄφκῆς καὶ ἀπαλλοοῦμεθα ἀπὸ τὸ δυσδόστοκτον καὶ ἀποκροστικὸν φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν μας. Διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος βλέπομεν νὰ ὑπάρκουν πλήθη ἱερῶν, ἔχομεν τάγματα διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ C τῆς πηγῆς ταύτης ἐξῆλθον πλοῦτῃ προφητειῶν καὶ καρίσματα θεραπεῶν, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πού σὺνήθως στολίζουν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἔκει ἔχουν τὴν προέλευσίν των. Καὶ ἀναφανεί ὁ Παῦλος, λέγων «Ταῦτα πάντα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, ἔσπερὸν ἴδια ἐκαστῶ καθὺς βούλεται» (Α' Κορ. 12, 11). Ὅπως θέλει, λέγει, ὅχι δὲ καθὺς; εἶλεν διατακῆ. Διαταρε. καὶ δὲν

διαίρεται. "Εχει έξουσίαν και δὲν υπόκειται εἰς ἔξουσίαν. Διότι ὁ Παῦλος ὁμολόγησε, ὅτι ἔχει τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὴν ἴδιαν ἔξουσίαν ποῦ ἔχει καὶ ὁ Πατὴρ. Καθὼς δὲ λέγει ἀνοφερόμενος εἰς τὸν Πατέρα, «Ὁ δὲ Θεὸς ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν ἡμῖν» (Α' Κορ. 12, 6), ἔτσι λέγει καὶ διὰ τὸ ἅγιον Πνεῦμα **D** «Ταῦτα πάντα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, διαίρουσιν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς δοῦλεται» (Α' Κορ. 12, 11). Εἶδες συλλογικὴν ἔξουσίαν; Ἐπειδὴ ὅσα πρόσωπα ἔχουν μίαν οὐσίαν εἶναι φανερὸν ὅτι ἔχουν τὴν αὐτὴν ἔξουσίαν, καὶ ὅσα ἔχουν ἰσοτίμην ἄξιαν, εἰς αὐτὰ εἶναι μία ἡ δύναμις καὶ ἡ ἔξουσία. Χάρης εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀπαλλάγημεν τὴν ἁμαρτιῶν, διὰ τοῦτο ἀπεπλύνουμεν κάθε ρύπον. Διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνφ' ἑμῶς ἄνθρωποι ἐγίναντο ἄγγελοι ὅσοι προσεγγίσαντες εἰς τὴν κἀρην κυρίου καὶ μεταβλήθη ἡ φύσις μας, ἀλλὰ, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πλέον **E** ἀξιοθαύμαστον, ἂν καὶ διετηρήσαμεν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐπιειξάμεν ἀγγελικὴν συμπεριφορὰν. Τέτοιο λοιπὸν εἶναι ἡ δύναμις τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ὅπως ἀκριβὴς ἡ αἰσθητὴ αὐτῆς φωτιᾶ, θύει δεχθῆ τὸν μαλακὸν πηλὸν τὸν καθιστὰ σκληρὸν κέραρον, ἔτσι βεβαίως καὶ τὸ πῦρ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, θύει ἔγκαυσταθῆ εἰς τὴν εὐσεβῆ ψυχὴν, καὶ ἂν ἀκόμη τὴν εὐρὴ μαλακωτέραν ἀπὸ τὸν πηλὸν τὴν καθιστὰ στερεωτέραν τοῦ σιδήρου, καὶ ἀφανῆς μεταβάλλει εἰς λαμπρότερον τοῦ ἡλίου αὐτὸν ποῦ ἦτο πρὸ ὀλίγου μεμολυομένους ἐκ τοῦ θερμαίου τῶν ἁμαρτιῶν. Ἐπιθυμῶν τοῦτο νὰ μὲς διδάξῃ ὁ **470** **A** μακάριος Παῦλος διεκέρυσε, λέγων «Μὴ πλανᾶσθε οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολόγῳι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε πλεονεκταί, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὔτε λοῦθοι οὔτε ἄργαγες βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν» (Α' Κορ. 6, 9-10). Καὶ ἀποῦ ἀπηριθήμῃς κατὰ κάποιον τρόπον ὅλα τὰ εἶδη τῆς κακίας, καὶ ἐβόησεν ὅτι οἱ ἔνοχοι διαπρόσεως αὐτῶν ἀποκρυσταίνονται τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἐμῶς προσέθετε: «Καὶ πατὴρ τινες ἦτε, ἀλλ' ἀπελούσασθε, ἀλλ' ἡγιασθήτε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε» (Α' Κορ. 6, 11). Πῶς ὅμως καὶ διὰ ποῦαν τρόπου; πῶς μου διότι τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, ποῦ ζητοῦμεν νὰ μάθωμεν. «Ἐν τῷ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ», λέγει, «καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν». **B** Εἶδες, ἀγαπητέ, τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος; εἶδες ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐξηκράνισε ὀλόκληρον αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἐκεῖνους ποῦ ἦσαν προηγουμένως ἰσχυρότεροι τῶν ἁμαρτιῶν τῶν, ἀφανῆς ἀνεθάρσα εἰς τὴν ὑψηλοτέραν τιμὴν;

2. Ποῖος λοιπὸν θὰ ἦδύνατο ἐπιείκως νὰ κλαῖσθαι καὶ νὰ ἠρνήσθαι αὐτοὺς ποῦ ἐπιχειροῦν νὰ προσβάλλουν τὴν ἄξιαν

τοῦ ἁγίου Πνεύματος, αὐτοὺς ποῦ ὡς δαιμονισμένοι δὲν ἐπέτυχαν νὰ ἀπομακρυνθοῦν τῆς ἐχαριστίας τῶν παρὰ τὸ πλῆθος τῶν τῶσον ἐνεργησῶν, ἀλλὰ τολμοῦν νὰ κἀμουν τὰ πάντα διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν, ἀπομακρυνόμενοι τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὅσο εἶναι δυνατόν εἰς αὐτοὺς καὶ τῆς κυριαρχικῆς ἀξίας του, ἐπιχειροῦντες νὰ τὸ ἀναγάγουν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν **C** κτισμάτων τοῦ Θεοῦ; Αὐτοὺς θὰ ἤθελα νὰ ἐρωτήσω διὰ ποῦαν λόγων, οἷες, τῶσον πόλερον ἐγείρετε κατὰ τῆς ἀξίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος; ἀλλὰ μῆλλον κατὰ τῆς σωτηρίας οὐς, καὶ δὲν θέλετε νὰ κατανοήσῃτε τὰ λόγια ποῦ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς του; «Παρεῦθεντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Ματθ. 28, 19). Εἶδες τὴν ἄξιαν τῶν προσκίτων ὅτι εἶναι ἄμωτος; Εἶδες πῶσον ἀκριβῆς εἶναι ἡ συμφωνία; Εἶδες τὸ ἐκείρετον τῶν προσκίτων τῆς Τριάδος; μῆπως θάλετες κάποιου διαφορὰν, ἢ ἐναλλαγὴν, ἢ ἑλλειψιν; Διὰ τὴν τολμῆν νὰ παραποιήσῃτε τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ἢ ἀγνοεῖτε, ὅτι καὶ **D** εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἰσότητος, ἂν κάποιος ἐπιχειρήσῃ ἢ τολμήσῃ νὰ προσέθῃ κατὰ ἐπὶ πλέον εἰς τὰ διατάγματα τοῦ βασιλέως ἢ νὰ ἀφαιρήσῃ, ποῦ εἶναι καὶ αὐτὸς τῆς ἰδίας μετ' ἡμᾶς φύσεως, ὑπόκειται εἰς τὴν χειροτέραν τῶν παινῶν καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς τιμωρίας; "Ἄν λοιπὸν ὑφίσταται ἴσος κἀνδύνας διὰ τὰς ἀνθρωπίνους περιπτώσεις, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συγκληροῦσθαι αὐτὰ ποῦ ἐπαδεικνύουν τὴν ἀναισθησίαν καὶ προσπαθοῦν νὰ διαστρέψουν τὰ λόγια τοῦ Σωτῆρος μας καὶ δὲν θέλουν **E** νὰ ἀκούουν οὔτε τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐντὸς του ὁμιλοῦντα τὸν Χριστὸν καὶ ὁ ὁποῖος μετ' ἡμᾶς φωνὴν κραυγᾶς καὶ λέγει «Ὁφθαλμοὶ οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἐνόησεν, ὃ ἤτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν»; (Α' Κορ. 2, 9). "Ἄν λοιπὸν δὲν εἶδον οὔτε ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς, οὔτε οὐς ἤκουσε, οὔτε ἠδυνήθη νὰ κατανοήσῃ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ, αὐτὰ ποῦ ἤτοίμασεν ὁ Θεὸς δι' ἐκεῖνους ποῦ τὸν ἀγαποῦν, πῶς θὰ δυνήσθωμεν ἡμεῖς, ὃ μακάριε Παῦλε, νὰ γνωρίσωμεν ταῦτα; Κάμε ὀλίγην ὑπομονὴν καὶ θὰ ἀκούσῃς τὸν Παῦλον καὶ τοῦτο νὰ ἀποκαλύπτῃ. Συνεπλήρωσε λοιπὸν καὶ εἶπεν: «Ἡμεῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ» (Α' Κορ. 2, 10). Καὶ δὲν περιωρίσθῃ μόνον **471** **A** εἰς αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ νὰ φανερώσῃ καὶ τὴν τεραστίαν δύναμιν, καὶ ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τῆς αὐτῆς οὐσίας μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, λέγει: «Τὸ γὰρ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ κἀθὰ τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. 2, 10). Ἐν συνεχείᾳ δὲ, ἐπιθυμῶν νὰ προσφέρῃ τὴν διδασκαλίαν του εἰς ἡμᾶς περισσότερο ἀκριβῆ διὰ τῆς χρήσεως παραδειγμάτων ἐκ

τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, προσέθετε: «Πε γὰρ οἶδεν ἄνθρωπον τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ: Οὕτως καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ» (Α΄ Κορ. 2, 11). Εἶδος πῶσον τελεία ἐστὶν ἡ διδασκαλία; καθὼς λέγει, δὲν δύναται κανεὶς ἄλλος νὰ γνωρίῃ αὐτὰ πού ἔκοιμεν εἰς τὴν ἀσπίν μας, ἐκτός ἡμῶν τῶν ἰδίων, ἔτσι καὶ τὸ ἰδιαιτέρω τοῦ Θεοῦ κανεὶς δὲν γνωρίζει ἐκτός τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· ποῖον εἶναι μέγιστη καὶ ἀρκετὰ ἰσχυρὰ ἀπόδειξις διὰ τὴν ἄξιαν τοῦ Πνεύματος. Διότι ἡμεῖς προσέφερεν ἐν παράδειγμα διὰ τὸ ὅποιόν λέγει, ὅτι εἶναι ὀδύνηται νὰ μὴ γνωρίζῃ κάποιος ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτὰ πού ἔχει εἰς τὴν σκῆπτῳν του. Ὅπως λοιπὸν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμῆθῃ ταῦτο ἔτσι, λέγει, καὶ τὸ ἰδιαιτέρω τοῦ Θεοῦ γνωρίζει μὲ τήσιν ἀκριβέσιαν τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Δὲν γνωρίζω ἄλλως διὰ τί ὅτι καὶ διὰ τῶν λόγων τούτων δὲν πείθει ὁ μακάριος Παῦλος ἑκείνους πού μὲ ἰδικῶν τῶν ζημιῶν ἐγείρουσιν τόσον μεγάλον πόλεμον κατὰ τῆς σωτηρίας των καὶ κατὰ τῆς ἄξιας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὅποιον, ἀπομακρύνουσιν ὅσον ἠμποροῦν τῆς κυριαρχικῆς του ἄξιας καὶ συναριθμοῦσιν εἰς τὴν εὐτέλει τῶν τῶν δημιουργημάτων τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἂν C αὐτὸ διακρίνεται ἐκθροικῶς, καὶ εἶναι ἐνάντιον πρὸς τοὺς λόγους τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἡμεῖς δεχόμενοι τὴν πίστιν μας ὡς ἀποκαλύπτει δοθεῖσαν ἐξ οὐρανοῦ, ὡς προσφέρωμεν εἰς τὸν Κύριον τὴν ἀρμόδιον δοξολογίαν καὶ ὡς δεξιούμεν τὴν ἀκρίβειαν τῶν θεῶν διδασκαλιῶν διὰ τῆς φθῆς πίστεως μας καὶ τῆς ἀληθείας. Πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν πού τολμοῦσιν νὰ ἀντιστρατεύωνται ἐναντίον ἑκείνων πού εἶπε τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀρκετὰ εἶναι ὅσα ἐλέχθησαν· εἶναι ἀναγκαῖον ἄλλως νὰ διευκρινῶσιν εἰς τὴν ἀγάπην σας διὰ ποῖον λόγον δὲν ἡμεῖς ἀπέστειλεν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνοδὸν του εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὁ Κύριος τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἄλλ' ἄφησε νὰ παρέλθουν προηγουμένης Π ὀλίγα ἡμέρας, νὰ μείνουν μόναι των οἱ μαθηταὶ καὶ τότε ἀπέστειλεν εἰς τὴν γῆν κάτω τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο δὲν συνέβη ἁπλῶς καὶ τυχαίως. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐγνώριζεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐκτιμοῦσιν καθ' ἑαυτοὺς τρόπον τὰ ἀγαθὰ πού κατέχουσιν, οὕτε ἀποδίδουσιν ὅσον πρέπει ὄξαν εἰς ἑαυτοὺς, πού εἶναι εὐακρίματα καὶ ἑρμανῶς σπουδαῖα, ἂν δὲν ὑπάρκουν καὶ τὰ ἀντίθετα. Τοῦτο περὶ τοῦ ἐνοῦδ' καὶ πρέπει νὰ τὸ διευκρινῶσιν. Ἐκείνος πού εἶναι ὄχις καὶ δυνατός εἰς τὸ σῶμα δὲν αισθάνεται, οὕτε δύναται νὰ γνωρίῃ ἐπακριβῶς πόσα ἀγαθὰ τὸ προσφέρει ἢ ὄχις, ἂν δὲν ἀποκτήσῃ τὴν ἕμπειρίαν τῆς ἀσθενείας διὰ τῆς εἰσόδου καὶ ἐκπτώσεως αὐτῆς εἰς τὸ σῶμα του. Καὶ ἑκείνος, πού ἐλέγει E κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας δὲν ἐκτιμᾷ ὅσον πρέπει τὸ φῶς, ἂν δὲν διαδεχῆ τὸ πῶς τὸ πῶς τῆς νυκτός. Πράγματι,

ἡ πείρα τῶν ἀντιθέτων εἶναι πάντοτε σποδαῖος διδασκαλίας δι' ἑκείνα πού συνέβη νὰ ἀποκρίσωμεν καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν προηγουμένως. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ τότε, ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ εἶδαν καὶ ἀπῆλθον ἀπὸ τῆς ἀγάθ, ὅταν ἦτο μετ' αὐτῶν ὁ Κύριος καὶ ἦσαν πολὺ εὐτυχεῖς πού ἔδωκεν μετ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Παλαιστίνης τοὺς ἐθεώρουσιν ὡς ἀστέρας 472 A ἀφ' οὗ καὶ νεκροὺς ἄνιστον, καὶ λεπροὺς ἐκαθάριζαν, καὶ δαίμονας ἀπεμάκρυναν καὶ ἀσθενεῖς ἐθεράπευσαν καὶ πολλὰ ἄλλα ἐπέτελλον θαύματα. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦσαν τόσον σπουδαῖοι καὶ περφηρεῖς, διὰ τοῦτο τοὺς ἔφησεν ἐπ' ὀλίγον μακρὰν τῆς δυνάμεως πού τοὺς ἐβόηθει, ὥστε διαμείνουν μόναι των νὰ ἐπιληρῶσιν τί τοὺς προσέφερεν ἢ παρουσία τῆς ἀγάθης τοῦ Κυρίου καὶ ἀφ' οὗ συναισθανθῶσιν τὴν ἄξιαν τῶν ἀγαθῶν τοῦ παρελθόντος νὰ δεκθῶσιν μὲ μεγαλυτέραν προθυμίαν τὴν δωρεάν τοῦ Παρακλήτου. Διότι καὶ τοὺς παρηγόρησεν ἐνῶ ἦσαν λυπημένοι B καὶ τοὺς ἐκρίνας διὰ τοῦ φωτός του ἐνῶ ἦσαν σκευθρωπεῖ καὶ πλήρεις κατφρείας διὰ τὸν ἀπακωρισμὸν ἀπὸ τοῦ διδασκάλου των καὶ ἐνῶ ἦσαν σκεδὸν πεθομένοι τοὺς ἀνόητους καὶ διελέσθη τὸ σύννεφον τῆς λύπης καὶ τοὺς ἐξήγαγε ἐκ τοῦ ἀπειθέδου. Ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶπαν ἀκούσει τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. 28, 19)· εὐρίσκοντο λοιπὸν εἰς ἀνορίαν καὶ δὲν ἐγνώριζαν πού πρέπει νὰ κατευθυνθῶσιν καὶ εἰς ποῖον σημείον τῆς γῆς νὰ κηρύξουν τὸν λόγον, ἔρχεται τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν μορῇ πυρίνου γλωσσῶν καὶ διεμοίρασε εἰς ἕκαστον C τὴν περιοχὴν τῆς γῆς οὗ ἐπρεπε νὰ διδάξῃ καὶ διὰ τῆς γνώσεως τῆς γλώσσας πού ἔδωσε εἰς ἕκαστον, ὡς διὰ σημειώματος ἐγνώρισε εἰς τὸν καθένα τὸ περιεχόμενον τῆς πίστεως καὶ τῆς διδασκαλίας, πού ἐπρεπε νὰ διδάξῃ.

Διὰ τοῦτο ἐνεφανίσθη ὑπὸ μορῆν πυρίνου γλωσσῶν τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ οὐ μόνον δι' αὐτὸ, ἀλλὰ διὰ τὰ ἡμεῖς ἐνθυμίση καὶ κάποιαν παλαιάν ἱστορίαν. Ἐπειδὴ δηλαδὴ κοτὰ τὴν ἀρκασιότητα ἐξέκλιναν εἰς παραλογισμὸν οἱ ἄνθρωποι, ἐσκέφθησαν νὰ οἰκοδομήσουν πύργον πού νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διὰ τῆς συγκόσεως των, διὰ γλωσσῶν ὁ Θεὸς διέλυσε τὴν ἀνόητον ἀπόφασίν των, διὰ τοῦτο καὶ σημερον ὑπερίπταται αὐτῶν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑπὸ μορῆν πυρίνου γλωσσῶν διὰ νὰ ἐνοποιῆσῃ τὴν οἰκουμένην D δι' αὐτοῦ πού εἶχε διαρρηθῇ. Καὶ συνέβη παράξενον καὶ νεοφανὲς γεγονός. Διότι καθὼς τότε εἰς τὴν ἀρκασιότητα γλώσσαι διεφάνον τὴν οἰκουμένην καὶ διέλυσαν τὴν ἀνόητον ἀπόφασιν, ἔτσι καὶ πῶρα γλώσσα πρὸς ἐνοποίησεν τὴν οἰκουμένην καὶ ὠδήγησεν εἰς φῆμίονα αὐτὰ πού ἦσαν ἀντίθετα καὶ χωρισμένα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὑπὸ μορῆν γλωσσῶν, καὶ ἔνεκα τῆς ἀμαρτίας,

πού ως δικανά σαρκόβόρος μάς κατέλαθεν, ως γλώσσα πυρός κατήλθεν επί της γης το άγρον Πνεύμα. Διότι καθώς ή γη που είναι πακτωά και γόνιμος και δέν καλλιεργείται, γεμίζει από πολλά άγκάθια, έτσι και οι άνθρωποι που είναι καλοί εκ των χειρών του δημιουργού των και Ικανοί δι' έργα άρετής, επειδή δέν έδέχθησαν την καλλιέργεια της ευσέβειας, ούτε τον σπόρον της πίστεως εις τον Θεόν, έγεννήσαμεν την ασέβειαν ως άκάνθια και άλλα άκριστα φυτά εις την ψυχή μας. Και καθώς πολλάκις κρύπτεται ή επιφάνεια της γης Ε από το πλήθος των άκανθών και των άγριων κάρτων, έτσι δέν ήτο δυνατόν να φανή και ή εύγένεια και ή καθαρότης της ψυχής μας μέχρις ότου ήλθεν ο γεωργός των ανθρώπων και άφου έβαλε το πύρ του άγιου Πνεύματος τους εκκαθάρισε και τους κατέστησεν Ικανούς να δεχθούν τον σπόρον του ουρανού.

3. Τόσα πολλά και άκόμη περισσότερα υπήρξαν τα αγαθά που μάς δόθηκαν κατά την σημερινήν ήμέραν. Διά του- το σάς παρακαλώ και ήμεις να δοριτάωμεν 473 Α καθώς είναι αντίστοιχον προς τα αγαθά που μάς εδωρήθησαν, χωρίς να στολιζώμεν με στεφάνους την πόλιν άλλ' άφου καλλιωπήσωμεν την ψυχάν μας χωρίς να στολιώσωμεν την αγοράν με θαύματα παρατετατάματα, άλλ' άφου καταστήσωμεν καρσίωμενην την ψυχάν μας με τα κοσμήματα της άρετης διά να δυνήθωμεν έτσι να υποδεχώμεν την χάριν του άγιου Πνεύματος και να λάβωμεν τους καρπούς που προέρχονται εξ αυτής.

Αλλά ποίος είναι ο καρπός του Πνεύματος; "Ας ακούσωμεν τον Παύλον που λέγει: "Ο δε καρπός του Πνεύματος άγάπη, χαρά, ειρήνη" (Γαλ. 5, 22). Κόττωζε προσεκτικά την άκριβολογίαν και την συνέπειαν της διδασκαλίας. Έποσηθέτησε την άγάπην εις την άρχήν και έν συνεχεία ανεφέρθη εις τάς άλλας άρετάς. Έπόστυχε το δένδρον και άκολούθως έδειξε τον καρπόν. Έβαλε τα θεμέλια και κατόπιν προσέθεσε την οικοδομίαν. "Ήρσανεν από της ηγής και έν συνεχεία ήλθεν εις Β τους ποταμούς. Διότι δέν δόναται να α- σθανθή κανείς χαράν, έν δέν θεωρήση προηγουμένως Ιδυσήν του την εύτυχίαν των άλλων, και ήδη τα αγαθά του πλησίον ως Ιδικά του. Και αυτά δέν είναι δυνατόν να προέλθουν εξ σιδενός άλλου έν δέν κωρείση την ψυχάν μας ή άγάπη. Η άγάπη είναι ρίζα και πηγή και μητέρα όλων των αγαθών. Και θεσπισ ως ρίζα αναβλαστάνει άπειρους κλάδους άρετης ως ηγή γεννά πολλούς ποταμούς, και ως μητέρα σφίγγει εις την άγκάλην της αύτοής που καταφέρουσι εις αυτήν. Τούτο θεσπίσ ειδική άγάπησε και ο μακάριος Παύλος, την υπεκάλεσε καρπόν του άγιου Πνεύματος, και εις άλλο ση-

μείον την εθεώρησε τόσο C ανώτεραν, ώστε να την άποκα- λέση πλήρωμα του νόμου: «Πλήρωμα γάρ νόμου, λέγει, ή άγάπη» (Ρωμ. 13, 10). Ο Κύριος όμοις των πάντων δέν ε- θεώρησε σιδένα άλλον κανόνα τόσοσν άξιόλογον και σιδε- μican άπόδειξιν άξέσπισον διά να άποδεικθ ή ότι είναι κάποιος μωστήτης του, παρά την άγάπην, την όποιαν προβάλλει εις μι- μησην και λέγει: «Έν τούτω γνωσονται πάντες ότι ήμει μα- θηται έστε, εάν άγάπην έχετε έν άλλήλοις» (1 Ιω. 13, 35). Διά τουτο σάς παρακαλώ να στραφώμεν όλιο προς αυτήν και να την αναγκαλιώσώμεν, και με αύτην να υποδεχώμεν την σημερινήν έσρητήν. Διότι όπου υπάρχει άγάπη, νεκρώνου- νται τα πάθη της ψυχής. "Όπου υπάρχει άγάπη σταματούν να είναι όρημτικά αι παράλογοι κανήσεις της ψυχής. D «Η ά- γάπη», λέγει, σού περπερεύεται, σού φυσιούται, σού άσκημο- νεί» (Α' Κορ. 13, 4 - 5). Η άγάπη δέν κάρνει κακόν εις τον συνάνθρωπον. "Όπου επικρατεί ή άγάπη δέν υπάρχει Κόιν διά να φονεύση τον αδελφόν του "Αδελ. Βγάλε την πηγήν του φθόνου από την καρδίαν σου και έχεις θγάλει τον ποτα- μόν όλων των κακών. Κόψε την ρίζαν του δένδρου της άμαρ- τίας και όμέρους εξαφανίζονται οι καρποί. Και λέγος τούτο επειδή λιπούμαι περισσότεροσν εκείνους που φθονούσν παρά εκείνους που φθονούνται, διότι εκείνοι, δηλαδή οι φθονούν- τες, είναι αύτά που ζημιώνουσν περισσότεροσν, και έπιφέρουσν εις τον δαυτόν τους την καταστροφήν. Έπειδή δι' αύτούς που φθονούνται ο φθόνος είναι, έν το θέλησούν, άφορη ή ά- μοιδήν εκ μέρους του Θεού. Και πρόσζε πως ο "Αδελ έπι- νεύται ως δίκαιος και καθημερινός μνημονεύεται, και πως ο φθόνος Ε έγινε δι' αυτόν άφορη δοξολογίας. "Ο μόν εις, δη- λαδή ο "Αδελ έχει παρησίαν μετά την δολοφονίαν του και εϊθαρούς έπικρίνει τον φονέα του, ο δε έτερος, δηλαδή ο Κόιν, που όφθει εκείρους την ζωήν, έλαβε την άμοιδήν του διά τα έργα του, και έκραε επί της γης όπό το κράτος τρούμου και στεναγμόν, έως ο δολοφονηθείς και νεκρός, μετά τον θά- νατόν του, έπέδειξε την μεγαλύτεραν παρησίαν (Γεν. 9, 10). 474 Α Καί καθώς ή άμαρτία εκάμεν εκείνον να ήρ περισσότεροσν άδίκος από τους νεκρούς, έτσι και αυτόν ή άρετή τον κατέστησε περιλομπρον μετά θάνατον.

Διά τουτο λοιπόν και ήμεις, διά να άποκτήσωμεν μεγα- λύτερον θάρρος και εις αύτην και εις την άλλην ζωήν, διά να άπολαύσωμεν περισσότεροσν την χαράν που αναδύσει εκ της έσρητης, ως υποβάλλωμεν όλα τα θρωμερά ένδύματα της ψυχής, Ιδιαίτέρως δε να άπορριψώμεν, το άμαρτημα του φθόνου. Διότι και έν φανούσμεν πως έπιτεύξαμεν να πραγμα- τοποιήσωμεν άπειρα καλά έργα, θα τα χάσωμεν όλα έσ' ο-

πον μὲς ἐνοσκή τὸ μικρὸν καὶ φρικτὸν ταῦτο ἐλάττωμα, ποῦ εἶπε ὁλοι νὰ ἀποφύγομεν καὶ ἰδιαίτερος αὐτοὶ ποῦ σήμερον διὰ τοῦ Β βαπτισματός τῆς χάριτος ἀπέβαλον τὸ παλαιὸν ἐνδύμα τῶν ἁμαρτημάτων καὶ δύνανται νὰ λάμπουν καὶ νὰ κατευγάζουν ὡς αἱ ὀκτίνες τοῦ ἡλίου. Σεῖς λοιπὸν, παρακαλῶ, ὅσοι υἱοθετήθητε σήμερον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅσοι ἐνεδόθητε τὴν λαμπρὴν αὐτὴν στολήν, διατηροῦστε διὰ παντός τοῦ ποῦ τὴν χαρὰν εἰς τὴν ἀσκαν ὑμεῖς εὐρίσκεσθε, ἀφοῦ ὑφώσετε τείχος καὶ ἐμποδίσετε πανταχόθεν τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸν δόξαλον. Ὡστε ἀφοῦ ἀπολαύσετε πλουσιωτέραν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νὰ ἐπιτύχητε κορσοφορίαν ἄλλος τριακονταπλασίαν, ἄλλος ἑξηκονταπλασίαν, ἄλλος ἑκατονταπλασίαν καὶ νὰ ἀξιώθητε νὰ παρουσιασθῆτε C μὲ θάρρος ἐνώπιον τοῦ οὐρανοῦ βασιλέως, ὅταν πρόκειται νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ διανεμήῃ τὰ ἀρρητὰ ἀγαθὰ εἰς ἐκεῖνους ποῦ εὐσεβῶς ἔζησαν τὴν ἐπίγειον ζωὴν, κατὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει δόξα καὶ δύναμις ὑμεῖς καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ ΕΛΕΞΘΗ ΕΙΣ ΤΗΝ

ἁγίαν καὶ μεγάλην παρασκευὴν· καὶ εἰς τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ληστοῦ, καὶ ὅτι χρηὴ ἡμεῖς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν εὐχεσθαι.

Ἐορτὴν ἄγομεν σήμερον καὶ πανήγυριν, ἀγαπη- B τοί. ὁ γὰρ Δεσπότης ὁ ἡμέτερος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τυγχάνει τοῖς ἡλοῖς πεπαριμένος. Καὶ μὴ ξενοσθῆς, εἰ τοῦ πράγματος σκυθρωποῦ τυγχάνοντος ἡμεῖς ἐορτάζομεν· τοιαῦτα γὰρ ἅπαντα τὰ πνευματικὰ, ἀπειναντίας τῇ συνήθειᾳ τῇ ἀνθρωπίνῃ ἐστί. Καὶ ἵνα μάθῃς τοῦτο ἀκριβῶς, ὁ σταυρὸς πρότερον καταδίκης ὄνομα καὶ τιμωρίας ἦν, νῦν δὲ πρᾶγμα γέγονε τίμιον καὶ ποθεινόν· ὁ σταυρὸς πρότερον αἰσχύνῃς ἦν καὶ κολάσεως ὑπόθεσις, νῦν δὲ γέγονε δόξης καὶ τιμῆς ἀφορμή. Καὶ ὅτι δόξα ὁ σταυρὸς, ἀκουσὸν τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Πάτερ, δόξασόν με τῇ δόξῃ ἣ εἶ- C χον πρὸ τοῦ τῶν κόσμων εἶναι παρὰ σοί, δόξαν τὸν σταυρὸν καλῶν. Σταυρὸς τὸ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας· σταυρὸς ἡ τῶν μυρῶν ἀγαθῶν ὑπόθεσις. Διὰ τοῦτον οἱ πρότερον ἠτιμωμένοι καὶ ἐκπιῶται, νῦν εἰς τὴν τῶν υἱῶν τάξιν ἐδέχθημεν· διὰ τοῦτον οὐκέτι πλανώμεθα, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν ἐπέγνωμεν· διὰ τοῦτον οἱ ἔξυλα καὶ λίθους προσκυνούντες πρότερον, νῦν ἐπέγνωμεν τὸν τῶν ἀπάντων δημιουργόν· διὰ τοῦτον οἱ δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δικαιοσύνης ἀνήχθημεν· διὰ τοῦτον ἡ γῆ οὐρανὸς λαί- πον γέγονεν. Οὗτος ἡμεῖς τῆς πλάνης ἠλευθέρωσεν, οὗτος πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐχειραγωγῆσεν, οὗτος κα-